

Helsingin kulttuurin avustusjärjestelmän kehittämiseen liittyvä selvitystyö

Riitta Heinämaa

Helsingin
kulttuurikeskus
Julkaisu

Helsingin kulttuurin
avustusjärjestelmän
kehittämiseen liittyvä
selvitystyö

Selvittäjä: Riitta Heinämaa
Tiedustelut: Reetta Sariola, reetta.sariola@hel.fi
Julkaisija: Helsingin kulttuurikeskus
Taitto: Ivan Wistuba, kulttuuri.graafikot@hel.fi
Painopaikka: Kopio Niini Oy, Helsinki, 2016

Painettu: ISBN 978-952-331-205-0
Sähköinen: ISBN 978-952-331-206-7

Helsingin kulttuurin avustusjärjestelmän kehittämiseen liittyvä selvitystyö

Helsingin kulttuurikeskus
Helsingfors kulturcentral • City of Helsinki Cultural Office

Sisällysluettelo

8

Johdanto

10	1.	Säätiöiden ja rahastojen avustustoiminnasta
10	1.1.	Jenny ja Antti Wihurin rahasto
10	1.1.1.	Oman roolin profilointi
11	1.1.2.	Pysyväisluonteisen toiminnan tukeminen
13	1.1.3.	Haku ja hakemusten käsittely
14	1.1.4.	Hallinto ja henkilökunta
14	1.1.5.	Helsinki-osuus Jenny ja Antti Wihurin rahaston apurahoissa 2015
16	1.2.	Koneen Säätiö
16	1.2.1.	Oman roolin profilointi
17	1.2.2.	Toiminnan kehittäminen kysynnän mukaan
18	1.2.3.	Haku ja hakemusten käsittely
19	1.2.4.	Hallinto ja henkilökunta
20	1.2.5.	Helsinki-osuus Koneen Säätiön apurahoissa 2015
21	1.3.	Suomen Kulttuurirahasto
21	1.3.1.	Oman roolin profilointi
21	1.3.2.	Oman toiminnan laajentaminen kumppanuushankkeina
22	1.3.3.	Haku ja hakemusten käsittely
23	1.3.4.	Hallinto ja henkilökunta
24	1.3.5.	Helsinki-osuus Suomen Kulttuurirahaston apurahoissa 2015
26	1.4.	Svenska kulturfonden
26	1.4.1.	Oman roolin profilointi
26	1.4.2.	Panostus strategisiin avauksiin ja toiminta-avustuksiin
28	1.4.3.	Haku ja hakemusten käsittely
29	1.4.4.	Hallinto ja henkilökunta
30	1.4.5.	Helsinki-osuus Svenska kulturfondenin apurahoissa 2015
33	2.	Oulun kaupungin avustustoiminnasta
33	2.1.	Sivistys- ja kulttuuripalvelut osana kaupunkikonsernia
38	2.2.	Sivistys- ja kulttuuripalvelujen avustustoiminnan uudistamisesta
39	2.3.	Kulttuuriavustusten haku ja hakemusten käsittely
40	2.4.	Pitkäjänteiset kumppanuussopimukset
41	2.5.	Myönnetyt kulttuuriavustukset ja apurahat 2015
43	3.	Valtion avustustoiminnasta
43	3.1.	Opetus- ja kulttuuriministeriö
43	3.1.1.	Yleistä valtion roolista ja rahoituksesta
46	3.1.2.	Valtionavustustoiminnan uudistamisesta (va-uudistus)
47	3.1.3.	Valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta (vos-uudistus)
49	3.2.	Taiteen edistämiskeskus
49	3.2.1.	Yleistä Taiteen edistämiskeskuksen roolista ja toiminnasta
50	3.2.2.	Taiteen edistämiskeskuksen tukimuodoista
53	3.2.3.	Taiteen edistämiskeskuksen haku- ja päätösprosesseista
55	4.	Kokemuksia avustustoiminnan uudistamisesta Ruotsissa
55	4.1.	Tukholman kaupunki
55	4.1.1.	Tukholman kulttuuritoimen esittely
55	4.1.2.	Avustusjärjestelmän uudistamisesta
57	4.1.3.	Uudistetun avustusjärjestelmän haku- ja päätösprosessi
59	4.1.4.	Tuki vapaalle kulttuurikentälle vuonna 2015
60	4.1.5.	Huomioita uudistetusta avustusjärjestelmästä

62	4.2.	Tukholman läänin lääninhallitus
62	4.2.1.	Lääninhallituksen kulttuurihallinnon esittely
62	4.2.2.	Avustusjärjestelmän uudistamisesta
64	4.2.3.	Uudistetun avustusjärjestelmän haku- ja päätösprosessi
64	4.2.4.	Huomioita uudistetusta avustusjärjestelmästä

67 5. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

74 Selvityksen yhteydessä haastatellut henkilöt

76 Lähteet

80 Liitteet

80	Liite 1.	Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden yksilöavustukset
81	Liite 2.	Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden tapahtuma-, kortteli- ja projektivastukset
82	Liite 3.	Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden vuosivastukset järjestöille
83	Liite 4.	Oulun Valistustalorahaston apurahat kulttuurille
84	Liite 5.	Taiken apurahojen ja avustusten hakuajat syksy 2016-kevät 2017
86	Liite 6.	Taiken käyttämät vertailuperusteet päätöksenteossa
89	Liite 7.	Tukholman läänin lääninhallituksen kysymyslista kulttuurituen kehittämiseen
90	Liite 8.	Tukholman läänin lääninhallituksen kulttuurin tukimuotojen lyhyt esittely

Kuviot

12	Kuvio 1.	Jenny ja Antti Wihurin rahaston pysyväisluonteiset tukikohteet
34	Kuvio 2.	Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden organisaatio
35	Kuvio 3.	Oulun kaupungin sivistys- ja johtamispalveluiden johtamisjärjestelmä 2017
36	Kuvio 4.	Oulun kaupungin visio, arvot ja strategiset painopisteet
37	Kuvio 5.	Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden visio/tavoitetila ja arvot 2020
42	Kuvio 6.	Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden avustusten vuosikello
49	Kuvio 7.	Taiteen edistämiskeskuksen organisaatio 2015–2016
56	Kuvio 8.	Tukholman kulttuuritoimen organisaatiokaavio
58	Kuvio 9.	Tukholman kulttuuritoimen vaatimukset eri suuruisille avustuksille
59	Kuvio 10.	Tukholman kulttuuritoimen kulttuuri- ja kehittämistuki taidealoittain 2015
60	Kuvio 11.	Tukholman kulttuuritoimen suurimmat avustukset 2015
63	Kuvio 12.	Tukholman läänin lääninhallituksen kunta-ala

Taulukot

15	Taulukko 1.	Jenny ja Antti Wihurin rahaston apurahat ja Helsingin osuus 2015
20	Taulukko 2.	Koneen Säätiön apurahat 2015 ja Helsingin osuus 2015
25	Taulukko 3.	Suomen Kulttuurirahaston apurahat 2015 ja Helsingin osuus 2015
31	Taulukko 4.	Svenska kulturfondenin apurahat 2015 ja Helsingin osuus 2015
46	Taulukko 5.	Virastojen jakamat valtionavustukset kulttuuriin ja taiteeseen 2015
50	Taulukko 6.	Taiteen edistämiskeskuksen henkilöstörakenne ja tehtävät
51	Taulukko 7.	Taiteen edistämiskeskuksen haettavissa olevat apurahat ja avustukset
52	Taulukko 8.	Taiteen edistämiskeskuksen tuki ja taiteenalojen osuus 2015
52	Taulukko 9.	Taiteen edistämiskeskuksen tuki ja Helsingin osuus 2015
58	Taulukko 10.	Tukholman kulttuuritoimen avustusten hakuajat 2016
61	Taulukko 11.	Tukholman kulttuuritoimen tuki vapaalle kulttuuri- ja yhdistyskentälle 2013–2016
62	Taulukko 12.	Tukholman kulttuuritoimen uudistetun avustusjärjestelmän vahvuudet ja heikkoudet
65	Taulukko 13.	Tukholman läänin lääninhallituksen määrärahakehys kulttuurille 2015–2018

Johdanto

Helsingin kulttuurikeskus on tilannut minulta selvityksen, joka liittyy Helsingin kulttuurin avustusjärjestelmän kehittämiseen. Toimeksiannon mukaan selvityksen on tarkoitus toimia toimintaympäristön nykytilan kuvauksena ja tulevaisuussuuntien analyysinä.

Selvityksessä tarkastelun kohteena ovat keskeiset suomalaiset avustusten myöntäjät ja heidän nykyiset avustusjärjestelmänsä. Selvityksessä käydään läpi kunkin avustuksen myöntäjän osalta muun muassa tukimuodot, hakemusten arviointiperusteet sekä haku-, valmistelu- ja päätösprosessit. Selvityksessä tuodaan myös esiin avustuksen myöntäjien näkemyksiä heidän avustusjärjestelmänsä kehittämistarpeista. Selvitykseen on mahdollisuuksien mukaan kerätty avustuksen myöntäjiltä myös tietoa erityisesti Helsinkiin suuntautuneista avustuksista. Lisäksi selvitykseen on sisällytetty ruotsalaisten viranomaisten kokemuksia avustustoiminnan uudistamisesta.

Tein selvityksen ajalla 8.6.–5.9.2016 niin, että työn mitoitus oli kaksi kuukautta. Selvitystyön taustaa kartoitin keskusteluilla Helsingin kulttuurikeskuksen virkamiesten kanssa, jonka lisäksi perehdyin useaan kulttuurikeskuksen avustusjärjestelmän kehittämistä koskevaan asiakirjaan. Tämä toimi hyvänä taustana niille haastatteluille, joita kävin monien avustusten myöntäjien kanssa.

Näiden keskustelujen avulla halusin saada kuvaa siitä, mihin suuntaan avustustoimintaa ollaan kehittämässä tulevaisuudessa. Mutta samalla halusin myös kerätä mahdollisimman paljon hiljaista tietoa avustustoimintaan liittyvistä prosesseista, kuten esimerkiksi hakemusten arvioinnista. Tutustuin myös avustusten myöntäjien asiakirjoihin ja heidän kotisivuiltaan saatavaan tietoon, kuten esimerkiksi lautakuntien pöytäkirjoihin avustuspäätöksistä, vuosikertomuksiin, hakuoppaisiin, kehittämismuistioihin jne. Kirjallisena materiaalina käytin myös avustusten myöntäjien tilaamia selvityksiä ja Cuporen tutkimuksia.

Kovasta työstä huolimatta kokonaisuuden tarkastelu oli vaikeaa, koska avustusjärjestelmät ovat hajanaisia ja niistä saatava tieto on sirpaleista eikä se ole vertailukelpoista. Moni avustuksen myöntäjä totesi tilastotiedostaan itsekin, että siitä ei kannata vetää kovin pitkälle vietyjä johtopäätöksiä. Osalla haastatelluista avustuksen myöntäjistä oli mahdollisuus koota selvitystä varten yksinkertainen excel-taulukko siitä, mikä on Helsingin osuus heidän myöntämistään apurahoista ja avustuksista vuonna 2015. Osalle avustuksen myöntäjistä tämä ei ollut mahdollista, koska tiedot olisi pitänyt poimia käsin hakemuksista paikkakunnan mukaan.

Selvitys sisältää neljä lukua, joista ensimmäinen keskittyy neljän keskeisen säätiön ja rahaston avustustoimintaan ja sen tulevaisuuskuviin. Toisessa luvussa esitellään yhden vertailukunnan vastikään uudistettu avustusjärjestelmä strategisine lähtökohtineen ja kolmannessa luvussa nostetaan esiin valtion toimintaa taiteen ja kulttuurin tukijana. Neljännessä luvussa paneudutaan kahden ruotsalaisen viranomaisen avustustoimintaan, jota uudistettiin asiakkaita osallistamalla. Viimeisessä luvussa esitellään johtopäätökset ja yhteenveto.

Haluan lämpimästi kiittää kaikkia selvitykseen osallistuneita henkilöitä siitä, että he ovat anteliaasti jakaneet tietoaan, kokemuksiaan ja mielipiteitään kanssasi selvityksen hyväksi. Toivon, että tämä selvitys voi omalta osaltaan edesauttaa uusien avustuskäytäntöjen luomista Helsingissä.

Helsingissä 5.9.2016
FM Riitta Heinämaa

I.

Säätiöiden ja rahastojen avustustoiminnasta

1.1. Jenny ja Antti Wihurin rahasto

1.1.1. Oman roolin asemointi

Merenkulkuneuvos Antti Wihurin ja rouva Jenny Wihurin vuonna 1942 perustaman rahaston säännöissä heijastuu perustamisajankohdan aikana vallinneet vaikeat olosuhteet Suomessa, jonka takia rahastolle haluttiin laaja-alainen tukipolitiikka. Sääntöjen mukaan (§2) säätiön tarkoitus on seuraava: ”Säätiön tarkoituksena on edistää ja tukea henkistä ja taloudellista suomalaista viljelystä sekä nykyoloissa sitäpaitsi avustaa maamme jälleenrakennustyötä sen eri muodoissa. Niinkään on säätiön tarkoituksena lujittaa maamme isänmaallista maanpuolustustahtoa.”

”Suoranuottisen liikemiehen rahaston” arvoissa¹ korostuu laaja-alaisuus, yleishyödyllisyys ja pitkäjänteinen vakaa toiminta:

”Tasavertainen vuosittainen hakuprosessi mahdollistaa apurahojen hakemisen tieteen, taiteen ja yhteiskunnallisen toiminnan alueilla. Näin uusi, erilainen, mielenkiintoa herättävä, ennennäkemätön tai muuten tärkeä hanke voi saada rahoitusta.”

”Kukaan ei tiedä, milloin seuraava Sibelius on tuossa ovella – onko se tänään vai kymmenen vuoden päästä. Kummallekin on oltava rahaa.”

”Säätiön tukemien hankkeiden ensisijainen tarkoitus ei ole tuottaa rahallista hyötyä vaan olla vahvistamassa suomalaista osaamista ja henkisiä voimavaroja ja olla näin osaltaan mukana rakentamassa tulevaisuutta.”

Viime aikoina rahasto on erityisesti kehittänyt viestintäänsä. Vuonna 2015 rahasto uusi visuaalisen ilmeensä ja kotisivunsa sekä päivitti hakuohjeensa mahdollisimman selkeiksi ja informatiivisiksi. Samalla rahasto aktivoitui sosiaalisessa mediassa, alkoi julkaista omaa uutiskirjettä ja esitellä apurahansaajia sekä heidän hankkeitaan uudistetulla kotisivullaan. Rahasto perustelee panostusta viestintään seuraavasti²:

”Avoimuus, toiminnan läpinäkyvyys ja yhteiskunnallisen vaikutuksen osoittaminen ovat nykypäivänä vastuullisesti toimivan säätiön edellytyksiä. Jenny ja Antti Wihurin rahasto on apurahanhaki-joitaan ja muita sidosryhmiään varten – tämä tulee näkymään ja kuulumaan tulevaisuudessa yhä selvemmin.”

Rahasto tunnistaa siihen kohdistuvan suuren paineen, kun julkinen rahoitus ei kasva ja kun säätiökentälle on tullut uusia toimijoita. Omien sanojensa mukaan rahasto joutuu pohtimaan rooliaan tulevaisuudessa seuraavien kysymysten avulla: Onko rahasto kaikessa mukana myös jatkossa vai toimiiko se kapea-alaisemmin? Missä kulkee proaktiivisen ja reaktiivisen raja toiminnassa? Kuka ottaa jatkossa kopin uusista aloitteista, jos valtio ja kunta eivät sitä tee enää?

1.1.2. Pysyväisluonteisen toiminnan tukeminen

Jenny ja Antti Wihurin rahaston toiminta muodostuu vuosittain seuraavista aktiviteeteista, joista noin 20–25 % on pyyväisluonteista omaa toimintaa:

Myöntää apurahoja ja palkintoja tieteen, taiteen ja yhteiskunnallisen toiminnan harjoittajille

Ylläpitää sydän- ja verisuonitautien perustutkimukseen keskittyntä Wihurin tutkimuslaitosta (WRI, Wihuri Research Institute)

Kartuttaa Rovaniemen taidemuseoon lahjoitettua Wihurin taidekokoelmaa

Ylläpitää kuvataiteen stipendi- ja residenssi-ohjelmia

Pysyväisluonteista omaa toimintaansa rahasto tuki vuonna 2015 muun muassa seuraavin tavoin. Wihurin tutkimuslaitos³ sai toimintaansa 1,8 M€⁴. Rovaniemen taidemuseo sai lahjoituksena 63 teoksen täydennyksen⁵ (ostohinnaltaan noin 350 000 €) rahaston nimeä kantavaan yli 3 000 taideteoksen kokoelmaan⁶ Kulttuuritalo Korundissa. Lisäksi Rovaniemen taidemuseo sai 115 000 € lisätilansa varustamiseen ja kalustamiseen⁷, minkä lisäksi rahasto varasi taideostoihin⁸

ja kuvataiteen erityiskohteisiin 400 000 €. Lisäksi rahaston pitkään jatkunut yhteistyö Rovaniemen kaupungin ja Lapin yliopiston kanssa jatkui, mikä mahdollisti kutsutaiteilijoiden vierailut Lapin yliopistoon.

Nykyisin rahasto toimii itse omistamassaan niin sanotussa Saluksen-rakennuksessa. Lisäksi rahasto omistaa taiteilija-ateljeen, jota suomalaiset kuvataiteilijat voivat hakea työtilakseen 6–24 kuukauden työskentelyjaksoihin. Taiteilija-ateljeen avulla rahasto haluaa tarjota ”eri puolelta Suomea tuleville kuvataiteilijoille mahdollisuuden työskennellä Helsingissä.”⁹ Rahaston pysyväisluonteiseen toimintaan sisältyvät myös kunnia- ja tunnustuspalkinnot, kansainväliset palkinnot ja niin sanottu Wihurin stipendi Suomen Rooman-instituutissa tehtävään tieteelliseen tutkimukseen.

Yleensä rahasto tukee hankkeesta ja asiasta riippuen jotain tarkoitusta 1–3 vuotta, sillä se ei halua pysyväisrahoittajaksi. Tästä periaatteesta huolimatta rahasto tukee tietyn tyyppistä yhteiskunnallista toimintaa pysyväisluonteisesti (Kuvio 1). Nämä tukikohteet liittyvät rahaston perustajan sydäntä lähellä oleviin asioihin, säätiöiden väliseen yhteistyöhön tai kansainväliseen yhteistyöhön. Rahasto tukee muun muassa seuraavaa toimintaa pysyväisluonteisesti: Crisis Management Initiative, Institutum Romanum Finlandiae, Kadettikunta, Meripelastusseura, Rovaniemen Taidemuseo – Korundi, Suomen Merimieskirkko, Suomen Partiolaiset, Säätiöiden post dock -pooli ja professoripooli, Veteraanien Perintö – Itsenäinen Isänmaa (tietopankki), Walkers – Aseman Lapset ry, Wihuri Research Institute. Rahasto on myös myöntänyt suuren, useampivuotisen tuen hankkeelle Uusi Lastensairaala 2017.

1. Ks. lisää rahaston arvoista, <http://wihurinrahasto.fi/saatio/tarkoitus/>

2. (s. 34), Jenny ja Antti Wihurin rahaston vuosikertomus 2015, http://wihurinrahasto.fi/wp-content/uploads/2016/08/JAWR_Vuosikertomus-2015_DIGI.pdf

3. Ks. lisää rahaston vuonna 1944 perustamasta Wihurin tutkimuslaitoksesta, <http://www.wri.fi>

4. (s. 18), Jenny ja Antti Wihurin rahaston vuosikertomus 2015, http://wihurinrahasto.fi/wp-content/uploads/2016/08/JAWR_Vuosikertomus-2015_DIGI.pdf

5 (s. 22), *Ibid.*

6. Ks. lisää rahaston taidekokoelmasta, jota se on kartuttanut vuodesta 1957 alkaen ja jonka se lahjoitti vuonna 1983 Rovaniemen taidemuseolle. <http://www.korundi.fi/fi/Rovaniemen-taidemuseo#kokoelmat>

7. (s. 22), Jenny ja Antti Wihurin rahaston vuosikertomus 2015,

http://wihurinrahasto.fi/wp-content/uploads/2016/08/JAWR_Vuosikertomus-2015_DIGI.pdf

8. (s. 22), Vuonna 2015 rahaston taideostolautakuntaan kuuluivat puheenjohtajana ekonomi Harri Tilli, professori Päikki Priha, asiantuntijoina dosentti Liisa Lindgren ja kuvanveistäjä Pekka Kauhanen sekä rahaston asiamies Arto Mäenmaa. Jenny ja Antti Wihurin rahaston vuosikertomus 2015,

http://wihurinrahasto.fi/wp-content/uploads/2016/08/JAWR_Vuosikertomus-2015_DIGI.pdf

9. (s. 69), *Ibid.*

Pysyväisluonteista tukea saavat toimijat osallistuvat vuosittain samaan hakuun muiden hakijoiden kanssa. Rahasto haluaa näin varmistua siitä, että hakijat päivittävät hankkeensa tiedot ja toimittavat rahastolle raportointin toiminnastaan vuosittain. Lisäksi rahaston rahaston asiamies keskustelee vuosittain suurimpien yhteisöjen ja hankkeiden edustajien kanssa.

1.1.3. Haku ja hakemusten käsittely

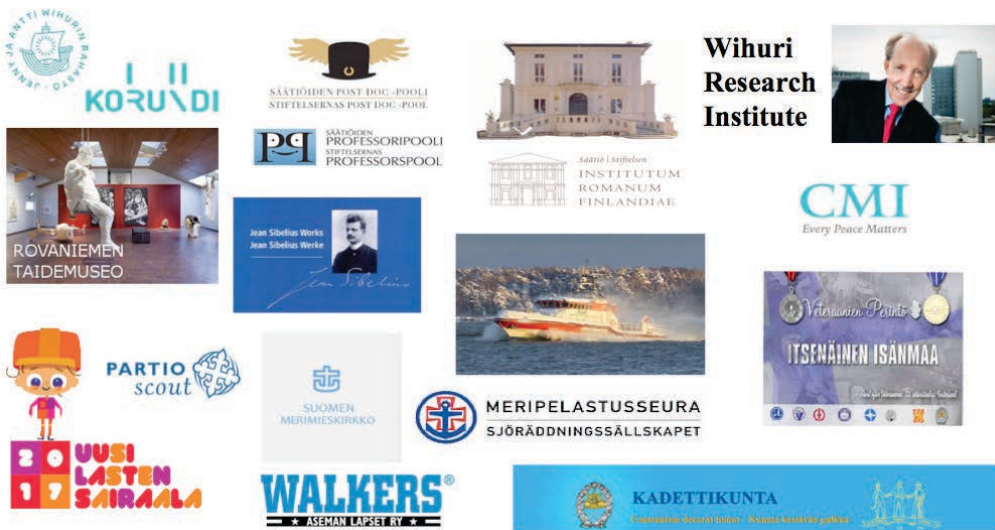
Jenny ja Antti Wihurin rahastossa hakijana voi toimia yksityishenkilö, useammasta henkilöstä koostuva työryhmä tai yhteisö, esimerkiksi yleishyödyllinen yhdistys tai osuuskunta. Hakuohjeen¹⁰ mukaan työryhmää koskee kuitenkin seuraava periaate: ”Työryhmän jäseneksi sopivia apurahansaajia ovat vain tieteellistä tai taiteellista työtä tekevät henkilöt.”

Rahasto myöntää apurahoja taiteelliseen tai tieteelliseen työskentelyyn, tapahtumien järjestämiseen, soitinten yms. instrumenttien hankintaan ja muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan. Mutta rahasto ei myönnä apurahoja tieteen alojen perustutkintoihin eikä laitehankintojen yleiskustannusosuuksiin. Pääsääntöisesti

rahasto ei myöskään myönnä erillisiä matkapurahoja. Matkarahaa saattaa kuitenkin sisältyä muun muassa (taiteelliseen) työskentelyyn myönnettyihin apurahoihin (kiertuetoimintaa, opiskelua ulkomailla, mestarikursseja, kilpailuja jne.). Taiteen aloista kuvataide on rajoitettu apurahojen hakuala rahaston oman toiminnan takia tällä taiteen alalla. Haettavissa olevat kuvataiteen apurahat kohdistetaan tutkimukseen, esimerkiksi väitöskirjatyöhön (tukea ei kuitenkaan voi käyttää väitöskirjan kielentarkistustai painatuskuluihin).

Avustuksen suuruus vaihtelee 2 000 €–2 M€ välillä. Hakuohjeen mukaan avustus voi olla joko työskentelyapuraha ”henkilökohtaisiin elinkustannuksiin tietyllä ajanjaksolle” tai kuluapuraha, jolla ”katetaan hankkeesta tai projektiluonteisesta toiminnasta syntyviä kuluja”. Työskentelyapurahaa voi hakea myös työryhmä niin, että sen jäsenet jakavat apurahan keskenään. Sen sijaan yhteisö ei voi hakea työskentelyapurahaa vaan yhteisö hakee työskentelyä varten apurahaa palkkakustannuksiin tai ostopalveluun. Myönnetyn avustuksen määrään vaikuttaa työskentelyn kesto. Hakuohjeessa asia määritellään seuraavasti: ”Kokovuotinen täy-

Kuvio 1: Jenny ja Antti Wihurin rahaston pysyväisluonteiset tukikohteet

siipäiväiseen työskentelyyn myönnetty apuraha kattaa henkilökohtaisen osuuden, noin 20 293 € (taiteilija-apurahan määrä 2016), lisäksi tavonmaiset matka-, laite- ja työhuonekustannukset sekä lakisääteisen MELA:n järjestämän sosiaaliturvan (n. 15 % työskentelyapurahan määrästä).” Työskentelyapuraha voi myös olla osavuotinen tai vapaamääräinen.

Rahasto käyttää Datalink-nimistä sähköistä järjestelmää apurahojen hakuun niin, että hakija toimittaa sähköisesti hakulomakkeen liitteineen verkkopalveluun. Hakuohjeen mukaan samalla hakemuksella ”voi hakea sekä työskentely- että kuluapurahalla katettavia eriä.” Mutta rahasto edellyttää erityyppisiä liitteitä yksityishenkilöltä, työryhmältä ja yhteisöltä, joskin kaikkien liitteiden tulee olla pdf-muodossa.

Syksyllä 2016 sähköisen järjestelmän käyttö laajenee myös apurahojen raportointiin, jolloin rahasto saa hakijan koko asiointiketjun sähköisen palvelun piiriin. Myös rahastolle osoitetut lausunnot tulee antaa sähköisesti verkkopalvelussa. Tekninen tuki auttaa tarvittaessa sähköpostitse järjestelmän käyttöön liittyvissä kysymyksissä. Hakemusta koskeviin tiedusteluihin rahasto vastaa puhelimitse. Rahasto hyväksyy vain verkkopalvelun kautta määräaikaan mennessä saapuneet hakemukset. Liitteiden osalta rahasto joustaa kuitenkin tarvittaessa niin, että pyydettyä liitteitä voi toimittaa kuukauden ajan hakuajan päättymisestä.

Apurahojen haku aika on vuosittain 1.–31. toukokuuta. Haun päätyttyä rahaston toimisto tarkistaa, että hakemukset ovat oikeassa hakukategoriassa. Hakemukset yhteiskunnalliseen toimintaan käsittelee rahaston hallitus yhdessä rahaston toimiston kanssa. Tieteen ja taiteen hakemukset lähetetään vertaisarviointia varten asiantuntijoille, jotka arvioivat hakemukset tietyn määräraha-kehysten puitteissa. Elokuussa asiantuntijat lähettävät esityksensä asiamiehelle. Syksyllä hallituksella on kaksi kokousta, joissa asiamies esittelee apurahakokonaisuutta.

Hallitus tekee päätöksen avustuksista 9. lokakuuta ja apurahansaajat julkistetaan 10. lokakuuta, jonka jälkeen apuraha on käytettävissä.

Tieteen ja taiteen osalta rahasto tukeutuu hakemusten arvioinnissa asiantuntijoihin, jotka voivat myös olla hallituksen jäseniä. Asiantuntijoilla ei ole toimikausiin sidottua mandaattia vaan sama asiantuntija voi arvioida hakemuksia useamman vuoden. Yksi asiantuntija vastaa yhdestä hakukategoriasta ja luetuttaa tarvittaessa hakemuksia omalla lähipiirillään (yleensä 1–3 henkilöä lukee hakemuksen). Hakijan valitsema hakuala määrittää, minkä alan asiantuntija arvioi hänen hakemuksensa. Rahasto ei julkista asiantuntijoiden henkilöllisyyttä eivätkä asiantuntijat tapaa lainkaan ryhmänä. Rahasto maksaa asiantuntijatyöstä vuosittain 1 000–2 000 € per henkilö.

Asiantuntijat arvioivat hakemuksen taiteellista, tieteellistä tai yhteiskunnallista arvoa niin, että rahaston mukaan arviointikriteerinä käytetään ”valistunutta harkintaa”. Kynnys rahoitukseen saattaa rahaston mukaan olla matalampi, jos hakemuksella on jo rahoittaja, joka on arvioinut hankkeen tukemisen arvoiseksi. Rahaston apurahalla pyritään varmistamaan hankkeen toteutuminen. Rahasto ei perustelee yksittäisiä apurahapäätöksiä, mutta hakuohjeen mukaan päätökset perustuvat muun muassa seuraaviin asioihin:

Kyky toteuttaa hanke menestyksekkäästi

Tieteellinen tai taiteellinen ansiokkuus, toteutettavuus, ajankohtaisuus sekä uudet näkökulmat

Lausunto työn ohjaajalta (erityisesti väitöskirjoissa)

Kokonaisarvio; hakemuksia arvioidaan myös suhteessa toisiinsa

10. <http://wihurinrahasto.fi/apurahat/apurahan-hakeminen/>

1.1.4. Hallinto ja henkilökunta

Rahaston hallitus valvoo säätiön etua ja alku-peräisen tarkoituksen toteutumista. Käytännössä hallitus vahvistaa tilinpäätöksen, päättää seuraavan vuoden talousarviosta, sijoituspolitiikasta, jaettavan avustus- ja palkintosumman suuruudesta sekä tavasta, millä apurahat ja palkinnot jaetaan. Talousarvion ja tilinpäätöksen valmistelua sekä sijoitustoimintaa varten hallitus on perustanut keskuudestaan varainhoitotoimikunnan.

Rahaston hallitus muodostuu kahdeksasta jäsenestä, joiden toimikausi on neljä vuotta. Jäsenet toimivat hallituksessa kolme toimikautta eli enintään 12 vuotta. Tästä huolimatta kaksi hallituksen jäsenistä voi toimia ”yliajalla”, jos muut hallituksen jäsenet ovat tästä yksimielisiä. Kaksi hallituksen jäsentä on aina erovuorossa, mutta rahastossa on erityisesti puheenjohtajuuden osalta pidetty huolta jatkuvuudesta. Rahaston hallitus muodostetaan edustuksellisen menettelyn kautta niin, että säätiön säännöissä (§ 7) nimettyjen yhteisöjen¹¹ hallitukset asettavat sääntöjen määräämällä tavalla ehdokkaansa rahaston hallituksen jäseneksi. Wihurin suku nimeää itse oman ehdokkaansa rahaston hallitukseen.

Rahaston hallitukseen ja varainhoitotoimikuntaan kuuluvat seuraavat henkilöt (31.12.2015):

Erkki KM Leppävuori, professori (pj.) – varainhoitotoimikunta

Arto Hiltunen, ekonomi (vpj.) – varainhoitotoimikunta

Vesa Kauppinen, kauppatieteiden maisteri – varainhoitotoimikunta

Jukka Paasikivi, johtaja

Päikki Priha, emeritaprofessori

Seija Sihvola, filosofian tohtori

Tapani Väljä, ekonomi

Risto Aarnio-Wihuri, tradenomi

Hallitus kokoontuu 7–8 kertaa vuodessa niin, että osa kokouksista järjestetään vierailuina muualla kuin rahastossa. Myös varainhoitotoimikunta kokoontuu kahdeksan kertaa vuodessa. Hallituksen ja varainhoitotoimikunnan jäsenille makse-

taan 100 euron palkkio per kokous. Kokousten esittelijänä toimii ja päätösten toimeenpanosta vastaa rahaston asiamies, joka johtaa rahaston toimistoa.

Rahaston toimistossa työskentelee kaikkiaan viisi henkilöä (31.12.2015): asiamies, asiamiehen sihteeri (myös taidekokoelman yhteys), toimistos sihteeri (apuraha- ja kiinteistöasiat), kiinteistö-päällikkö ja kirjanpitäjä. Yksi työntekijöistä on kontaktissa avustuksenhakijoihin ja vastaa myös avustusten fyysisestä maksatuksesta. Kesäisin toimistossa työskentelee yksi lisähenkilö ja tarvittaessa rahasto palkkaa projektikohtaista työvoimaa, esimerkiksi viestintään. Vuonna 2015 rahaston toimintakulut¹² olivat kaikkiaan noin 1 M€.

1.1.5. Jenny ja Antti Wihurin rahaston apurahat ja Helsingin osuus 2015

Vuonna 2015 rahaston kokonaisvolyyymi oli mittava sekä hakemusten määrän että myönnetyn tuen osalta (Taulukko 1). Rahasto vastaanotti 4 830 hakemusta, yhteensä noin 93,6 M€. Rahasto myönsi 511 apurahaa, yhteensä 11,2 M€. Rahaston mukaan tuen saajista 74 % oli yksityishenkilöitä tai työryhmiä ja 25 % yhteisöjä.

Rahasto jakoi apurahoina historiansa suurimman summan,¹³ mutta se saattoi myöntää vain 12 % haetusta määrästä. Jaettu summa sisältää myös rahaston tekemän varauksen avustuksiin hakemuksetta¹⁴, yhteensä noin 1,5 M€: Uusi Lastensairaala tukiyhdistys 2017 ry (500 000 €), taideostot ja kuvataiteen erityiskohteet (400 000 €), säätiöiden post doc -pooli (300 000 €), säätiöiden professori -pooli (300 000 €) ja myöhemmin määrättävät tarkoitukset (36 500 €). Taiteen osuus oli 19 % jaetusta summasta. Rahasto myönsi taiteelle 184 apurahaa, yhteensä noin 2,1 M€. Vuonna 2015 Helsinki-osuus oli seuraava:

Helsinki-osuus hakijoista	46 %
Helsinki-osuus saajista	50 %
Helsinki-osuus myönnettyistä euroista	38 %
Helsinki-osuus keskimääräinen apuraha	10 326 €

Vuonna 2016 rahasto vastaanotti 5 300 hakemusta, joten kasvua oli 10 % vuoteen 2015 verrattuna. Ajalla 2011–2014 hakemusten määrä kasvoi 17 % vuoteen 2015 verrattuna (3 987 hakemusta v. 2011).

Apurahansaajat toimittavat rahastolle vuosittain vapaamuotoisen raportin avustuksen käytöstä. Rahasto toimisto tarkistaa teknisesti kaikki

saamansa raportit ja karhuaa tarvittaessa lisää tietoja hankkeen toteutumisesta. Mielenkiintoisimmat raportit työstetään tiivistettynä pakettina rahaston hallitukselle, joka on tutustunut myös Institutum Romanum

Finlandiaen toimesta vuonna 2016 valmistuneeseen vaikuttavuusselvitykseen¹⁵ niin sanotusta Wihurin stipendistä ja sen yhteiskunnallisesta merkityksestä

Taulukko 1: Jenny ja Antti Wihurin rahaston apurahat ja Helsingin osuus 2015

		Hakemukset		Myönnetty apurahat	
		lkm	€	lkm	€
Jenny ja Antti Wihurin rahaston apurahat 2015					
Kaikki	Tiede yhteensä	2 480	57 769 110	242	6 530 000
	Taide yhteensä	1 903	25 160 520	184	2 141 500
	Muu yhteensä	447	10 669 874	85	2 528 500
	Yhteensä	4 830	93 599 504	511	11 200 000
Helsinkiiläiset	Tiede yhteensä	655	16 463 699	66	2 837 000
	Taide yhteensä	866	11 571 154	92	950 000
	Muu yhteensä	214	5 721 023	50	1 469 000
	Yhteensä	1 735	33 755 876	208	5 256 000
Käyttötarkoitus: matka (vain taide)		0	0	0	0
Käyttötarkoitus: taiteellinen työskentely		362	4 827 248	35	294 500

Seliteosa:

Rahasto ei myönnä matka-apurahoja taiteeseen.

Taiteelliseen työskentelyyn myönnettyistä apurahoista ei voi eritellä Helsinki-osuutta.

11. Seuraavat yhteisöt nimeävät ehdokkaansa Jenny ja Antti Wihurin rahaston hallitukseen: Suomen Liikemies-Yhdistys ry, Liikesivistysrahaston Kannatusyhdistys ry, Suomen Ekonomit - Finlands Ekonomer ry, Turun Yliopiston hallitus, Tekniikan Akateemiset ry, Suomen Kulttuurirahasto sr ja Suomen Naisyhdistys ry sekä Suomen Varustamot ry, mikäli Wihurin suku ei nimeä ehdokastaan hallitukseen. Jenny ja Antti Wihurin rahasto sr:n säännöt, <http://wihurinrahasto.fi/saatio/saannot/>
12. (s. 32), Jenny ja Antti Wihurin rahaston vuosikertomus 2015, http://wihurinrahasto.fi/wp-content/uploads/2016/08/JAWR_Vuosikertomus-2015_DIGI.pdf
13. Ks. lisää vuoden 2015 apurahoista, <http://wihurinrahasto.fi/apurahat/myonnetty-apurahat/>
14. (s. 60), *ibid.*
15. Kortelainen J. & J. Litzen & T. Heikkilä & S. Aronpuro (2016). Wihurin stipendin vaikuttavuusselvitys. Institutum Romanum Finlandiae, <http://wihurinrahasto.fi/wp-content/uploads/2016/05/Wihurin-stipendin-vaikuttavuusselvitys.pdf>

1.2. Koneen Säätiö

1.2.1. Oman roolin asemointi

Koneen Säätiön toiminta-ajatuksessa¹⁶ korostuu säätiön rooli itsenäisenä toimijana, joka linjaa strategisesti omaa toimintaansa: ”Vuonna 1956 perustettu Koneen Säätiö on itsenäinen ja riippumaton organisaatio, joka parantaa maailmaa luomalla edellytyksiä rohkeille tieteen ja taiteen avauksille. Säätiö tukee tieteellistä tutkimustyötä, kulttuurista ja taidetta sekä tieteen yleistajuistamista apurahoin ja ylläpitää Saaren Kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssiä. Säätiö on tiede- ja taidepoliittisesti valpas tieteen ja taiteen rahoittaja, joka myös aktiivisesti etsii ja tarjoaa vaihtoehtoja valtavirralle. Koneen Säätiön visio on, että taide, kulttuuri ja ihmistieteellinen ja ympäristöntutkimus kukoistavat Suomessa, ovat osa ihmisten arkea ja yhteiskunnallista keskustelua ja kyseenalaistavat vallitsevia käsityksiä.”

Koneen Säätiön arvoissa¹⁷ korostuu humanismi, monialaisuus, pitkäjänteisen työn arvostus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen:

”Pohjana Koneen Säätiön toiminnassa on sivistys ja humanismi, inhimillisen elämän ja maailman ymmärtäminen.”

”Uskomme monialaisuuteen, tieteen- ja taiteenalojen sekä tieteen ja taiteen välisiä raja-aitoja ylittäviin kohtaamisiin ja odottamattomien näkökulmien yhdistämiseen. Haluamme myös itse ylittää rajoja, olla avoimia uuden edessä ja ottaa riskejä.

”Uskomme hitauteen: uudet asiat eivät synny nopeasti, vaan tarvitaan aikaa ja syvällistä ymmärrystä sekä samalla valppautta ja kykyä reagoida nopeasti ja joustavasti.”

”Tiede ja taide ovat mielestämme itsessään arvokkaita asioita, jotka tekevät maailmasta paremman. Tämä ei kuitenkaan sulje pois ajatusta, että tiede ja taide myös parantavat maailmaa perinteisemmässä ja konkreettisessa mielessä, kuten vähentämällä kärsimystä ja vaikuttamalla positiivisesti niin sosiaalisesti, henkisesti kuin taloudellisesti. Taide ja tiede eivät meille kuitenkaan ole koskaan vain välineitä, vaan kuuluvat sivistyneeseen maailmaan itsessään arvokkaina – maailmaan, jossa tutkimustieto on osa yhteiskunnallista keskustelua ja jossa taide ja kulttuuri kyseenalaistavat vallitsevia totuuksia.”

Koneen Säätiön toiminta on kasvanut ja moni-

puolistunut säätiön varallisuuden kasvun myötä. Säätiön apurahat taiteelle ja kulttuurille ovat tänä vuonna seitsemättä kertaa haussa ja Saaren Kartanon residenssiohjelma on toiminut kymmenen vuotta. Samaan aikaan säätiö on myös kasvattanut proaktiivista omaa toimintaansa. Säätiö järjestää apurahansaajiensa kanssa yhteisiä tapaamisia ja Kaivo-tilaisuuksia, jossa tuodaan yhteen eri alojen ihmisiä. Näin säätiö edistää moninaisuutta ja tarjoaa ilman perinteistä työyhteisöä ilman oleville apurahan saajille tilaisuuden olla osa Koneen Säätiön yhteisöä. Helsingissä Kaivo-tilaisuuksia on järjestetty vuodesta 2014 lähtien ja osana Saaren Kartanon residenssitoimintaa säätiö järjestää vuosittain myös erityisen Kesä-Kaivon.

Vuonna 2015 säätiö otti apurahansaajiensa kohtaamis- ja tapahtumapaikaksi käyttöönsä Kamarin. Tila on vapaasti säätiön apurahansaajien käytössä esimerkiksi seminaaria, hankekokousta tai työpajaa varten. Näin säätiö edistää omalta osaltaan tilojen saavutettavuutta ja sitä kautta taiteilijoiden mahdollisuuksia toimia. Myös säätiön ostamaan Lauttasaaren kartanoon on tulossa monitoimitiloja ja työtilaa apurahansaajia varten. Tulevasta toiminnastaan Lauttasaaren kartanossa säätiö on todennut seuraavaa¹⁸: ”Tavoitteena on, että Lauttasaaren uudet toimitilat ovat tulevaisuudessa Koneen Säätiön tieteen ja taiteen raja-aitoja ylittävän toiminnan sydän: säätiön henkilökunta työskentelee siellä, tilat mahdollistavat uusia rohkeita avauksia synnyttäviä tieteen ja taiteen toimijoiden kohtaamisia ja laajempi yleisö pääsee osalliseksi tieteen ja taiteen tuloksista.”

Osana proaktiivista omaa toimintaansa säätiö on vuodesta 2002 alkaen panostanut myös suunnattuihin, tutkimuksellisiin teemahakuun ajankohtaisista ilmiöistä. Esimerkiksi ”Kieliohjelman”¹⁹ (2012–2016) avulla säätiö on halunnut edistää pienten suomalais-ugrialaisten kielten, suomen ja Suomen vähemmistökielten dokumentointia, kun taas vuonna 2014 alkaneessa ohjelmassa ”Jakautuuko Suomi?” on pureuduttu suomalaisen hyvinvointivaltion kysymyksiin tutkijoiden ja journalistien yhteistyönä. Tänä vuonna säätiö lanseeraa uuden, tutkijoille ja kansalaisyhteiskunnan toimijoille yhteistyömahdollisuuksia tarjoavan teemahaun nimeltä ”Suomen muuttuvat naapuruudet: Lähi-naapurit”. Teemahakujen osalta säätiö painottaa monialaisuutta kannustaen taiteellisen ja tutkimuksellisen näkökulman yhdistämiseen.

Säätiön proaktiiviseen omaan toimintaan sisältyy myös ”Vuoden Tiedekynä” -palkinto, jonka säätiö jakaa vuosittain tieteellisestä artikkelista tai kirjasta, jossa suomen kieltä on käytetty ansiokkaasti.

Suuruudeltaan 25 000 € palkinto myönnetään säätiön mukaan vuorovuosina humanistisen, yhteiskuntatieteellisen tai ympäristötutkimuksen aloille.

1.2.2. Toiminnan kehittäminen kysynnän mukaan

Koneen Säätiö haluaa jatkossa lisätä apurahatoimintansa vaikuttavuutta, sillä nykyisellään vain hyvin pienellä määrällä hakijoista on mahdollisuus saada myöntävä päätös. Yhden keinoon tähän tarjoaa hakumuotojen ja -prosessin kehittäminen kentän tarpeiden mukaisesti.

Aiemmin hakijan on pitänyt hakea tukea vuosittain, vaikka säätiö olisikin sitoutunut hankkeeseen pidemmäksi aikaa. Jatkossa säätiö tukee toimijoita monivuotisen apurahan avulla. Apuraha voi olla enintään neljä vuotta ja koko rahoitus myönnetään kerralla. Kyseessä on projektiluontoinen tuki, joka edellyttää työsuunnitelmaa. Pitkäjänteisyyden avulla säätiö haluaa luoda työskentelyrauhaa rohkeille avauksille, koska uusien asioiden ja oivallusten syntyminen on säätiön mukaan aikaa vievää. Hitauden merkitystä kuvaamaan säätiö on ottanut käyttöönsä seuraavan Jonimatti Joutsijärven aforismin: ”Hautomatta ei synny lintuja.” Säätiön myöntämien yksivuotisten apurahojen käyttökausi on enintään kolme vuotta, kaksivuotisten neljä vuotta, kolmivuotisten viisi vuotta ja nelivuotisten kuusi vuotta.

Hankkeiden valmistelua tai pilotointia säätiö tukee jatkossa niin sanotun ponnistusrahan avulla, joka on tarkoitettu alle puolen vuoden mittaiseen työskentelyyn. Säätiön mukaan monivuotisten hankkeiden hakijoilta kysytään hakulomakkeessa myös, ovatko he kiinnostuneita ponnistusrahan saamisesta hankkeen kehittelyyn, jos monivuotista rahoitusta ei myönnetä.

Jatkossa säätiö ottaa kaikissa kuukausiapurahoissa käyttöön kolme apurahan tasoa, joiden suuruus vaihtelee kokemuksen mukaan (kokemus tulee perustella hakemuksessa). Kuukausiapurahat ovat henkilökohtaiseen täysipäiväiseen työskentelyyn, joka kestää vähintään kuukauden. Hakuohjeen mukaan on kuitenkin mahdollista hakea myös pienempää kuukausiapuraha (25 %, 50 % tai 75 % kokopäiväisestä työskentelystä) osa-aikaiseen työskentelyyn. Apurahaluokat ovat seuraavat:

Apuraha 1: uran alussa (tieteessä väitöskirja) 2 360 €/kk (28 320 €/v)

Apuraha 2: keskivaiheilla (tieteessä post doc) 2 700 €/kk (32 400 €/v)

Apuraha 3: kokenut tekijä (tieteessä dosenttitasoinen) 3 500 €/kk (42 000 €/v)

Hakumuotojen lisäksi säätiö uudistaa myös haku-prosessiaan niin, että monialaisuuden asemaa vahvistetaan entisestään. Hakulomakkeessa hakija valitsee ensisijaisen käyttötarkoituksen rahoitukselleen. Se voi olla a) tieteellinen tutkimus ja/tai taiteellinen työskentely, b) alan kehittäminen (esimerkiksi verkoston muodostaminen), c) tapahtuman järjestäminen (esitys, näyttely, tiedetapahtuma yms.) tai d) julkaisu tai muu sisältökokonaisuus. Kahden viimeksi mainitun sisältökokonaisuuden osalta hakijan tulee määritellä myös haluttu kohdeyleisö.

Lisäksi hakija valitsee haluamansa arvioija-profiilin. Säätiön hakuohjeen²⁰ mukaan valinta tapahtuu seuraavasti: ”Hakulomakkeessa valitaan, minkä alan asiantuntijan haluaa ensisijaisesti arvioivan hakemuksen. Valintoja voi tehdä enintään kolme, mutta on hyvä huomioda, että hakemuksen arvioi yleensä se asiantuntija, jonka hakija on merkinnyt ensimmäiseksi. Jos kyseessä on tiedettä ja taidetta yhdistävä hanke, hakemuksen arvioi sekä tieteen että taiteen asiantuntija.”.

16. (s. 5), Koneen Säätiö/Kone Foundation. Vuosikertomus 2015/Annual Report 2015.

<http://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/Vuosikertomus-2015.pdf>

17. Ks lisää Koneen Säätiön arvoista, <http://www.koneensaatio.fi/koneen-saatio/meille-tarkeaa/>

18. (s. 49), Koneen Säätiö/Kone Foundation. Vuosikertomus 2015/Annual Report 2015.

<http://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/Vuosikertomus-2015.pdf>

19. Ks. lisää Kieliohjelmasta, <http://www.koneensaatio.fi/koneen-saation-kieliohjelma-2012-2016/>

20. Koneen Säätiön hakuohjeet, <http://www.koneensaatio.fi/apurahat/apurahan-hakijalle/>

Tämän vuoden hakulomakkeessa hakija voi valita arvioijan alustavasti seuraavilta aloilta (tieteellä on omat arvioijaprofiilit):

Taide; elokuva, esittävä taide, kirjallisuus ja sana-taide, kuratointi, kuvataide, käsitetaide, media- ja äänitaide, musiikki, paikka- ja tilannesidon-nainen taide, taide- ja kulttuuri-politiikka sekä taidekritiikki

Taiteen teemat; aika, aine, dekolonisaatio, ekologia, ekonomia, eläin, keho, keksinnöt ja tekniikka, kuolema, muisti, rakkaus ja viha, representaatio, tarina sekä yhteisö ja poliittinen yhteisö.

Säätiö osallistaa hakijoita ja avustuksensaajia avustusjärjestelmän kehittämiseen monin tavoin (palautekyselyt, neuvonta, infotilaisuudet, mahdollisuus tehdä ehdotuksia teemahakujen teemoiksi).

Osana meneillään olevaa kehittämistyötä säätiö on panostanut myös viestintäänsä ottamalla käyttöön uuden logon ja visuaalisen identiteetin sekä uudistetut verkkosivut. Säätiöön on myös palkattu viestintäkoordinaattori ja viestinnän tuloksista on kerätty tunnusluvut²¹.

Tukipolitiikassaan säätiö tukeutuu siihen periaatteeseen, että se pyrkii myöntämään hakusummia sen suuntaisesti mitä haetaan. Säätiön mukaan se tulee tulevaisuudessaakin jakamaan ison osan tuestaan ihmisten henkilökohtaiseen työskentelyyn, jolloin yksittäisten taiteilijoiden työskentelyn tukeminen on keskiössä taiteen ja kulttuurin osalta. Nykyisin säätiö tukee kaikkia taidealoja, mutta Säätiön omien sanojen mukaan tulevaisuudessa säätiössä tultaneen miettimään tukipolitiikan fokusta ja painotuksia. Säätiössä on myös pantu merkille valtiolisten ja kunnallisten hakijoiden kasvu, mutta säätiön hakulomakkeessa ei ole parametriä, jonka avulla tämän trendin saisi esiin. Lisäksi säätiö on tunnistanut, että sen tulisi voida reagoida nopeammin kentän tarpeisiin. Haku useammin kuin kerran vuodessa edellyttäisi kuitenkin nykyistä enemmän hallinnollisia resursseja.

1.2.3. Haku ja hakemusten käsittely

Hakijana voi toimia yksittäinen ihminen, työryhmä tai Y-tunnuksellinen yhteisö. Hakuohjeen mukaan ”apurahat on tarkoitettu suomalaisille työskentelyyn Suomessa tai ulkomailla ja ulkomaalaisille työskentelyyn Suomessa. Ulkomailla työskentelevät suomalaiset voivat hakea apu-

rahoja, jos työn tekijöillä tai aiheella on yhteys Suomeen.”

Säätiöllä oli vuonna 2015 käytössään seuraavat tukimuodot:

Tutkijastipendit, tutkimushankkeet
Tieteen yleistajuistaminen
Matka-apurahat (tutkijoille)
Jakautuuko Suomi? -ohjelman haut
Kielten kuvaus -teemahaku
Lahjoitus Helsingin yliopistolle
Vuoden Tiedekynä -palkinto
Taiteen ja kulttuurin apurahat
Saaren kartanon residenssiapurahat

Haku järjestetään vuosittain ajalla 1.–30.9. ja apurahoista päätetään marras-joulukuussa. Säätiön haku- ja raportointiprosessi toimii Datalink-nimisessä sähköisessä järjestelmässä eikä säätiö hyväksy hakemuksia sähköpostitse tai postitse. Myöskään määräajan jälkeen saapuneita liitteitä tai hakemuksia ei hyväksytä. Hakijan tulee ladata liitteet osaksi sähköistä hakemustaan pdf-tiedoston muodossa, koska verkkopalvelua käytetään myös vertaisarvioinnin työkaluna. Myös suositelijoiden tulee antaa lausuntonsa verkkopalvelussa.

Vertaisarvioinnissa säätiö tukeutuu vuosittain 15–20 asiantuntijaan, joiden henkilöllisyyttä ei julkisteta. Säätiö maksaa arvioijille korvauksen heidän asiantuntijatyöstään. Säätiön periaatteiden mukaan yhtä hakemusta arvioi ainoastaan yksi arvioija, joka pisteyttää arvioimansa hakemukset verkossa. Säätiön henkilökunta käy arvioijan kanssa henkilökohtaisesti läpi hänen laatimansa esityksen ennen kuin se esitellään säätiön hallitukselle, joka päättää apurahoista. Henkilökunta kiinnittää huomiota erityisesti hankkeiden realistisuuteen.

Hakuohjeen mukaan hakemusten arviointi ja päätökset apurahoista perustuvat muun muassa seuraaviin seikkoihin:

- Säätiön strategiassa määritellyt painopisteet
- Hakijan kyky toteuttaa esittämänsä hanke menestyksekkäästi
- Hankkeen tieteellinen tai taiteellinen ansiokkuus, toteutettavuus, ajankohtaisuus, rohkeus sekä uudet näkökulmat
- Lausunto työn ohjaajalta tai muulta työn hyvin tuntevalta henkilöltä (etenkin väitöskirjoissa)
- Muut yhteiskunnalliset sekä tiede- ja taidepoliittiset näkökohdat

Hakuvaiheessa koko henkilökunta keskittyy hakijoiden neuvontaan. Haun päätyttyä henkilökunta käy läpi kaikki hakemukset tarkistaen, että hakija on valinnut oikean päävalikon hakemukselleen (tiede tai taide). Samalla hakemus tarkistetaan teknisesti ja varmistetaan, että liitteenä oleva työsuunnitelma avautuu. Liitteiden toimitaminen on hakijan vastuulla, joten säätiö pyytää puuttuvia liitteitä ainoastaan siinä tapauksessa, jos arvioijalla on siihen erityistä kiinnostusta.

1.2.4. Hallinto ja henkilökunta

Säätiön kotisivun mukaan ”Koneen Säätiön johdossa on hallitus, joka huolehtii että säätiön toiminta on asianmukaisesti järjestetty ja, että säätiön sääntöjen mukainen tarkoitus toteutuu. Hallitus määrittelee säätiön strategian. Koneen Säätiön hallitus nimittää Saaren kartanon johtokunnan, joka suunnittelee ja kehittää Saaren kartanon toimintaa.” Hallitus valitsee jäsenet myös säätiön sijoitusvaliokuntaan ja nimitystoimikuntaan, joiden sihteerinä toimii hallituksen sihteeri. Säätiön hallitus kokoontui viime vuonna seitsemän kertaa ja Saaren kartanon johtokunta kolme kertaa. Säätiö maksoi hallitukselle korvausta arviointityöstä ja kokouspalkkioita 51 050 € sekä Saaren kartanon johtokunnalle vuosi- ja kokouspalkkioita 5 850 €.²²

Säätiön hallitukseen kuuluvat seuraavat henkilöt (31.12.2015):

Hanna Nurminen, toiminnanjohtaja (pj.)

Ilona Herlin, dosentti (vpj.)

Minna Nurminen, kauppatieteen ja filosofian maisteri

Terike Haapoja, kuvataiteilija

Janne Kotiaho, professori

Markku Lonkila, professori

Vesa Koivisto, dosentti (varajäsen)

Hilkka Salonen, hallituksen sihteeri

Saaren kartanon johtokuntaan kuuluvat seuraavat henkilöt (31.12.2016):

Sirpa Pietikäinen, ekonomi (pj.)

Kirsti Lehmusto, viestintäjohtaja (vpj.)

Anna Kirveennummi, tutkija ja koordinaattori

Kai Lehikoinen, yliopistonlehtori

Tuija Kokkonen, esitystaiteilija ja tutkija

Henri Terho, erityisasiantuntija

Heidi Grönstrand, tutkija

Pirre Naukkarinen, johtokunnan sihteeri

Säätiön toimistossa Eirassa työskentelee kahdeksan henkeä (31.12.2015): yliasiamies, hallintopäällikkö, hallintosihteeri, sijoitusneuvonantaja, taluspäällikkö, tiedeasiamies, toimistosihteeri ja viestintäkoordinaattori. Heidän lisäksi Säätiöön palkataan määräaikaista työntekijöitä tarpeen mukaan. Vuonna 2015 Eirassa työskenteli määräaikaista projektityöntekijää, toimistoapulainen, ruuhkaapulainen (apurahahaun päättyessä), harjoittelija ja kaksi opintoihinsa liittyvää projektityötä laativaa opiskelijaa. Säätiön palveluksessa Saaren kartanossa työskentelee viisi henkeä (31.12.2015): toiminnanjohtaja, johdon assistentti, taloudenhoitaja, yhteisötaiteilija ja kiinteistöhoitaja-puutarhuri. Määräaikaista Saaren kartanossa työskenteli vuonna 2015 puutarhatyöntekijä ja harjoittelija. Vuonna 2015 säätiön hallinnon kulut olivat 1 409 313 €.²³

21. (s. 101), Koneen Säätiö/Kone Foundation. Vuosikertomus 2015/Annual Report 2015. <http://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/Vuosikertomus-2015.pdf>

22. (s. 93), *Ibid.*

23. (s. 92), Koneen Säätiö/Kone Foundation. Vuosikertomus 2015/Annual Report 2015. <http://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/Vuosikertomus-2015.pdf>

1.2.5. Koneen Säätiön apurahat ja Helsingin osuus 2015

Vuonna 2015 säätiö jakoi kuudetta kertaa apurahoja taiteelle (Taulukko 2). Säätiö vastaanotti 6 101 hakemusta, yhteensä noin 258,8 M€. Säätiö myönsi 597 apurahaa, yhteensä noin 22 M€. Rahasto saattoi myöntää vain 8,5 % haetusta määrästä.

Taiteen osuus oli 20 % jaetusta summasta. Säätiö myönsi taiteelle 180 apurahaa, yhteensä noin 4,4 M€. Vuonna 2015 Helsinki-osuus oli seuraava:

Helsinki-osuus hakijoista	52 %
Helsinki-osuus saajista	64 %
Helsinki-osuus myönnettyistä euroista	66 %
Helsinki-osuus keskimääräinen apuraha	25 127 €

Cupore on säätiön toimeksiannosta arvioinut teemahaut ”Ihmistieteet ja evoluutionäkökulma” (2008) ja ”Monikielisyys ja taide” (2013). Alun perin oman toiminnan kehittämiseen tarkoitettu selvitys²⁴ on julkaistu Koneen Säätiön toimesta.

Taulukko 2: Koneen Säätiön apurahat ja Helsingin osuus 2015

Koneen Säätiön apurahat 2015		Hakemukset		Myönnettyt apurahat	
		Lkm	€	Lkm	€
Kaikki	Tiede yhteensä	3 270	187 727 645	417	17 620 027
	Taide yhteensä	2 831	71 089 340	180	4 384 087
	Muu yhteensä	0	0	0	0
	Yhteensä	6 101	258 816 985	597	22 004 114
Helsinkiiläiset	Tiede yhteensä	1 173	69 955 257	185	7 654 094
	Taide yhteensä	1 459	37 221 498	116	2 914 747
	Muu yhteensä	0	0	0	0
	Yhteensä	2 632	107 176 755	301	10 568 841
Käyttötarkoitus: matka (vain taide)		0	0	0	0
Käyttötarkoitus: taiteellinen työskentely		0	0	0	0

Selitteosa: Säätiöllä ei ole tukipolitiikassaan Helsinki-näkökulmaa, koska se ei tee aluepoliittisia päätöksiä. Säätiö saa kuitenkin alueellista palautetta tuen jakautumisesta (etenkin Pohjois-Suomesta).

1.3. Suomen Kulttuurirahasto

1.3.1. Oman roolin asemointi

Suomen Kulttuurirahasto sr muodostuu vuonna 1939 perustetusta Säätiöstä ja vuonna 1937 perustetusta Kannatusyhdistyksestä. Säätiö koostuu keskusrahastosta ja 17 maakuntarahastosta, joita ei tarkastella tässä yhteydessä. Säätiön sääntöjen²⁵ todetaan säätiön tarkoituksesta (§ 2–3) seuraavaa: ”Säätiön tarkoituksena on suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyn vaaliminen ja kehittäminen. Säätiö toteuttaa tarkoitustaan jakamalla apurahoja ja palkintoja sekä muutenkin harjoittamalla ja tukemalla sellaista toimintaa, joka edistää suomalaiskansallisen kulttuurin kaikinpuolista menestymistä. Apurahat myönnetään niin suurina, että niiden turvin voidaan omistautua luovaan työhön.”

Kulttuurirahasto kuvaa omaa hanketoimintaansa seuraavilla lauseilla²⁶, joista voi tunnistaa Kulttuurirahaston arvoja, kuten aloitteellisuuden, vaikuttavuuden sekä itsenäisyyden ja riippumattomuuden.

”Rahasto tarttuu vain niihin kohteisiin, joita muut eivät riittävästi edistä”.

”Rahaston rooli on olla käynnistämässä toimintaa, mutta vetäytyä sivuun siinä vaiheessa, kun jokin muu taho on ottanut aloitteen hoidettavakseen.”

”Muiden ratkaisuihin vaikuttaminen moninkertaistaa oman kulttuuritoiminnan tehon. Kaikkein suurin vaikutus on silloin, kun Kulttuurirahaston aloite vaikuttaa julkisen vallan toimiin.”

Näiden arvojen lisäksi myös Kulttuurirahaston ainutlaatuinen peruspääoman keräys määrittää sen toimintaa kansalaisten luottamuksen muodossa vielä nykyisinkin. Ajalla 1.10.2014–30.9.2015 Kulttuurirahasto vastaanotti testamentteja ja lahjoituksia noin 30 M€²⁷. Kulttuurirahasto toteuttaa lahjoittajan tahtoa sen mukaan, mihin tarkoitukseen lahjoitus on annettu.

1.3.2. Oman toiminnan laajentaminen kumppanuushankkeisiin

Apurahatoiminnan lisäksi Kulttuurirahastolla on pitkäjänteistä omaa kulttuuritoimintaa muun muassa seuraavassa muodossa:

Taidekoti Kirpilä, jossa museotoiminnan ohella järjestetään myös luentoja ja konsertteja
Oma soitinkokoelma lainattaviksi muusikoiden käyttöön

Viiden vuoden välein järjestettävä kansainvälinen Mirjan Helin -laulukilpailu

Vuosittain järjestettävä Yrjö Reenpää -luento
Palkinnot merkittävistä kulttuuriteoista

Viime vuosina Kulttuurirahasto on myös käynnistänyt useita suuria hankkeita, joissa rajaa oman kulttuuritoiminnan ja apurahatoiminnan välillä tulkitaan joustavasti. Kulttuurirahasto toimii hankkeen aloitteentekijänä niin, että hanketta suunnitellaan Kulttuurirahastossa. Mutta Kulttuurirahaston valitsema yhteistyökumppani toteuttaa hankkeen yhteistyönä Kulttuurirahaston kanssa niin, että Kulttuurirahasto myöntää hankkeelle apurahan. Rahallisen tuen lisäksi Kulttuurirahasto tarjoaa yhteistyökumppanin käyttöön myös oman kokemuksensa ja verkostonsa.

Yhden esimerkin kumppanuushankkeesta tarjoaa Kulttuurirahaston vuonna 2014 käynnistämä Koko Suomi leikkii -suurhanke, jota toteuttavat Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Suomen Punainen Risti. Toisen esimerkin tarjoaa Kulttuurirahaston uudistettu residenssiohjelma, jossa taiteilijoille tullaan syksystä 2016 lähtien tarjoamaan haku residenssijaksoihin Aasiassa. Nämä uudet Aasian residenssi-kohteet Kulttuurirahasto toteuttaa yhteistyössä HIAP – Helsinki International Artist-in-residence Programme -residenssikeskuksen kanssa. Kolmannen esimerkin tarjoaa Kulttuurirahaston Taidetestaajat-hanke²⁸, joka käynnistyy vuonna 2017. Kulttuurirahasto toteuttaa tähän saakka mittavimman hankkeensa yhdessä Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton kanssa, joka vastaa hankkeen koordinoinnista ja hallinnoinnista. Kulttuurirahasto on valmistellut hanketta yhteistyössä Opetushallituksen, Suo-

24 Saukkonen P. (2015). Koneen Säätiön suunnattujen hakujen toteutus, tulokset ja vaikuttavuus. Vaikuttavuusselvitys 2015. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö (Cupore) ja Koneen Säätiö. http://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/ks_raportti_03.pdf

25. Suomen Kulttuurirahaston säännöt, <https://skr.fi/sites/default/files/Saation%20saannot.pdf>

26. Ks. lisää Suomen Kulttuurirahaston hanketoiminnasta, <https://skr.fi/fi/hankeet>

27. (s. 55), Suomen Kulttuurirahasto (2015). Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2014–2015. http://skr.fi/vuosikertomus/skr_vuosikertomus_2014-2015/#p=1

28. Ks. lisää Taidetestaajat-hankkeesta, <https://skr.fi/fi/hankeet/taidetestaajat>

men Kuntaliiton ja Suomen rehtorit ry:n kanssa. Hankkeen keskeisiin kumppaneihin kuuluu myös Svenska kulturfonden, joka osallistuu hankkeen rahoitukseen. Hanke on osa Suomi 100 -juhla-vouden ohjelmistoa.

Omalle kulttuuritoiminnalleen Kulttuurirahasto on määritellyt neljä painopistettä: 1) vastuu kansallisesta ja yhteiskunnallisesta eheydestä, 2) lasten ja nuorten kulttuuriharrastus, 3) kulttuurin nostaminen marginaalista yhteiskunnan ytimeen ja 4) uhanalaisen kulttuuripääoman vaaliminen.

Kulttuurirahaston mukaan sen omat hankkeet muodostavat alle 10 % siitä avustummäärästä, minkä Kulttuurirahasto myöntää kokonaisuudessaan. Tällöin Kulttuurirahasto sisällyttää myös kaikki kumppanuushankkeet omiksi hankkeikseen. Omiin hankkeisiin lukeutuu myös Kulttuurirahaston useampivuotinen rahoitusohjelma pienten sukukielten hyväksi.

1.3.3. Haku ja hakemusten käsittely

Kulttuurirahasto voi hakuoppaansa²⁹ mukaan myöntää apurahoja ”suomalaisille ja Suomessa asuville tai toimiville henkilöille ja yhteisöille sekä tarkoituksiin, joilla on vahva yhteys suomalaiseseen kulttuuriin.” Hakuoppaassa linjataan, että ”apurahaa voi hakea a) henkilö yksin omaan työskentelyyn ja/tai hankkeen kuluihin, b) useammasta henkilöstä koostuva työryhmä ryhmän jäsenen työskentelyyn ja/tai hankkeen kuluihin tai c) yhteisö (esim. yhdistys tai osuuskunta) hankkeen kuluihin.” Apurahoja myönnetään kaikille kulttuurielämän aloille.

Kulttuurirahasto myöntää suurimman osan apurahoistaan yksityishenkilöille ja työryhmille, vaikka myös yhteisöt saavat tukea kulttuurihankkeisiin (tuki voi olla monivuotinen). Hakuoppaassa huomautetaan, että työryhmän jäseniksi sopivia apurahansajia ovat vain tieteellistä tai taiteellista työtä tekevät henkilöt. Mutta samalla siinä opastetaan, että ”Hakemus voi sisältää myös tuottajan työskentelyn apurahalla, jos tuottaja on osa hankkeen taiteellista työryhmää.” Hakuoppaan mukaan ”Yhteisöhakijoiksi sopivia ovat muut kuin julkishallinnon tai sen budjetirahoituksen piiriin kuuluvat yhteisöt. Voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa ei kuitenkaan tueta.” Kulttuurirahasto ei myönnä apurahaa myöskään toiminnille.

Huomionarvoista haussa on myös se, että Kulttuurirahastolle ei voi jättää samaa tarkoi-

tusta varten sekä henkilökohtaista hakemusta että hakemusta työryhmänä. Produktiota tai yhteistuotantoa varten voi laatia vain yhden hakemuksen, joka kattaa kaikki kulut. Rahasto kehoittaa hakijaa kirjamaan hakulomakkeeseen jakovuorossa olevan nimikkorahaston, jos se vaikuttaa soveltuvan erityisen hyvin hakijan hakutarkoitukseen.

Hakuoppaan mukaan Kulttuurirahaston apurahat jakaantuvat työskentelyapurahoihin (henkilökohtaiset elinkustannukset tietyllä ajanjaksolla) ja kuluapurahoihin (hankkeesta tai projektiluonteisesta toiminnasta syntyvät kulut). Tavanomaisten työskentely- ja kuluapurahojen lisäksi Kulttuurirahastolla on haettavanaan tiettyjä erityisapurahoja. Esimerkiksi Keskusrahastosta haettavia erityisapurahoja ovat Eminentia-, Taidetta hoitolaitoksiin sekä Tieteen työpaja -apurahat. Laajoihin ja uudistaviin taidehankkeisiin Kulttuurirahastolla on hankeohjelma nimeltä Taide2, jonka ensimmäiset hankkeet päätetään syksyllä 2016. Yhden hankkeen kesto voi olla enintään kolme vuotta niin, että hankkeen kokonaisrahoitus voi olla 100 000–200 000 €. Enintään viidelle hankkeelle myönnetään rahoitusta kaksivaiheisen hakuprosessin tuloksena. Tähän hankeohjelmaan Kulttuurirahasto soveltaa erikseen määritellyjä arviointikriteerejä.

Kuluapurahojen suuruus vaihtelee puolestaan muutamasta tuhannesta eurosta yli 200 000 euroon. Kulttuurirahaston mukaan yli 100 000 € suuruisia apurahoja myönnetään vuosittain vain muutamia ja yli 50 000 € suuruisia parisenkymmentä. Työskentelyapurahan suuruuteen vaikuttaa puolestaan työskentelyn kesto, esimerkiksi vuoden työskentelyyn myönnetään 24 000 €, puolen vuoden työskentelyyn 12 000 € (jne.).

Hakuopas sisältää tarkat ohjeet siitä, onko kyseessä apuraha vai palkka sekä miten asia vaikuttaa hankkeen rahoituksen suunnitteluun.

Keskusrahaston vuosittainen haku aika on 1.–31.10. ja lausuntoja saa toimittaa 6.11. saakka. Kulttuurirahasto ei käsittele myöhässä tulleita hakemuksia. Kulttuurirahasto siirtyy syksyllä 2016 kokonaan sähköisen hakuun eikä se vastaanota enää materiaalia muuta kuin verkkopalvelunsa kautta. Kulttuurirahasto käyttää Datalink-nimistä sähköistä tietojärjestelmää, johon sisältyy myös maksatus- ja käyttöselvitysjärjestelmä.

Keskitettyllä haulilla Kulttuurirahasto tavoittelee mahdollisimman kevyttä hallintoprosessia, joten

suuret ja pienet summat ovat samassa käsittelyssä niin taiteen kuin tieteenkin osalta. Apurahojen arvioinnissa Kulttuurirahasto tukeutuu laajennettuun vertaisarviointiin. Asiantuntijat toimivat toimivat 3–5 hengen ryhmissä, joiden puheenjohtajina toimivat Kulttuurirahaston luottamuselimiin valitut henkilöt. Hakijan valitsema hakuala määrittää, minkä alan asiantuntija arvioi hakemuksen. Arvioinnissa Kulttuurirahasto kehottaa asiantuntijoita käyttämään omaa harkintaansa. Asiantuntijat voivat vaihtua vuosittain, mutta tähän ei ole kriteerejä. Kulttuurirahasto ei maksa asiantuntijoille korvausta vaan arviointi on vapaaehtoistyötä. Kulttuurirahasto ei perustele kielteisiä päätöksiä eikä se julkista asiantuntijoiden nimiä.

Kulttuurirahastoa ylläpitävän säätiön hallitus päättää apurahoista eri alojen asiantuntijoiden esityksestä helmikuun alussa, mutta esitys ei kuitenkaan sido hallituksen päätöstä. Kulttuurirahasto julkistaa tiedon apurahansaajista kotisivullaan 27. helmikuuta. Apurahansaajat saavat tiedon päätöksestä jo hyvissä ajoin ennen apurahojen julkistamista. Apurahaa voi käyttää heti apurahapäätöksen jälkeen. Apurahat maksetaan vähintään 8.000 euron erissä tai kerralla (ei kuukausierissä) heti sen jälkeen, kun apurahansaaja on tehnyt Kulttuurirahastolle maksuesityksen.

Kulttuurirahasto noudattaa jatkuvan kehittämissen periaatetta, jonka mukaan prosesseja kehitetään kuluneen vuoden palautteen perusteella. Kulttuurirahasto on esimerkiksi vastannut hakijoiden tarpeeseen keskustella omista ideoistaan tarjoamalla 20 minuutin keskustelulotteja, joihin voi varata ajan. Kulttuurirahasto on myös kehittänyt viestintäänsä sosiaalisessa mediassa.

1.3.4. Hallinto ja henkilökunta

Kulttuurirahastoa ylläpitävän säätiön hallitus³⁰ ”vastaa Kulttuurirahaston hallinnosta sekä apurahojen myöntämisestä asiantuntijoiden suositusten perusteella. Hallitus kokoontuu 8–10 kertaa vuodessa. Rutiinipäätösten lisäksi hallitus keskustelee aktiivisesti ja päättää suurista tukikohteista.” Kulttuurirahastolla ei ole esittelymenettelyä. Käytännössä proaktiiviset hankkeet ideoidaan hallituksessa niin, että hallitus antaa Kulttuurirahaston toimistolle tehtäväksi selvittää jotakin ideoita ja tehtäväksiannot voivat käytännössä olla pitkiäkin prosesseja.

Säätiön hallitukseen kuuluu 12 jäsentä. Hallituksen jäsenen kausi on kolme vuotta ja jäsen voi toimia hallituksessa kolme kautta eli enintään yhdeksän vuotta. Hallituksen jäsenistä on vuosittain neljä erovuorossa. Osa hallituksen jäsenistä kuuluu myös säätiön raha-asiaain toimikuntaan, joka valmistelee talousarvion ja tilinpäätöksen sekä päättää omaisuuden sijoittamisesta hallituksen hyväksymän sijoitussuunnitelman mukaan.

Rahaston hallitukseen kuuluvat seuraavat henkilöt (31.12.2015):

Elina Ikonen, akatemiaprofessori (pj.)

Riitta Pyykkö, vararehtori ja professori (vpj.)

Pentti Haaparanta, professori – raha-asiaintoilikunta

Hanna Hiidenpalo, johtaja – raha-asiaintoilikunta/(pj.)

Jari Järvelä, kirjailija

Jussi Lehtonen, näyttelijä

Johanna Mappes, professori

Ari Sihvola, professori

Jari Sokka, toimitusjohtaja – raha-asiaintoilikunta

Teija Tiilikainen, johtaja

Aino Turtiainen-Visala, toimitusjohtaja

Hannele Yrjö-Koskinen, toiminnanjohtaja

Säätiön hallintoneuvostoon kuuluu 27 jäsentä, joista 15 valitaan Kannatusyhdistyksen toimesta ja loput hallintoneuvosto päättää itse. Hallintoneuvosto puolestaan valitsee säätiön hallituksen jäsenet sekä hyväksyy talousarvion ja tilinpäätöksen. Kannatusyhdistyksen kuului yli 3 000 jäsentä ympäri Suomea, mutta sen jäseneksi pääsee vain kutsusta. Kannatusyhdistyksellä on 3–7 jäsenestä muodostuva johtokunta, jonka jäsenistä osa kuuluu myös säätiön raha-asiaintoilikuntaan.

Suuren vapaaehtoisten joukon kautta Kulttuurirahasto on hyvin verkottunut ja hakemusten myötä se saa jatkuvasti uusia impulsseja. Kulttuu-

29. Suomen Kulttuurirahaston hakuopas, <https://skr.fi/hakuopas#Milloin%20ja%20miten>

30. Ks. lisää rahaston hallituksen toiminnasta, <https://skr.fi/fi/suomen-kulttuurirahasto/organisaatio>

rirahaston omasta piiristä löytyy aina asiantuntija, kun tarvitaan jäseniksi esimerkiksi erilaisiin ohjausryhmiin. Kulttuurirahaston työn yhtenä keskeisenä edellytyksenä on nimenomaan se, että kenttä tunnetaan hyvin.

Kulttuurirahaston toimistossa Helsingissä työskentelee kaikkiaan 29 henkeä³¹ (31.12.2015): yliasiamies, yliasiamiehen sihteeri, asiamies/toiminnanjohtaja, asiamies (3 henkeä), emäntä, erityisasiantuntija/museonjohtaja, erityisasiantuntija, järjestelysihteeri, lakiasiainsihteeri (2 henkeä), kassanhoitaja, kulttuurisihteeri, kurssikoordinaattori, museoamanuenssi, projektityöntekijä, puhelinvaihteenhoitaja, pääkirjanpitäjä, pääsihteeri (Mirjam Helin -laulukilpailu), sihteeri, sihteeri/toimistoiesimies, siviilipalvelusmies, suunnittelija, tallentaja, tiedottaja/toimitussihteeri, toimistovirkailija, verkkotiedottaja ja viestintäpäällikkö. Lisäksi kussakin maakuntarahastossa työskentelee sivutoiminen asiamies apunaan sihteeri.

Vuonna 2015 Kulttuurirahaston varsinaisen toiminnan yhteiskulut³² olivat 2,6 M€. Summa muodostaa 9 % varsinaisen toiminnan kokonaismenoista³³, josta kaikkiaan 83 % suunnattiin apurahatoimintaan ja 8 % kulttuuritoimintaan. Luottamustehtävissä toimivien henkilöiden mahdollisista palkkioista ei ole julkista tietoa.

1.3.5. Suomen Kulttuurirahaston apurahat ja Helsingin osuus 2015 (keskusrahasto)

Vuotta 2015 kuvaava tilasto Kulttuurirahaston apurahoista koskee ainoastaan Keskusrahastoa (Taulukko 3). Kulttuurirahasto vastaanotti Keskusrahaston haussa 9 570 hakemusta, yhteensä noin 222,7 M€. Kulttuurirahasto myönsi Keskusrahastosta 1 021 apurahaa, yhteensä noin 18,5 M€. Kulttuurirahasto saattoi myöntää vain 8,3 % haetusta määrästä.

Taiteen osuus oli 50 % jaetusta summasta. Kulttuurirahasto myönsi taiteelle Keskusrahastosta 584 apurahaa, yhteensä noin 9,2 M€. Vuonna 2015 Helsinki-osuus oli seuraava:

Helsinki-osuus hakijoista	46 %
Helsinki-osuus saajista	54 %
Helsinki-osuus myönnettyistä euroista	59 %
Helsinki-osuus keskimääräinen apuraha	17 295 €

Vuonna 2015 Keskusrahastosta taiteelle myönnetty apurahat jakautuivat taidealoittain³⁴ seuraavasti (Kulttuurirahasto ei ole eritellyt Helsinki-osuutta taidealoittain):

Kuvataiteet	26 %
Säveltaiteet	24 %
Näyttämötaiteet	21 %
Valokuva- ja elokuvataide	7 %
Arkkitehtuuri	6 %
Kirjallisuus	6 %
Muotoilu ja taidekäsiyö	6 %
Lastenkulttuuri	4 %

Rahaston mukaan Keskusrahastoon tuli vuonna 2015 kaikkiaan 12 % enemmän hakemuksia kuin vuotta aiemmin. Rahaston mukaan hakemusten määrää kasvatti ennen kaikkea uusi tukimuoto (Taidetta hoitolaitoksiin), jonka puitteissa tukea myönnettiin 34 hakijalle (yhteensä 700.0000 €).

Kulttuurirahasto on vajaan kymmenen vuoden aikana julkaissut kolme julkaisua, joissa se tarkastelee omaa apurahatoimintaansa ja sen vaikuttavuutta suhteessa toimintaympäristön muutoksiin, niin kulttuuripolitiikan kuin taiteen rahoituksen osalta. Tuorein julkaisuista on vuonna 2015 ilmestynyt selvitys³⁵ ”Rahan kosketus – Miten taidetta Suomessa rahoitetaan?”. Sitä ennen ilmestyi vuonna 2011 katsaus³⁶ ”Antamisen taito. Katsaus Suomen Kulttuurirahaston apurahojen jaon historiaan, toimintaympäristön muutoksiin sekä uusiin linjauksiin”. Jo vuonna 2008 ilmestyi muistio³⁷ ”Aatteista tekoihin. Suomen Kulttuurirahaston kulttuuripoliittiset päämäärät ja oma kulttuuritoiminta”. Kaikista kolmesta julkaisusta välittyy Kulttuurirahaston arvioiva ote, joka kuljettaa Kulttuurirahaston toimintaa vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin, alkuperäistä perustamistarkoitusta unohtamatta.

Taulukko 3: Suomen Kulttuurirahaston apurahat ja Helsingin osuus 2015 (keskusrahasto)

Suomen Kulttuurirahaston apurahat 2015 - ainoastaan Keskusrahasto					
		Hakemukset		Myönnetyt apurahat	
		lkm	€	lkm	€
Kaikki	Tiede yhteensä	3 984	106 396 494	419	9 217 500
	Taide yhteensä	5 391	115 736 603	584	9 232 500
	Muu yhteensä	195	604 997	18	64 500
	Yhteensä	9 570	222 738 094	1 021	18 514 500
Helsingiläiset	Tiede yhteensä	1 292	34 088 295	168	3 662 000
	Taide yhteensä	2 489	53 455 438	318	5 488 000
	Muu yhteensä	72	270 771	10	38 500
	Yhteensä	3 853	87 814 504	496	9 188 500
Käyttötarkoitus: matka (vain taide)		109	869 846	8	54 000
Käyttötarkoitus: taiteellinen työskentely		3 179	70 844 232	319	5 572 500

Seliteosa: Taulukossa ei eroteta helsingiläisiä muista hakijoista käyttötarkoituuskriteerillä (matka, taiteilija-apuraha), joten luvut koskevat kaikkia hakijoita.

Kulttuurirahastolla ei ole erillisiä hakuja käyttötarkoituksen mukaan ja hakijana Kulttuurirahastolla on samanaikaisesti niin yksittäiset taiteilijat kuin yhteisöt.

Lisäksi on huomioitava, että Kulttuurirahastossa käyttötarkoitus tilastoituu hakijan oman ilmoituksen mukaan ja että hakijoiden kirjaamistavat vaihtelevat.

31. (s. 68), Suomen Kulttuurirahasto (2015). Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomus 2014–2015.

http://skr.fi/vuosikertomus/skr_vuosikertomus_2014-2015/#p=1

32. (s. 58), Ibid. 33. (s. 53), Ibid. 34. (s. 27), Ibid.

35. Suomen Kulttuurirahasto (2015). Rahan kosketus: Miten taidetta Suomessa rahoitetaan?

https://skr.fi/sites/default/files/tiedostot/Rahan_kosketus.pdf

36. Suomen Kulttuurirahasto (2011). Antamisen taito. Katsaus Suomen Kulttuurirahaston apurahojen jaon historiaan, toimintaympäristön muutoksiin sekä uusiin linjauksiin. https://skr.fi/sites/default/files/tiedostot/antamisentaito_web.pdf

37. Suomen Kulttuurirahasto (2008). Aatteista tekoihin. Suomen Kulttuurirahaston kulttuuripoliittiset päämäärät ja oma kulttuuritoiminta. https://skr.fi/sites/default/files/tiedostot/Aatteista_tekoihin_web.pdf

1.4. Svenska kulturfonden

1.4.1. Oman roolin profilointi

Svenska kulturfonden perustettiin vuonna 1908 ja nykyään se toimii katto-organisaationa noin 480 rahastolle, jotka pohjautuvat testamentteihin ja lahjoituksiin. Kulturfondenin tehtävänä on tukea ruotsinkielistä kulttuuria ja koulutusta, ruotsin kieltä ja suomenruotsalaista toimintaa Suomessa. Svenska kulturfondenin omistaa ja sitä hallinnoi Svenska litteratursällskapet.

Svenska kulturfonden määrittelee päämääränsä ja tehtävänsä seuraavalla tavalla⁸:

Visio

”På svenska. I Finland. Svenska kulturfonden vill, som en fond på nordisk toppnivå, skapa ett öppet och inkluderande samhälle där alla har rätt och tillgång till högklassig och mångsidig utbildning och kultur på svenska.”

Tehtävä

”Svenska kulturfonden arbetar med förnyarens engagemang, sakkunskap och mod för att stärka det svenska språket i Finland genom stipendier och understöd för utbildning, kultur och identitetsstärkande verksamhet.”

Svenska kulturfonden kuvaa toimintaansa⁹ tavalla, josta voi tunnistaa sen toimintaa ohjaavia arvoja, kuten osaamisen, luovuuden ja osallistamisen:

”Svenska kulturfonden vill öka förståelsen för värdet av att leva i ett land med två nationalspråk. Målet är att berika och utveckla det svenska, stödja det svenska språkets samhällsbärande ställning och utveckla kunnande, kompetens och kreativitet inom kultur och utbildning.”

”Vi prioriterar regionöverskridande och inkluderande verksamhet och projekt som främjar integration mellan de olika språkgrupperna i landet.”

”Vi sammankallar till diskussioner kring aktuella frågor, arrangerar seminarier och konferenser och initierar utredningar som ger underlag för diskussioner och beslut. Vi uppmuntrar till samhällsdebatt om frågor som berör livet på svenska i Finland.”

1.4.2. Panostus strategisiin avuksiin ja toiminta-avustuksiin

Muutama vuosi sitten Kulturfonden toteutti mittavan strategiatyön, jonka avulla toimintaa haluttiin kehittää proaktiivisemmaksi ja selkeämmäksi. Strategiatyön tuloksena Kulturfonden kehitti uuden toimintamallin, jossa kolmea strategista ohjelmaa tuetaan kolmen vuoden jaksoissa. Strategiseen ohjelmaan sisältyvään hankkeeseen voi kuulua myös esihanke, jonka aikana hakija valmistelee varsinaisen hankehakemuksensa. Kulturfonden toteuttaa ensimmäiset strategiset ohjelmansa ajalla 2014–2016 ja se tulee piakkoin päättämään uusista strategisista ohjelmistaan (3–4 kpl).

Strategisiin ohjelmiin Kulturfonden suuntaa noin 15 % vuosittaisesta tuestaan (vuonna 2015 yhteensä 3,7 M€). Meneillään olevat strategiset ohjelmat ovat seuraavat:

a) ”Program för teaterkonst”⁴⁰

Kulturfondenin mukaan Suomessa on 32 suomenruotsalaista teatteriryhmää, joiden toiminta on jatkuvaa eikä ainoastaan yhden tuotannon varassa. Tämän strategisen ohjelman avulla Kulturfonden haluaa tukea uutta suomenruotsalaista näytelmäkirjallisuutta, teatterin liikkuvuutta ja saavutettavuutta sekä alan ammattilaisten välistä yhteistyötä. Tuen piiriin ei sisällytetä harrastaja-teattereita eikä vos-tukea saavia teattereita.

b) ”Program för gymnasiet”⁴¹

Kulturfonden haluaa tämän strategisen ohjelman avulla muun muassa kehittää nykyaikaisia opetusmenetelmiä, tukea lukiodien tutkimus- ja selvityshankkeita, tukea opetusmateriaalien hankintaa sekä tarjota mahdollisuuksia ruotsinkielisten ja suomenkielisten lukiodien väliseen yhteistyöhön.

c) ”Ung på svenska”⁴²

Kulturfonden haluaa tämän strategisen ohjelman avulla tukea organisaatioita, jotka järjestävät toimintaa ruotsinkielellä. Kyse ei kuitenkaan ole puhtaasti opetuksesta vaan toiminnan tarkoituksena on tuoda 0–13 lapsia ja nuoria eri kielitautoista yhteen, luoda verkostoja ja saada aikaan elävää kiinnostusta ruotsinkieltä kohtaan.

Kulturfondenia ylläpitävän säätiön hallituksella on vuosittain käytössään erillinen määrärahakehys strategiseen toimintaan (9 M€ vuonna 2015). Siihen sisältyy strategisten ohjelmien lisäksi myös muita strategisia avauksia. Vuosina 2015–2017 Kulturfonden rahoittaa esimerkiksi yliopistojen varainhankintaa merkittäväällä summalla (kaikkiaan 8,5 M€). Lisäksi Kulturfonden toimii keskeisenä rahoittajana ja yhteistyökumppanina Suomen Kulttuurirahaston ideoimassa Taidettaajat-hankkeessa (noin 1,5 M€) ja se osallistuu Suomi 100 -juhluvuoden valmisteluihin (700 000 € vuonna 2015). Kulturfonden tukee myös elokuvatuotantoa (1 M€ vuonna 2015).

Kulturfonden toteuttaa tarkoitustaan myös seuraavan oman toiminnan avulla:

Yleinen suomenruotsalainen toiminta

Seminaarit ja oma kulttuurituotanto

Kansainvälinen harjoittelu Suomi-instituuteissa

Kiinteistöinvestoinnit

Taidekokoelma (Pro Artibus hallinnoi ja kartuttaa)

Vuosittain jaettavat tunnustuspalkinnot

Vuosittain jaettava Fredrika Runeberg -stipendi

Vuosittain järjestettävä PON-kilpailu nuorille kuvittajille

Joka kolmas vuosi järjestettävä Hans Ruin -essekilpailu

Selvitykset ja julkaisut

Yleinen suomenruotsalainen toiminta (allmän finlandssvensk verksamhet) on Kulturfondenin pysyväisluonteista toimintaa, jonka puitteissa se jakaa vuosittain toiminta-avustusta usealle suomenruotsalaiselle organisaatiolle, yhdistykselle tai liitolle.⁴³ Vuonna 2015 suurimmat toiminta-avustukset jakautuivat seuraavasti:

1 026 000 €

881 000 €

410 000 €

380 000 €

226 000 €

150 000 €

145 000 €

Svenska Folkpartiet
Svenska Bildningsförbundet
Tankesmedjan Magma
Svenska Finlands folkting
Föreningen Luckan
i huvudstadsregionen
Stiftelsen för det tvåspråkiga
Finland
Finlands Svenska
Ungdomsförbund

Osana yleistä suomenruotsalaista toimintaa Kulturfonden myöntää toiminta-avustusta myös seitsemälle liitolle, jotka ovat saaneet siltä mandaatin jakaa saamansa tuen valtakunnallisesti paikallisten jäsenyhdistyksiensä hakemusten perusteella. Vuonna 2015 Kulturfonden myönsi yhteensä 492 000 € seuraaville liitoille (förbundspaket):

Finlands Svenska Idrott

Finlands svenska Marthaförbund

Finlands Svenska Scouter

Föreningen Pohjola-Norden

Finlands Svenska 4H

Svenska pensionärsförbundet

SAMS – Samarbetsförbundet kring
funktionshinder

Kulturfonden suuntaa noin 22–23 % vuosittaisesta tuestaan yleiseen suomenruotsalaiseen toimintaan. Kulturfonden myöntää, että järjestely liitton kanssa on tilastollisesti haastava, sillä yleensä liitto saattaa olla kirjoilla Helsingissä, mutta liiton jakama tuki jakautuu koko maahan.

Kulturfonden järjesti vuonna 2015 eri puolilla maata runsaasti omaa ohjelmaa (seminarier och egen kulturverksamhet), muun muassa viisi seminaaria, konferenssin, messuohjelmaa sekä muita rahaston toimintaan liittyviä tilaisuuksia. Lisäksi Kulturfonden otti käyttöönsä uuden logon ja uudisti visuaalisen ilmeensä. Kulturfonden-

38. <http://www.kulturfonden.fi/om-svenska-kulturfonden/vision-uppdrag/>

39. (s. 3), Svenska kulturfondens verksamhetsplan 2016, <http://www.kulturfonden.fi/data/files/Verksamhetsplan%202016.pdf>

40. Ks. lisää ohjelmasta Program för teaterkonst, http://www.kulturfonden.fi/data/files/teaterkonst_for%20utskrift24032014.pdf

41. Ks. lisää ohjelmasta Program för gymnasiet, http://www.kulturfonden.fi/data/files/gymnasiet_for_utskrift24032014.pdf

42. Ks. lisää ohjelmasta Ung på svenska, http://www.kulturfonden.fi/data/files/ungpasvenska_for_utskrift24032014-1.pdf

43. (s. 86), Svenska kulturfonden (2016). Svenska kulturfondens årsbok 2015–2016.

den jatkoi pitkään koordinoimaansa kansainvälistä harjoitteluohjelmaa, joka suuntautuu 13 maahan. Harjoittelu järjestetään pääosin Suomi-instituuteissa.

Kulturfonden omistaa⁴⁴ pääkaupunkiseudulla yli 30 Folkhälsanin senioriasuntoa, jotka on tarkoitettu eläkkeellä oleville suomenruotsalaisille näyttelijöille ja taiteilijoille sekä vuokra-asuntoja Porvoossa ja Helsingissä. Lisäksi se omistaa taiteilija-asuntoja ja taidegallerian Jätkäsaaren ruotsinkielisessä asuinkorttelissa nimeltä Kvarteret Victoria. Kulturfonden tulee vuonna 2017 panostamaan Jätkäsaareen, jonne luodaan 14 taiteilija-ateljeeta käsittävä ruotsinkielinen ”Lallukka”.

1.4.3. Haku ja hakemusten käsittely

Kulturfonden järjestää vuosittaisen päähakunsa 1.–30.11. (Novemberansökan) ja hakijana voi toimia yksityishenkilö, työryhmä tai organisaatio. Kulturfondenin hakuohjeen⁴⁵ mukaan kaikkien hakemusten tulee ”anknytta till det svenska i Finland”. Kulturfonden ei yleensä tue käännöksiä eikä laitehankintoja. Se ei myöskään tue julkisen sektorin lakisäätteistä toimintaa, elinkeinopoliittisia hankkeita tai voittoa tavoittelevia hankkeita. Mutta se voi tukea pilottihankkeita ja antaa starttirahaa julkisiin hankkeisiin, etenkin jos kunta tai valtio tukee pitkän aikavälin toimintaa. Kulturfondenin hakualat ovat seuraavat: koulutus, tutkimus, taide, kulttuuri ja yleinen suomenruotsalainen toiminta. Tässä yhteydessä käsitellään ainoastaan taidetta ja kulttuuria koskevaa apurahatoimintaa.

Kaikkia hakualoja koskevat tietyt yleisperiaatteet haulle, jonka lisäksi on alakohtaisia periaatteita. Seuraavat periaatteet koskevat yksityishenkilöitä ja ryhmiä, jotka hakevat tukea taiteen ja kulttuurin alalta. Hakuohjeen mukaan Kulturfonden voi myöntää taiteilijoille ja taidekäsityöläisille apurahaa omaan taiteelliseen työhön (kesto alle vuoden) ja tukea hankkeisiin (tapahtumat, täydennyskoulutus ja omaan taiteelliseen toimintaan liittyvät materiaalikustannukset). Tukea voi saada myös työryhmän nimissä yhdessä toteutettaviin hankkeisiin. Kulturfonden voi myöntää hankerahoitusta myös ammatissa toimiville kriitikoille, kuraattoreille ja kulttuurituottajille. Se voi myöntää tukea täydennyskoulutukseen ja hankkeisiin myös ammatissa toimiville kääntäjille, jotka kääntävät ruotsinkielelle. Yksittäisten henkilöiden ja työryhmien osalta Kulturfonden tukee kaikkia taidealoja.

Hakuohjeen mukaan Kulturfonden voi myöntää taide- ja kulttuuriyhdistyksille hankeavustusta hankkeisiin tai se voi myöntää toiminta-avustusta. Ensisijaisesti Kulturfonden tukee aktiviteetteja, joilla on tietyt tavoitteet. Kulturfonden voi tukea yhteistyöhankkeita ja hankkeita, jotka edistävät kulttuurista moninaisuutta, maahanmuuttajien osallistavuutta, integraatiota ruotsinkielellä ja taiteen saavutettavuutta erilaisille erityisryhmille. Kulturfonden tukee myös useita sukupolvia yhdistäviä hankkeita, jotka suunnataan lapsille ja nuorille. Lisäksi Kulturfonden voi tukea kiertueita Suomessa ja vierailuja ulkomailta, kulttuurilehtiä ja musiikkiaktiviteetteja (ei levyhankkeita). Myös taide- ja kulttuuriyhdistysten osalta Kulturfonden tukee kaikkia taidealoja.

Hakuohjeen mukaan Kulturfonden voi tukea kotiseutuyhdistysten pedagogisia hankkeita, tapahtumia ja hankkeita, johon sisältyy digitalisointia. Kotiseutuyhdistykset voivat myös saada toiminta-avustusta. Rahasto voi tukea myös ammattimuseoiden ja muiden perinneorganisaatioiden pedagogisia hankkeita, tapahtumia ja hankkeita, johon sisältyy digitalisointia.

Marraskuun haun yhteydessä Kulturfonden julistaa haettavaksi myös 1–3 -vuotiset, kokopäiväiset työskentelyapurahat taiteelliseen työskentelyyn. Hakijana voivat toimia taiteilijat, taidekäsityöläiset, kulttuuritoimittajat ja kriitikot. Työskentelyapuraha on 24 000 €/vuosi. Vuonna 2015 Kulturfonden myönsi 1-vuotisen työskentelyapurahan 71 hakijalle, 2-vuotisen työskentelyapurahan neljälle hakijalle ja 3-vuotisen työskentelyapurahan yhdelle hakijalle (yhteensä 1,8 M€). Apurahaa työskentelyyn ei myönnetä eläkeläiselle.

Lisäksi Kulturfonden myöntää vierailuapurahoja kahteen kohteeseen. Grez-Sur-Loing on suunnattu ammattitaiteilijoille (visuaalisen taide, kirjallisuus, esittävät taiteet) ja Pietarin Suomi-talo on suunnattu kirjailijoille, taiteilijoille (ei kuvataide), toimittajille, pedagogeille ja tutkijoille. Ranskaan Kulturfonden myöntää yhden vierailuapurahan (12 000 €/6 kk.) ja Venäjälle neljä vierailuapuraha (6 000 €/3 kk.). Vierailuapurahoja varten on omat kriteerit ja hakuajat.

Kulturfonden jakaa myös kulttuurialalle suunnattuja matka-apurahoja, joita varten on jatkuva haku. Matka-apurahaa voivat tiettyjen kriteerien mukaan hakea ammatissa toimivat taiteilijat, kriitikot, toimittajat, kulttuuriyöntekijät ja

suomenruotsalaisissa liitoissa työskentelevät henkilöt. Matka-apurahaa voi hakea yksityis-henkilönä (enintään 1 500 €) tai työryhmänä (enintään 3 000 €). Matka-apurahaa ei myönnetä koululaisille tai opiskelijoille. Kulturfondenilla on jatkuva haku myös seuraaviin pysyväisluonteisiin tukimuotoihin, joilla on omat haku- ja arviointi-kriteerit: ”Kultur i skolan”⁴⁶, ”Kultur på bibban”⁴⁷, ”Kultur på dagis”⁴⁸ ja ”Kultur i värden”.⁴⁹ Näissä tukimuodoissa hakijana toimii kulttuurista vastaan-ottava taho. Vuonna 2015 Kulturfonden myönsi apurahoina jatkuvan haun kautta⁵⁰ yhteensä 1,3 M€.

Kulturfonden edellyttää, että apurahojen haku ja raportointi tapahtuu sähköisesti määräajassa. Kulturfonden käyttää apurahatoimintaan sähköistä tietojärjestelmää nimeltä Rimberty, joka on kehitetty rahaston oman henkilökunnan voimin. Parhaillaan Kulturfonden kehittää järjestelmästään versiota nimeltä Rimberty 3, jossa myös tilin-päätös ja taloushallinto kytketään osaksi järjestelmää. Samalla halutaan kehittää järjestelmän viestinnällisiä ominaisuuksia. Kulturfonden on myynyt kehittämäänsä järjestelmää myös muille käyttäjille, kuten esimerkiksi Suomi 100 -organisaatiolle.

Kulturfondenin hallinnossa työskentelee seitsemän virkamiestä, jotka ovat valmistelu- ja raportointivastuussa apurahahakemuksista. Tiettyjen arviointikriteerien pohjalta nämä virkamiehet valmistelevat myös päätöksen niistä apurahoista, joissa on jatkuva haku. Kulturfonden tukeutuu päähaussa (Novemberansökan) ulkopuolisiin asiantuntijoihin, jotka arvioivat apurahahakemuksia 3–5 hengen ryhmissä. Esimerkiksi kirjallisuuden hakemuksia arvioi ryhmä, johon lukeutuu kirjailijoiden lisäksi myös kriitikoita ja toimittajia. Hallitus päättää apurahoista vertaisarvioinnin pohjalta maaliskuun huhtikuussa. Apurahaa voi käyttää heti apurahapäätöksen jälkeen. Maksuesityksen saatuaan Kulttuurirahasto maksaa apurahan viikon sisällä apurahansaajalle.

1.4.4. Hallinto ja henkilökunta

Kulturfondenin ylläpitävän säätiön säännöissä⁵¹ määritellään säätiön hallituksen ja valtuuskunnan kokoonpanon suuruus, toimikaudet, tehtävät sekä nimityskäytäntö. Maakuntarahastoilla on omat johtokunnat, joita ei tarkastella tässä yhteydessä.

Säätiön hallitukseen kuuluu kaikkiaan yhdeksän jäsentä ja kolme varajäsentä. Puheenjohtaja valitaan kolmivuotiskaudeksi ja hänen uudelleenvalintansa rajoittuu yhteen kauteen, joten puheenjohtaja voi toimia enintään kuusi vuotta. Hallituksen jäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi ja heidät voidaan valita jatkoon kahdesti, joten he voivat toimia hallituksessa enintään kuusi vuotta.

Säätiön hallitukseen kuuluvat seuraavat henkilöt (31.12.2015):

Stefan Wallin, kansanedustaja (pj.)

Christel Raunio, liittojohtaja (vpj.)

Linnea Henriksson, VL

Mikael Höysti, osastopäällikkö

Martina Malmberg, yksikönjohtaja

Mikko Ollikainen, VM

Carina Storhannus, osaamisvalmentaja

Stafan Svenfors, kunnanjohtaja

Henrik Wolff, rehtori

Sandra Bergqvist, VM (varajäsen)

Elli Flen, viestintäkonsultti (varajäsen)

Peter Löfberg, DI (varajäsen)

44. (s. 77), *Ibid.*

45. Ks. lisää Svenska kulturfondenin hakuohjeesta,

<http://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/alla-stipendier-bidrag/?omgong=10>

46. Ks. lisää Kultur i skolan, <http://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/alla-stipendier-bidrag/?omgong=22>

47. Ks. lisää Kultur på bibban, <http://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/alla-stipendier-bidrag/?omgong=28>

48. Ks. lisää Kultur i värden, <http://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/alla-stipendier-bidrag/?omgong=7>

49. Stadgar för Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland.

http://www.kulturfonden.fi/data/files/Stadgar_stiftelsen.pdf

50. (s. 71), Svenska kulturfonden (2016). Svenska kulturfondens årsbok 2015–2016.

51. Stadgar för Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland.

http://www.kulturfonden.fi/data/files/Stadgar_stiftelsen.pdf

Ruotsalaisen kansanpuolueen (RKP) puoluehallitus nimittää säätiön hallituksen. Puoluehallitus nimittää myös säätiön valtuuskunnan, johon kuuluu kaikkiaan 15 jäsentä. Valtuuskunnan puheenjohtajan ja jäsenten toimikaudet on määritelty hallituksen tapaan. Nimittäessään jäseniä säätiön luottamuselimiin puoluehallitus kiinnittää laaja-alaisen asiantuntemuksen lisäksi huomiota myös ikä- ja sukupuolijakautumaan sekä alueellisiin näkökulmiin.

Säätiön hallitus valmistelee toimintasuunnitelman ja talousarvion, tekee jakopäätökset kaikista avustuksista ja valvoo säätiön hallinnon toimintaa. Hallitus päättää säätiön omista hankkeista ja niiden hakemusten käsittelystä, jotka toimitetaan säätiöön varsinaisen hakuajan ulkopuolella. Valtuuskunta päättää säätiön toimintalinjat, hyväksyy toimintasuunnitelman ja talousarvion sekä tekee jakopäätökset stipendeistä ja palkinnoista.

Svenska Kulturfondenin toimistossa Helsingissä työskentelee kaikkiaan 16 henkeä (31.12.2015): johtaja, johtajan assistentti, kuusi asiamiestä (vastuualueinaan kulttuuri, koulutus ja Svenska studiefonden sekä hankkeet, jonka parissa työskentelee kolme henkeä), IT-päällikkö, IT-tukihenkilö, koulutussihteeri, kulttuurituottaja, ohjelmasuunnittelija, talousassistentti, talouspäällikkö ja tiedottaja. Harjoittelijan lisäksi Kulturfondenissa työskenteli vuonna 2015 kaksi opiskelijaa hallinnollisissa tehtävissä. Kulturfonden palkkasi myös tiedottajan/koordinaattorin Suomi 100 -organisaation palvelukseen vastaamaan ruotsinkielisestä viestinnästä. Lisäksi maakuntarahastojen asiamiehet työskentelevät paikallisissa toimistoissa.

Vuonna 2015 säätiön hallitukselle maksettiin palkkioina 98 250 €, valtuuskunnalle 39 600 € ja maakuntarahastojen johtokunnille 31 500 €, yhteensä 169 350 €. Säätiön hallinnon kuluista ei ole saatavana eriteltyä tietoa vuodelta 2015, koska hallinnon kulut on yhdistetty omaan toimintaan (administration och ordinarie verksamhet)⁵².

1.4.5. Svenska kulturfondenin apurahat ja Helsingin osuus 2015

Kulturfondenin mukaan hakemusten määrä on viime vuosina pysynyt melko samansuuruisena (noin 7 000–8 000 hakemusta vuodessa) ja sen myöntämä tuki on jakautunut melko samansuuntaisena useamman vuoden ajan. Seuraava tilasto koskee vuotta 2015 (Taulukko 4).

Kulturfonden vastaanotti 6 177 hakemusta, yhteensä noin 88 M€. Kulturfonden myönsi 3 495 apurahaa, yhteensä noin 33,4 M€. Kulturfonden saattoi myöntää 38 % haetusta määrästä.

Taiteen osuus oli 35 % jaetusta summasta. Rahasto myönsi taiteelle 1 333 apurahaa, yhteensä noin 11,5 M€. Vuonna 2015 Helsinki-osuus oli seuraava:

Helsinki-osuus hakijoista	31 %
Helsinki-osuus saajista	17 %
Helsinki-osuus myönnettyistä euroista	41 %
Helsinki-osuus keskimääräinen apuraha	20 503 €

Kategorian Muu osuus oli 58 % jaetusta summasta. Kulturfonden myönsi kategoriassa Muu 2 047 apurahaa, yhteensä noin 19,7 M€. Vuonna 2015 Helsinki-osuus oli seuraava:

Helsinki-osuus hakijoista	47 %
Helsinki-osuus saajista	8 %
Helsinki-osuus myönnettyistä euroista	59 %
Helsinki-osuus keskimääräinen apuraha	72 435 €

Matka-apurahojen (vain taide) osuus oli 0,3 % jaetusta summasta. Kulturfonden myönsi matka-apurahoina 126 apurahaa, yhteensä noin 88.000 €. Vuonna 2015 Helsinki-osuus oli seuraava:

Helsinki-osuus hakijoista	44 %
Helsinki-osuus saajista	42 %
Helsinki-osuus myönnettyistä euroista	48 %
Helsinki-osuus keskimääräinen apuraha	792 €

Taiteelliseen työskentelyyn tarkoitettujen apurahojen osuus oli 5,5 % jaetusta summasta. Kulturfonden myönsi taiteelliseen työskentelyyn 78 apurahaa, yhteensä noin 1,8 M€. Vuonna 2015 Helsinki-osuus oli seuraava:

Helsinki-osuus hakijoista	38 %
Helsinki-osuus saajista	41 %
Helsinki-osuus myönnettyistä euroista	42 %
Helsinki-osuus keskimääräinen apuraha	24 062 €

Tilastollisen seurannan ohella Kulturfonden on kehittänyt arviointiaan sisältökeskeisemmäksi.

Arviointia ollaan systematisoitu sähköisen lomakkeen avulla niin, että hakemuksessa olevaa suunnitelmaa ja raportissa olevaa toteutumaa luetaan nyt rinnakkain. Ensimmäisten kolmivuotisten strategisten ohjelmien päättyessä Kulturfonden tulee

arvioimaan koko panostuksen vaikuttavuutta, ei ainoastaan yksittäisten hankkeiden lopputulosta. Aiemmin Kulturfonden on selvittänyt muun muassa ulkomaille suuntautuvan harjoittelijaohjelmansa⁵³ vaikuttavuutta Cuporen avulla.

Taulukko 4: Svenska kulturfondenin apurahat ja Helsingin osuus 2015

Svenska kulturfonden - apurahat 2015		Hakemukset		Myönnetty apurahat	
		lkm	€	lkm	€
Kaikki	Tiede yhteensä	278	10 909 242	115	2 550 642
	Taide yhteensä	2 694	41 805 873	1 333	11 531 121
	Muu yhteensä	3 205	35 369 097	2 047	19 311 729
	Yhteensä	6 177	88 084 212	3 495	33 393 492
Helsinkiiläiset	Tiede yhteensä	71	2 705 573	28	718 672
	Taide yhteensä	827	18 660 519	233	4 776 282
	Muu yhteensä	679	16 607 465	156	11 325 176
	Yhteensä	1 577	37 973 557	417	16 820 130
Käyttötarkoitus	Matka (vain taide)	199	268 622	126	88 496
		87	129 199	53	42 354 Hki
Käyttötarkoitus	Tait. työskentely	456	13 222 000	78	1 848 000
		172	5 294 700	32	770 000 Hki

Selitysosa:

Kategoria Muu sisältää eri tyyppisiä avustuksia, kuten koulutus, kulttuuriperintö ja kokoelmat, festivaalit, yhdistykset ja organisaatiot, jotka eivät selkeästi kuulu jonkin taidelajin piiriin.

Useat suomenruotsalaiset organisaatiot sijaitsevat Helsingissä, vaikka ne toimivat valtakunnallisesti koko suomenruotsalaisella alueella. Tämä vaikuttaa kuvaan siitä, miten paljon tukea jaetaan Helsinkiin. Kategoria Taiteellinen työskentely sisältää myös pitkät työskentelyapurahat (1–3 vuotta), joiden jakautuminen eri paikkakunnille on Kulturfondenin mukaan usein sattumanvaraista. Kulturfondenin mukaan työskentelyapurahojen arvioinnissa tarkastellaan ennen kaikkea taiteellista laatua ja mahdollisuuksien mukaan kaikki taiteenalat pyritään huomioimaan.

Viime vuosina kiinnostus matka-apurahoihin on Kulturfondenin mukaan kasvanut koko maan osalta, mikä koskee myös Helsinkiä. Myös kilpailu taiteilijoiden työskentelyapurahoista on aiempaa kovempaa.

52. (s. 71, 109), Svenska kulturfonden (2016). Svenska kulturfondens årsbok 2015–2016.

53. Raittila K. & R. Kontkanen & P. Saukkonen (2015). En oersättlig resurs och ett viktigt skede i livet - Praktikorganisationens och praktikanternas syn på utlandspraktik. Kulturpolitiska forskningsstiftelsen Cupore. Finlands kultur- och vetenskapsinstitut rf och Svenska kulturfonden.

<http://instituutitfi.virtualserver19.nebula.fi/hallinta/wp-content/uploads/2015/09/Praktikantutredning-SKTI-2015-svenska.pdf>

2.

Oulun kaupungin avustustoiminnasta

2.1. Sivistys- ja kulttuuripalvelut osana kaupunkikonsernia

Oulun kaupungin organisaatio⁵⁴ muodostuu toimialoittain niin, että se käsittää konsernipalvelujen lisäksi elinkeinopalvelut, hyvinvointipalvelut, sivistys- ja kulttuuripalvelut sekä yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut. Sivistys- ja kulttuuripalveluja⁵⁵ (Kuvio 2) johtaa sivistys- ja kulttuurijohtaja, jonka alaisuudessa toimii viisi palveluyksikköä sekä asiantuntijapalvelut, joka muodostuu useista tiimeistä. Sivistys- ja kulttuuripalvelut (SIKU) käsittää seuraavat palvelukokonaisuudet:

Varhaiskasvatuspalvelut

Perusopetus- ja nuorisopalvelut

Lukiokoulutus, vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus

Kulttuuripalvelut

Liikunta- ja vapaa-ajanpalvelut

Kulttuuripalveluiden hallinnossa työskentelee päätoimisesti yksi henkilö (kulttuurijohtaja). Tarvittaessa kulttuuripalvelut tukeutuu SIKU:n muiden yksiköiden henkilöstöön tai kaupun-

kien omien kulttuurilaitosten asiantuntemukseen: Kulttuuritalo Valve, Museo- ja tiedekeskus Luuppi (Oulun taidemuseo, Pohjois-Pohjanmaan museo ja Tiedekeskus Tietomaa), Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto, Oulun kaupunginteatteri ja Oulu Sinfonia.

Sivistys- ja johtamispalveluiden johtamisjärjestelmä muuttuu vuoden 2017 alusta alkaen tukemaan paremmin alueellista toimintatapaa. Uuden johtamisjärjestelmän (Kuvio 3) myötä erityisesti perusopetuksen ja varhaiskasvatuspalveluiden johtorakennetta ollaan selkeytetty tukemaan alueellista toimintamallia. Samalla uusi toimintamalli tukee monitoimitalojen johtamista tukien alueellisia ja toimijakohtaisia erityistarpeita. Lukiopalvelut, kulttuuripalvelut ja liikuntapalvelut toimivat keskitettyinä palveluina, mutta tarjoavat toiminnan resursseja alueellisen toimintamallin mukaisesti. Erillistä alueellista avustusmuotoa ei kuitenkaan ole vielä esitetty otettavan käyttöön.

54. (s. 13), Oulun kaupungin toimintakertomus ja tilinpäätös 2015.
http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=a8752b84-8724-4167-8a65-7e422445db38&groupId=52058
55. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden organisaatio
<http://www.ouka.fi/oulu/paatoksenteko-ja-hallinto/sivistys-ja-kulttuuripalvelut>

Kulttuuripalvelujen toimintakenttää SIKU kuvaa seuraavasti vuonna 2015⁵⁶: ”Kulttuuripalveluihin kuuluvat alueellisesti järjestettävät yleiset kulttuuripalvelut, kirjastopalvelut, museo- ja tiedekeskuspalvelut ja musiikkipalvelut. Kaupungin omaa palvelutuotantoa täydensivät yksitoista kulttuurin kumppanijhdistystä verkostoineen. Kulttuuripalveluissa toteutettiin omalta osalta kaupunkikulttuurin toimenpideohjelmia. Vuonna 2014 alkanutta Oulun Valistustalorahaston toimintaa Oulun kulttuurielämän tukijana jatkettiin.”

Sivistys- ja kulttuuripalveluilla on oma luottamuselin, jonka kokoonpano ja tehtävät määritellään sivistys- ja kulttuuripalvelujen johtosäännössä⁵⁷. Sivistys- ja kulttuurilautakuntaan kuuluu 13 jäsentä, jonka lisäksi sen kokouksiin osallistuu kaupungin-hallituksen edustaja (31.12.2015):

KESK: Mikko Ojalehto (pj.), Suvi Helanen, Mikko Jämsä, Marjo Korhonen

KOK: Allu Alatalo, Maija Bolszak, Sirpa Erkkilä-Häkkinen (vpj.)

SDP: Yrjö Harju, Johannapiritta Huovinen

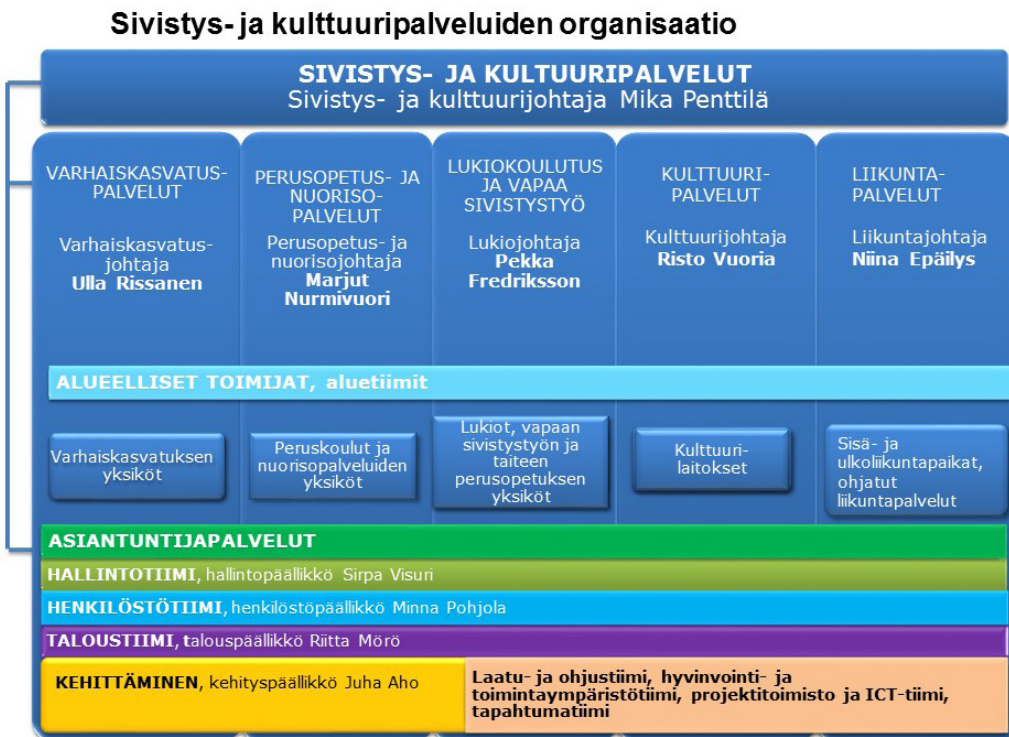
VAS: Karita Alanko, Lauri Valkama

PS: Sebastian Tynkkynen

VIHR: Karoliina Niemelä

Rauno Hekkala (kh:n edustaja)

Kuvio 2: Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden organisaatio

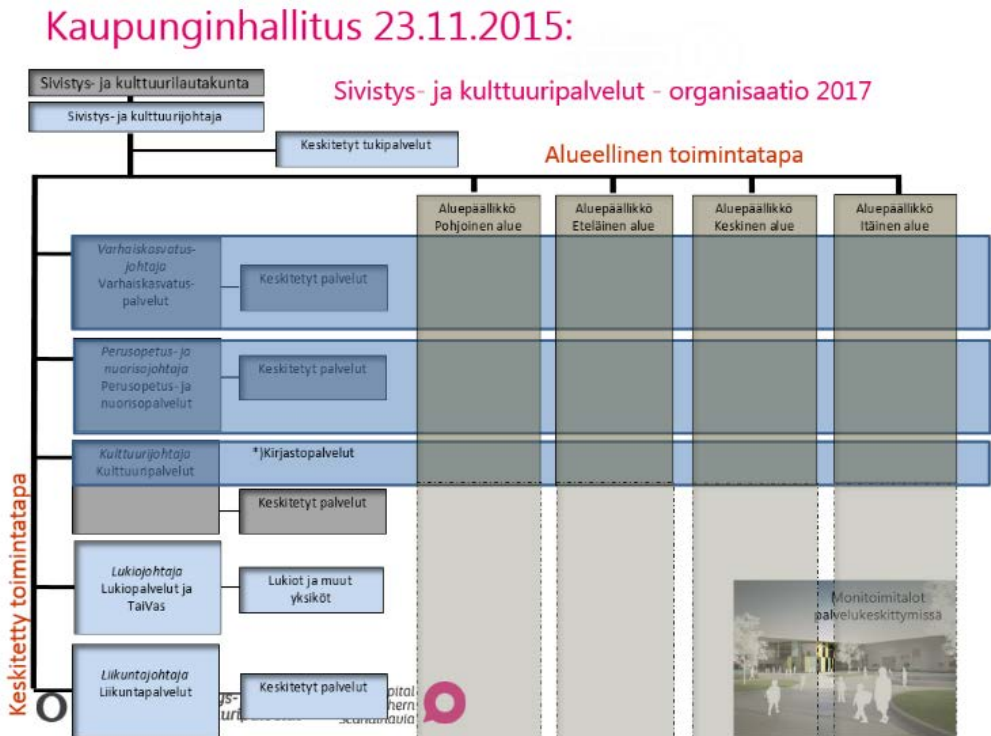
Uusi konsernirakenne edellyttää tiiviimpää poikitoiminnallista yhteistyötä ja uusien toimintatapojen käyttöönottoa. Nyt lautakuntaan viedään vain isoja asioita ja virkamies päättää pienemmistä asioista lautakuntaa kuultuaan. Lautakunnalla ei ole enää samaa roolia kuin ennen avustusten myöntäjänä⁵⁸: ”Sivistys- ja kulttuuripalveluiden jakamat avustukset on vuoteen 2013 asti jaettu itsenäisten hallintokuntien lautakuntien kautta. Vuoden 2013 alusta toimintansa aloittanut sivistys- ja kulttuurilautakunta ei ole enää käsitellyt lautakunnassa avustusten myöntämistä, vaan se on hyväksynyt vuoden 2013 jaettavat avustukset vastuualuiden johtavien viranhaltijoiden valmis-

telun ja päätöksen mukaisesti liikunta-, kulttuuri- ja nuorisoavustusten osalta.”

Mutta avustuksia päätettäessä tulee kuitenkin muistaa niin sanottu Otto-oikeus, joka on kirjattu sivistys- ja kulttuuripalveluiden johtosääntöön⁵⁹: ”Sivistys- ja kulttuurijohtaja voi ottaa lautakunnan alaisen viranhaltijan tekemän päätöksen lautakunnan käsittelyyn. Lautakunnan ja lautakunnan puheenjohtajan otto-oikeudesta säädetään Kuntalain 51 §:ssä.”

Konsernitasolla sivistys- ja kulttuuripalveluiden toimintaa ohjaa Kaupunkistrategia 2020⁶⁰, jonka

Kuvio 3: Oulun kaupungin sivistys- ja johtamispalveluiden johtamisjärjestelmä 2017

56 (s.19), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden tilinpäätös 2015
http://asiakirjat.ouka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn_tweb.htm?448719

57. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden johtosääntö.
http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=8daf570a-00db-4141-b256-b8b9741ee2e4&groupId=52058

58. (s. 4), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut (2013). Avustusten koordinointityöryhmän raportti.

59. (s. 5, 9), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden johtosääntö.

http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=8daf570a-00db-4141-b256-b8b9741ee2e4&groupId=52058

60. Oulun kaupunki (2013). Kaupunkistrategia Oulu 2020.

http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=3cd43780-be77-4bd9-9f09-96d93811cd9a&groupId=52058

painopisteet pohjautuvat kaupungin visioon ja arvoihin (Kuvio 3)⁶¹. Erityisesti seuraavan kolmen painopisteen nähdään sisältyvän sivistys- ja kulttuuritoimen tehtäviin⁶²:

Lapset ja nuoret ovat tulevaisuuden tekijöitä.

Monimuotoinen kaupunkikulttuuri vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Asukkaat osallistuvat, liikkuvat ja edistävät kestävä elämäntapaa.

Kaupunkistrategiaa tukevien tavoitteiden toteutumista mitataan sivistys- ja kulttuuripalveluiden osalta tiettyjen ennalta sovittujen indikaattorien⁶³ avulla.

Uuden konsernirakenteen ja strategisen ohjauksen myötä sivistys- ja kulttuuripalvelut on asemoinut itsensä peruspalveluiksi, jonka roolia mahdollistajana on vahvistettava⁶⁴:

”Tiivistetysti todeten, sivistys- ja kulttuuripalvelut lienevät julkisen talouden ja kansallisten muutosten osalta suurimmassa murroksessa vuosikymmeniin. Tässä toimintaympäristössä sivistys-

ja kulttuuripalvelut tulee tunnistaa peruspalveluiksi, joihin resursoimalla voidaan parhaiten lisätä kaupungin elinvoimaisuutta ja vetovoimaa, erityisesti perheiden hyvinvoinnin kautta... Sivistys- ja kulttuuripalveluiden rooli tulee olla ennen muuta kunnan asukkaiden yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin mahdollistaja.” Tätä taustaa vasten SIKU on määrittellyt oman kulttuuristrategian, jonka toteuttamiseen avustukset ovat tärkein työväline kaupungin omien kulttuurilaitosten ohella.

Kulttuuristrategiassa kuvataan SIKU:n visio/tavoiteta ja arvot vuonna 2020 (Kuvio 5).⁶⁵

Kuvio 4: Oulun kaupungin visio, arvot ja strategiset painopisteet

Visio: ”Rohkeasti uudistuva Skandinavian pohjoinen pääkaupunki”

Arvot: Rohkeus Reiluus Vastuullisuus

Kilpailukyisen kaupunkiseudun elinkeinotoiminta työllistää	Asukkaat osallistuvat, liikkuvat ja edistävät kestävä elämäntapaa	Tasapainoinen talous turvaa laadukkaat palvelut	Lapset ja nuoret ovat tulevaisuuden tekijöitä	Monimuotoinen kaupunkikulttuuri vahvistaa yhteisöllisyyttä
--	---	---	---	--

Kuvio 5: Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden visio/tavoitetila ja arvot 2020

Oulun lapset ja nuoret voivat hyvin ja ovat aktiivisesti mukana oppimisessa sekä mielekkäissä, kehittävässä harrastuksissa. Jokainen oululainen kokee olevansa yhteisönsä tärkeä jäsen, joka voi toteuttaa itseään ja kehittyä helposti saavutettavien kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä monipuolisten tapahtumien myötä. Sivistys- ja kulttuuripalvelut mahdollistavat elinikäisiä oppimis- ja kokemuspolkuja. Oulu on kansainvälisesti tunnettu, ympärivuotinen tapahtumakaupunki.

Reiluus

Kaikessa toiminnassamme olemme tasapuolisia ja rehellisiä.

Kuuntelemme ja kohtaamme henkilöstömme aidosti ja jaamme tietoa avoimesti.

Olemme kiinnostuneita toistemme tekemisestä.

Annamme kaiken osaamisemme kuntalaisten parhaaksi.

Uskomme itseemme ja kannustamme toinen toisiaamme.

Myönämme, jos joku muu osaa tehdä asioita meitä itseämme paremmin.

Tunnustamme yhteistyön voiman.

Rohkeus

Yhdistämme palveluitamme ennakkoluulottomasti, kuntalaisiamme kuunnellen.

Omalla esimerkillämme kannustamme etsimään rohkeasti uusia toimintatapoja.

Puolustamme suvaitsevaisuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Huomioimme toimintaympäristön muutokset ja alueiden erityispiirteet – olemme rohkeita tekemään muutoksia, silloin kun se on tarpeen.

Otamme hallittuja riskejä.

Ymmärrämme virheiden tekemisen luonnollisena osana uuden oppimista.

Vastuullisuus

Hoidamme oman perustehtävämme mahdollisimman hyvin.

Teemme parhaamme jokaisessa tilanteessa.

Etsimme aina kokonaisuuden kannalta parasta lopputulosta – sitoudumme yhteisiin tavoitteisiin.

Autamme kuntalaisia osallistumaan aktiivisesti.

Uskallamme kertoa talouden ja toiminnan realiteetit.

Huolehdimme siitä, että myös lapsillemme on mahdollisuus tehdä valintoja.

61. (s. 5), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden käyttösuunnitelma 2015 http://asiakirjat.ouka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn_tweb.htm?247609
62. (s. 117), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden tilinpäätös 2015 http://asiakirjat.ouka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn_tweb.htm?448719
63. (s. 117-118), Oulun kaupungin toimintakertomus ja tilinpäätös 2015. http://www.ouka.fi/c/documentAt_library/get_file?uuid=a8752b84-8724-4167-8a65-7e422445db38&groupId=52058
64. (s. 8), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden käyttösuunnitelma 2015 http://asiakirjat.ouka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn_tweb.htm?247609
65. (s. 9), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden käyttösuunnitelma 2015 http://asiakirjat.ouka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn_tweb.htm?247609

2.2. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden avustustoiminnan uudistamisesta

Sivistys- ja kulttuuripalveluilla on käytössään seuraavat avustukset: kulttuuriavustukset, liikunta-avustukset, nuorisoavustukset ja perusopetuksen kansainvälistymistoiminnan avustukset. Kaikki Oulun kaupungin avustukset on koottu yhteen osoitteeseen, <http://www.ouka.fi/avustukset>

Kaikkia avustuksia koskevat seuraavat vuonna 2014 uudistetut yleisperiaatteet⁶⁶:

Yleisperiaatteet kaikille avustuksille

Rahoitettavan toiminnan tulee olla yleishyödyllistä, sopia kaupungin arvoihin ja tukea kaupungin strategisia tavoitteita:

- kilpailukykyisen kaupunkiseudun elinkeinotoiminta työllistää
- asukkaat osallistuvat, liikkuvat ja edistävät kestävää elämäntapaa
- tasapainoinen talous turvaa laadukkaat palvelut
- lapset ja nuoret ovat tulevaisuuden tekijöitä
- monimuotoinen kaupunkikulttuuri vahvistaa yhteisöllisyyttä

Rahoitettava toimintaa täydentää kaupungin omia palveluita

Avustuksen saajat edustavat ns. kolmatta sektoria (järjestöjä) tai kulttuurin osalta myös yksittäisiä ammattitaiteilijoita tai työryhmiä

Avustuksissa tullaan edistämään alueellista kulttuuritoimintaa

Hakemuksesta tulee ilmetä toiminnan kohdentuminen elämänkaarimallin mukaisesti lapsiin ja nuoriin, työikäisiin ja ikäihmisiin

Avustuksen saajan kotikunnan tulee olla käyttövuonna Oulu

Avustuksen saajan tulee toimia pääasiallisesti Oulussa

Tuen myöntämiseen ja määrään vaikuttaa mahdollinen muu kaupungin talousarviosta tuleva tuki

Avustusta ei saa käyttää muuhun kuin anomuksen mukaiseen tarkoitukseen.

Avustusta ei yleensä myönnetä irtaimen tai kiinteän omaisuuden hankintaan

Avustuksen edellytyksenä on, että kuntalaisten osallistumista ei rajoiteta yhteisön jäsenyyden, kutsun, aatteellisen näkemyksen, kohtuulliseksi katsottavaa korkeamman maksun tai muun näihin verrattavan seikan perusteella

Avustuksen saajan on toimitettava sivistys- ja kulttuuripalveluiden edellyttämä selvitys avustuksen käytöstä, mikäli selvitystä ei toimiteta, maksettu avustus peritään takaisin

Lähtökohtaisesti avustusta voidaan myöntää samalle hakijalle vain kerran kalenterivuoden aikana

Avustus maksetaan ainoastaan täydellisiä hakemusasiakirjoja vastaan

Vastuualueiden johtajat määrittelevät avustusten hakuajat

Myöhästyneitä avustushakemuksia ei käsitellä

Yleisperiaatteiden lisäksi uudistettiin muun muassa kulttuuripalveluiden avustusmuotoja, jotka olivat peräisin vuodelta 2010. Avustusmuodot eivät olleet tarpeeksi strategialähtöisiä, vaan muoto keskittyi niissä liikaa sisällön sijaan. Avustusmuotoja oli liikaa ja kategoriat eivät olleet tarpeeksi selkeitä. Avustukset eivät myöskään mahdollistaneet tarpeeksi tukea nopealle toiminnalle.

Avustusten kehittämisessä Oulussa on ollut se trendi, että siirrytään projektiluonteisesta avustamisesta toiminnan avustamiseen ja siitä edelleen kumppanuussopimuksiin, seurantaan ja merkittävyyden arviointiin. Oulussa luovuttiin esimerkiksi Vuoden taiteilija -palkinnosta/apurahasta ja lakkautettiin pienavustukset (enintään 500 €), joissa oli jatkuva haku, mutta joissa ”nopeat söivät hitaat”. Avustuksiin varatut määrärahat loppuivat nopeasti, koska kriteeristö tuen jakamiseen ei ollut riittävä. Nykyisin kulttuurijohtaja päättää projektivastuksista eikä päätöksentekoon sisälly lautakunnan arvovalintaa.

Jatkossa Oulussa halutaan kokeilla myös eri paikkoihin kohdettuja tapahtuma-avustuksia. Vuoden 2016 kesällä järjestetyt puistopiknikit osoittivat, että tälle uudelle toimintatavalle on tilausta. Vuo-

den 2017 avustusten haussa tullaan mahdollisesti allokoimaan tietty osa tapahtuma-avustuksista, joita haetaan puistopiknikit ja muihin kohdennettuihin tapahtumatiloihin järjestettävään tapahtumatoimintaan.

Kulttuuripalveluilla on ollut pitkä traditio tehdä yhteistyötä alueella eri apurahoja jakavien tahojen kanssa, joista merkittävimmät ovat Taiken Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun aluetoimipiste sekä Suomen Kulttuurirahaston Pohjois-Suomen rahasto. On mahdollista, että avustustoimijat erikoistuvat entistä enemmän, jonka seurauksena kaupungin tuki ammattitaiteilijoille voi jatkossa muuttua. Esimerkiksi taiteilijan puolivuotinen/vuotinen apuraha ei tuo kumppanuusajattelua, ja on selkeämmin Taiken ja Suomen Kulttuurirahaston kaltaisten apurahan jakajien toimintakenttää. Kaupungin roolina on kulttuuripolitiikan kautta tukea nimenomaan toiminnan järjestämistä, ja esimerkiksi taideammattilaisten pysymistä alueella. Tässä taiteilijoiden työskentelytilat ovat keskeinen asia, jota voi tukea avustusrakenteiden, kuten taiteilijoiden työtila-avustusten kautta.

Myös yhteistyötä avustusten myöntämisen osalta kaupungin eri hallintokuntien välillä on lisätty, esimerkiksi nuoriso-, sivistys-, liikunta- ja kulttuuripalvelujen välillä sekä kulttuuripalvelujen ja konsernipalvelujen välillä koskien yhteisötoimintaa. Avustusmuodoissa on kuitenkin pyritty huomioimaan kuntalaisten tarpeet ”yhden luvun periaatteella”. Neuvontaa ja opastusta tullaan jatkossa lisäämään ja avustusten raportointia erityisesti kumppanuussopimusten osalta ollaan kehittämässä muun muassa uuden raportointipohjan avulla, jossa toiminnan vaikuttavuus tulee kuvattua numeerisesti.

2.3. Kulttuuriavustusten haku ja hakemusten käsittely

Kulttuuripalveluiden käytössä on nykyisin seuraavat avustusmuodot: yksilöavustukset (työtila-avustus, ammattitaiteilijan työskentelyapuraha ja ammattitaiteilijan kohdeapuraha), järjestöjen vuosivastukset (sisältää kumppanuussopimuk-

set), tapahtuma-avustukset, projektiavustukset ja korttelivastukset. Koko kulttuuribudjetista avustukset muodostavat 2 %⁶⁷. Lisäksi Oulun kaupungilla on käytössään vuonna 2014 toimintansa aloittanut Oulun Valistustalorahasto.⁶⁸ Tätä ennen projektituontoisia erityisesti esittävään taiteeseen kohdennettuja avustuksia myönsi Oulun Valistustalo Oy, joka lakkasi toimimasta vuonna 2013. Valistustalorahasto on merkittävä instrumentti projektiavustuksille.

Kulttuuriavustusten uusien hakuohjeiden⁶⁹ mukaan tukea ei myönnetä seuraavaan:

Tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen

Päätoimisesti Oulun kaupungin kulttuuripalveluiden palkkalistoilla oleville ammattitaiteilijoille

Sivistys- ja kulttuuripalveluiden kaupungin omille palveluntuottajille eikä kaupungin muille palvelualueille

Tapahtumaan tai hankkeeseen, jonka keskeinen tarkoitus on taloudellisen voiton tavoittelu

Hakemukseen on sisällytettävä realistinen kustannusarvio

Haettaessa avustusta kulttuuritoimintaan edellytetään hakijan omaa, aktiivista panosta tulohankinnassa

Avustusta ei voida myöntää, jos yhdistyksen tai yhteisön taloudellinen tila on niin heikko, että toiminnan jatkamiselle ei ole edellytyksiä

Avustusta ei myönnetä jälkikäteen anottuihin, jo toteutuneisiin tapahtumiin tai kuluihin

Hakemus on tehtävä siihen tarkoitettulla sähköisellä tai paperilomakkeella

Eri avustuslajeihin on tehtävä erilliset hakemukset

Avustus voidaan myöntää eri avustuslajeista kuin hakija on hakenut

66. (s. 1), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuurilautakunta (2013). Sivistys- ja kulttuuripalveluiden avustusten myöntämisperiaatteet 1.1.2014 alkaen. http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=02cb8c0e-290a-46fe-b718-b0e41a27b-70d&groupId=64304

67. (s. 10), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut (2013.) Avustusten koordinoituyöryhmän raportti.

68. Oulun kaupunginvaltuuston vuonna 2013 perustama Oulun Valistustalorahasto pohjautuu lakkautetulle Oulun Valistustalo Oy:lle, joka avusti esittävää taidetta. Oulun kaupunki on enemmistöosakas uudessa rahastossa, jonka taseeseen on kirjattu reilut 3,5 M€.

69. (s. 2), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuurilautakunta (2013). Sivistys- ja kulttuuripalveluiden avustusten myöntämisperiaatteet 1.1.2014 alkaen. http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=02cb8c0e-290a-46fe-b718-b0e41a27b-70d&groupId=64304

Avustuksen haku tapahtuu kaupungin verkkosivulta saatavalla sähköisellä hakulomakkeella, joka toimitetaan sähköpostitse kaupungin kirjaamoon. Kirjaamossa hakemus kirjataan Loota-asianhallintajärjestelmään. Jokaisella avustusmuodolla on oma hakulomake, jossa tuodaan esiin avustuksen myöntämiskriteerit (Liitteet 1–3). Avustuksia ja avustusten myöntämiskriteerejä päivitetään Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti niin, että uudet avustusten myöntämiskriteerit ovat voimassa vuoden 2017 avustusten haun yhteydessä.

Oulun Valistustalorahaston vuosittainen haku on avoinna maaliskuun ajan ja päätökset julkistetaan toukokuussa. Apurahoista päättää sivistys- ja kulttuurijohtaja niin, että apulaiskaupunginjohtajan asettama työryhmä valmistelee ehdotuksen apurahoista noudattaen rahaston myöntämisperusteita, jotka sisältyvät rahaston hakulomakkeeseen (Liite 4). Hakijoille voidaan myöntää tukea rahaston rahoitustuoton mukaisesti ja vuodelle 2015 apurahoihin osoitettiin 100 000 €.

Projektiavustuksia on tähän asti voinut hakea neljä kertaa vuodessa (huhtikuu, elokuu, lokakuu ja joulukuu). Todellisuudessa projektiavustusten pieni määräraha on jaettu jo tammikuun ensimmäisessä avustusten jaon yhteydessä. Oulun Valistustalorahasto onkin määritetty pääsääntöiseksi projektiavustusten myöntäjäksi, ja on hyvin todennäköistä että erillisistä kulttuuripalveluiden projektiavustuksista luovutaan jatkossa ja ohjataan kaikki kulttuuripalveluihin liittyvät projektiavustukset haettavaksi Oulun Valistustalorahaston kautta.

Kaikkien palvelualueiden edustajat käyvät läpi saapuneet avustushakemukset yhdessä konsertitasolla niiltä osin kuin on mahdollisesti päällekkäisyyttä tai hakijat ovat hakeneet avustusta ”väärästä” avustuslajista (esimerkiksi kuulo-, näkö- tai liikuntarajoitteisiin tms. kohderyhmää koskevat hakemukset ohjataan hyvinvointipalveluille). Palvelualueet päättävät itse tuesta oman toimialansa hakemuksille.

Kulttuuripalvelujen avustuksia haetaan pääsääntöisesti vain kerran vuodessa (joulukuu, päätökset tammikuun alussa). Tapahtuma-avustusten hakemukset arvioidaan kulttuuripalvelujen ja SIKU:n tapahtumatiimin välisenä yhteistyönä. Sen sijaan kortteliaavustusten hakemusten arvioinnissa tukeudutaan alueellista aluetyötä ja yhteisötoimintaa edustavaan paikalliseen asian-

tuntemukseen. Kulttuuripalvelut osallistaa hakemusten arviointiin virkamiehiä myös SIKU:n muista yksiköistä tai kaupungin omista kulttuurilaitoksista (esimerkiksi kulttuuritalon tai museon edustajan).

Päätösesitykset kerran vuodessa haettavista avustuksista valmistellaan viimeistään tammikuun puolivälissä ja päätökset tehdään helmikuun loppuun mennessä. Avustuksista päättää kulttuurijohtaja, mutta hän vie päätösesityksen tiedoksi lautakunnalle ja voi tarvittaessa tehdä muutoksia, mikäli lautakunnalta tulee tähän kokoisuutta tukevia muutosehdotuksia.

Tulevaisuudessa kaupungilla on tarve rakentaa oma sähköinen järjestelmä avustustoimintaan. Olisi toki kustannustehokkaampaa, mikäli sähköinen avustustenhakujärjestelmä olisi mahdollista kehittää yhdessä niin sanottujen kuutoskaupunkien (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Turku ja Oulu) kanssa. Sähköisen järjestelmän hankinnan esteenä on tähän asti ollut puute sähköisen asianhallintajärjestelmän yhteensopivuuteen liittyen. Ennen uutta järjestelmää avustustoimintaan tarvittaisiin ainakin verkkolomake, mikä mahdollistaisi sähköisen tiedonhaun ja yhteenvedot. Sähköinen tunnistautuminen ja/tai sähköinen allekirjoitus tarvittaneen maksatuksia varten.

2.4. Pitkäjänteiset kumppanuussopimukset

Oulussa ollaan luovuttu tilaaja-tuottajamallista ja kaupungin palveluiden järjestäminen perustuu nykyisin sopimusohjaukseen. Toimintatapaa sovelletaan sekä kaupungin omaan palvelutuotantoon sisäisenä sopimusohjauksena että palveluhankintoihin ulkoisilta tuottajilta. Kumppanuus rakentuu tietyille strategisille pilareille:

- 1) toiminnan vaikuttavuus
- 2) ulkopuolinen rahoitus
- 3) näkyvyys valtakunnallisesti
- 4) työllistyminen
- 5) ympärivuotisuus toiminnassa

Oulussa kulttuuripalveluiden kumppanuussopimus⁷⁰ laadittiin neljän toimijan kanssa jo vuonna 2005, jonka jälkeen toimintaa on laajennettu niin, että nykyisin kumppanuussopimuksen piiris

sä on 11 toimijaa. Vuosille 2015–2017 kumppanuussopimus on solmittu seuraavien ”vanhojen” kumppaneiden kanssa: JoJo Oulun Tanssin Keskus ry, Nukketeatteriyhdistys Akseli Klonk ry, Oulun Elokuvakeskus ry, Oulun Kulttuuritapahtumayhdistys ry, Oulun Taitelijaseura 63 ry ja Pohjoinen Valokuvakeskus ry. Ensimmäistä kertaa kumppanuussopimuksen piirissä ovat seuraavat viisi tahoa: The Irish Festival of Oulu ry, Oulu All Star Big Band/Uleåborg Jazz Organisation ry, Oulun Musiikkivideofestivaalit ry, Oulun sarjakuvaseura ry ja PROTO – Pohjois-Suomen muotoilijat ry.

Kumppanuussopimus tarjoaa selkeän strategisen tahtotilan pitkjänteiseen kehittämiseen ja tukemiseen. Kaikki kumppanit ovat vakiintuneita julkisoikeudellisia yhteisöjä (yhdistyksiä ja festivaaleja), joilla on merkittävää muuta rahoitusta (omarahoituksen tulee olla noin 50 % kokonaismenoista), mutta joiden toiminta ei tavoittele voittoa. Valtio on kaupungin rinnalla kaikkien kumppaneiden tärkein rahoittaja, joten kumppanit ovat osa kansallista kulttuuripolitiikkaa. Kumppanuudet täydentävät kaupungin omia palveluita tai kumppanuudet ottavat haltuun tehtäviä kaupungilta. Esimerkiksi Oulunsalo soi-festivaalia ei enää tuota kaupunki vaan nykyisin festivaalista vastaa kumppanuussopimuksen myötä Oulun Kulttuuritapahtumayhdistys ry.

Kumppanuussopimusten kehittämisestä SIKU toteaa seuraavasti⁷¹: ”Uuden sopimuskauden aikana on tavoitteena päivittää sivistys- ja kulttuuripalveluiden kumppanuussopimus-käytäntöä yhtenä kokonaisuutena, jossa arvioidaan mm. sopimusten määriä, laajuutta ja sopimuskausten pituutta. Kumppanuuksissa huomioidaan toiminta kaupungin neljällä alueella (pohjoinen, itäinen, keskinen ja eteläinen), ulkopuolisten rahoittajien mm. opetus- ja kulttuuriministeriön suunnitelmat esim. aluekeskustoimintojen jatkosta, sekä nykyisten kumppaneiden kehitysnäkymä, että kaupungin yleisen kehityksen antamat mahdollisuudet.”

2.5. Myönnettyt kulttuuriavustukset ja apurahat 2015

Vuonna 2015 sivistys- ja kulttuuripalvelut myönsi kulttuuriavustuksina kaikkiaan 917 000 €, josta sivistys- ja kulttuurilautakunta myönsi 714 000 € kumppanuussopimuksina (78 % myönnetystä kokonaismäärästä). Kumppanuussopimuksen suuruus vaihteli 20 000–140 000 € välillä niin, että kolmen kumppanin tuki nousi yli sadantuhannen euron ja kaksi kumppania sai 20 000 €.

Vuonna 2015 yksittäisiä taiteen ammattilaisia, kulttuurijärjestöjen toimintaa, kulttuuritapahtumia ja paikallisuutta tuettiin seuraavasti (kaikkiaan 197 000 €):

80 000 €	Järjestöjen vuosivastukset kulttuuritoimintaan
50 000 €	Tapahtuma-avustukset
49 000 €	Ammattitaiteilijoiden työtila-avustukset
9 000 €	Ammattitaiteilijoiden puolivuotinen työskentelyapuraha
7 000 €	Projektiavustukset
6 000 €	Korttelivastukset
2 000 €	Ammattitaiteilijoiden kohde-apuraha

Lisäksi Oulun Valistustalorahasto jakoi kaikkiaan 100 000 € vuonna 2015. Rahastoon saapui 127 hakemusta, joista 21 myönnettiin tukea (onnistumisprosentti 20 %). Suurin myönnetty apuraha oli 10 000 € ja pienin 750 €.

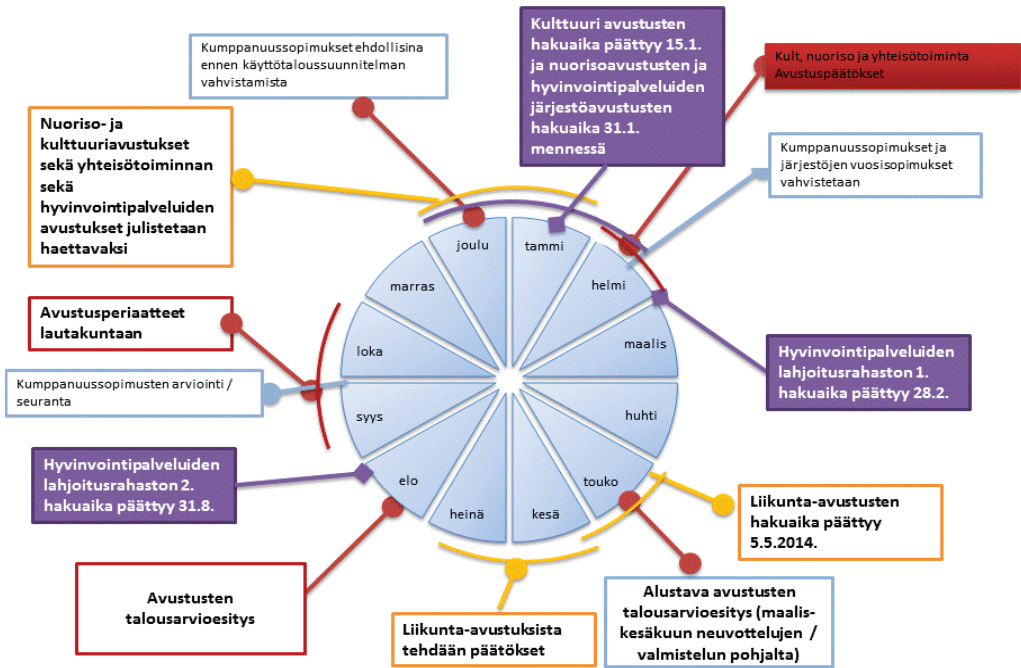
Avustustoiminta ja kumppanuussopimukset sisältävät SIKU:n vuosikelloon (Kuvio 6).⁷²

70. Kumppanuussopimuksen mallin voi pyytää suunnittelupäällikkö Olli Rantalalta (olli.rantala@ouka.fi)

71. (s. 37), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden käyttösuunnitelma 2015 http://asiakirjat.ouka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn_tweb.htm?247609

72. (s. 7), Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut (2013.) Avustusten koordinointiryhmän raportti.

Kuvio 6: Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelujen avustusten vuosikello

3.

Valtion avustustoiminnasta

3.1. Opetus- ja kulttuuriministeriö

3.1.1. Yleistä valtion roolista ja rahoituksesta

Valtion vastuulla on kulttuurin perustasta, rakenteista ja osaamisesta huolehtiminen sekä kulttuuria koskevien intressien esiin tuominen rahoitusneuvotteluissa. Valtion avustuspolitiikkaan kuuluvat isot strategiset linjat ja valtakunnalliset kokonaisuudet. Toisaalta valtio tekee pienimuotoista avustamista esimerkiksi pilottien muodossa tai kehittämislinjojen hakemista siitä, mikä kuuluu valtiolle. Esimerkiksi matkailun kulttuurilliseen kehittämiseen on yhtenä vuonna myönnetty 200 000 € hankeavustusta, vaikka tema voisi pikemminkin olla kuntatason vastuulla.

Avustuspolitiikassaan valtion tulee ottaa huomioon lainsäädäntö. Valtion avustuspolitiikkaa säätelee valtionavustuslaki, joka ei kuitenkaan ole tiukka vaan se tarjoaa lähinnä yleisedellytykset yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle. Valtiolla on käytössään säädös-, rahoitus-, omistaja-, tulos- ja informaatio-ohjaus. Valtio ei kuitenkaan määrittele avustuspolitiikan sisältöä

vaan se on taiteen kentän työtä. Valtiolla ei ole laadullista vertaisarviointia eikä valtio avusta yksittäisiä henkilöitä (suora taiteilijatuki). Nämä työt kuuluvat Taiteen edistämiskeskukseen, jonka taideneuvoston opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) nimittää. Taideneuvosto puolestaan nimittää Taiteen edistämiskeskuksen taidetoimikunnat. Valtiolla asiakas ei voi olla henkilötasolla osallinen päätöksentekoon.

OKM kuvaa rooliaan⁷³ seuraavasti: ”Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan toimiala kattaa kansalliset kulttuuri- ja taidelaitokset, kuten valtionosuutta ja -avustusta saavat museot, teatterit ja orkesterit, kuntien kulttuuritoiminnan sekä valtionavustuksilla rahoitettavan järjestö-, yhdistys- ja kansalaistoiminnan sekä kulttuuriviennin. Kulttuuripolitiikan tavoitteita toteutetaan erilaisilla ohjelmilla, hankkeilla, hallinnon alan ohjauksella ja toiminnan rahoituksella. Kulttuurin taloudellisia edellytyksiä turvataan huolehtimalla toimialan tuloksellisuudesta.”

73. Ks. lisää OKM:n roolista, <http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla tai Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla taiteen ja kulttuurin osuus⁷⁴ oli 471,5 M€ valtion budjetissa vuonna 2015. Tästä veikkausvoitovarojen osuus oli 237,0 M€ (50,3 %) miljoonaa euroa ja budjettivarojen osuus oli 234,5 M€ (49,7 %). Valtionvarainministeriön hallinnonalaan sisältyvät valtionosuudet kirjastoille, kuntien kulttuuritoimintaan ja asukaskohtaiseen taiteen perusopetukseen. Taiteen ja kulttuurin määrärahat ministeriö ohjaa kansallisten taidelaitosten rahoitukseen (35 %), valtionosuuteen ja lakiin perustuviin avustuksiin (28 %), muuhun harkinnanvarainen taiteen ja kulttuurin edistämiseen (28 %) sekä taiteilijoiden apurahoihin ja avustuksiin (9 %)⁷⁵.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimiala on Helsingin-keskeinen ja paljon toimintaa on keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Ministeriö rahoittaa Kansallislatteriaa, Radion sinfoniaorkesteria ja Suomen Kansallisteatteria sekä Suomen Kansallisoopperaa (noin 51,9 M€⁷⁶), jonka rahoitukseen myös Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit osallistuvat (yhteensä noin 5,4 M€). Helsingin kaupunki osallistuu myös Suomen Kansallisteatterin rahoitukseen pienellä osuudella, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yksin julkisesta rahoituksesta Helsingissä sijaitseville erikoismuseoille (Designmuseo, Teatterimuseo, Suomen arkkitehtuurimuseo ja Suomen valokuvataiteen museo).

Opetus- ja kulttuuriministeriö osallistuu yhteistyöhankkeisiin Helsingin kaupungin kanssa, kuten esimerkiksi Tanssin talon perustamiseen, Helsingin keskustakirjaston rakentamiseen, Helsingin Olympiastadionin peruskorjaukseen sekä Helsingin kaupunginkirjaston peruskorjaukseen (tulossa). Lisäksi ministeriö myöntää hankeavustuksia kaupungin aloitteisiin (esimerkiksi alueelliseen työhön Helsingin-mallin mukaan⁷⁷ ja Annantalon taidekeskuksen osallistumiseen valtakunnallisessa lastenkulttuuriverkostossa⁷⁸) ja tukea Helsingin Juhlaviikoille.

Helsingissä valtion ja kunnan väliseen yhteistyöhön kohdistuu monenlaista painetta erityisesti rahoituspäätösten osalta. Useat taide- ja kulttuurikentän toimijat ovat osoittaneet tyytymättömyyttä esimerkiksi Helsingin Juhlaviikkojen avustukseen, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö tarkastelee asiaa valtakunnallisuuden näkökulmasta. Helsingin yleisöpohjan takia Juhlaviikoilla on ministeriön mielestä toisenlaiset mahdolli-

suudet toimia kuin muilla festivaaleilla Suomessa. Vuonna 2015 ministeriö myönsi noin 4,8 M€⁷⁹ taide- ja kulttuuritapahtumiin. Kuusi suurinta avustusta muodosti 36 % myönnetystä euromäärästä (1,7 M€):

728 000 €	Savonlinnan Oopperajuhlat
258 000 €	Tampereen teatterikesä
205 000 €	Helsingin Juhlaviikot
195 000 €	Kuhmon Kamarimusiikki
190 000 €	Kuopio tanssii ja soi
145 000 €	Kaustinen Folk Music Festival

Ministeriön kotisivulle on koottu tietoja ja hakuohjeita taiteeseen ja kulttuuriin liittyvistä avustuksista (<http://www.minedu.fi/OPM/Avustukset/>).Tiedot on esitetty tukimuodoittain ja ne sisältävät linkin vuosittaisiin jakopäätöksiin. Tietojen perusteella ei voi muodostaa kokonaiskuvaa siitä, miten paljon myönnettyistä avustuksista suuntautuu Helsinkiin. Avustuksen saajan kotikuntaa ei mainita, mutta jossain tapauksissa sen voi päätellä hakijan nimestä ja/tai avustuksen käyttötarkoituksesta. Myös useat liitot ja järjestöt sijaitsevat Helsingissä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kautta voi hakea seuraavia avustuksia kulttuuriin ja taiteeseen:

Avustukset liikenne- ja viestintäalan museoille

Avustus kulttuuriviennin hankkeisiin, painopisteenä Kiinaa ja Aasia

Eräät kulttuuriperintöalan toimijat

EU:n Kulttuuri- ja Luova Eurooppa -ohjelmissa menestyneille suomalaistoimijoille

Kulttuurilehdet

Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen

Kulttuurinen ulkosuomalaistointi

Kulttuuritilojen peruskorjaukset ja perustamishankkeet

Kulttuuriviennin edistäminen: Edinburgh Fringe, "From Start to Finnish" -hanke 2016	Taiteen ja kulttuurin valtakunnallisten yhteisöjen toiminta-avustukset
Kulttuuriviennin hankkeiden hankevalmistelu	Taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelman toimeenpano
Kulttuuriviennin kärkihankkeet Kuntien kulttuuritoiminnan kehittämis- ja kokeilutoiminta sekä erityistehtävät	Taiteen ja kulttuurin yleiset projektit Taiteilijaeläkkeeseen liittyvät perhe-eläkkeet
Lastenkulttuurikeskukset ja valtakunnalliset lasten taide- ja kulttuuritapahtumat	Taiteilijoiden toimeentulon ja työllisyyden kehittäminen sekä vapaan kentän tuki
Lastenkulttuurin saatavuuden parantaminen	Teattereiden ja orkestereiden valtionosuudet
Luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden kehittämishankkeet	Valtakunnalliset taide- ja kulttuuritapahtumat
Maailmanperintöavustukset	Valtakunnalliset vähemmistökieliset sanomalehdet ja sähköiset julkaisut
Mediakasvatuksen kehittäminen	Valtakunnallisten erikoismuseoiden toiminta
Monikulttuurisuuden tukeminen ja rasismiin vastainen työ	Valtion ylimääräinen taiteilijaeläke
Museoiden valtionosuudet	VOS-teattereiden ja -orkesterien harkinnanvaraisiin avustuksiin ja kehittämishankkeisiin
Rauhantyön edistäminen	Vammaisyhteisöjen kulttuuritoiminta ja kulttuurin saavutettavuuden edistäminen
Suomalais-ugrilainen kulttuuriyhteistyö Venäjän kanssa	Ystävyyssseurat
Suomen ulkomailla toimivat kulttuuri-instituutit	
Suomen ulkomailla toimivien instituuttien kulttuurivienti- ja kehittämishankkeet	
Taiteen ja kulttuurin kehittämis- ja kokeilutoiminta kunnissa ja alueilla	

74. http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoitus/tilastoja_ja_taulukoita_taloudesta/veikkausmaararahat

75. <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1443234263522>

76. Vuoden 2012 valtionavustus jakautuu käyttökustannuksiin (38.260.000 €) ja vuokriin (13.645.000 €) .

<http://dev.hel.fi/paatokset/asia/hel-2012-017593/khs-2013-21/>

77. Ks. OKM:n tuki ns. Helsingin-mallille, Kuntien kehittämis- ja kokeilutoiminta sekä erityistehtävät 2015, http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/tyk_avustukset/myonnetyt_avustukset/2015_Kuntakehittamishankkeet.www.pdf

78. Ks. OKM:n tuki Annantalon taidekeskukselle, Lastenkulttuurikeskusten toimintaan 2015,

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/lastenkulttuuri/2015_lastenkulttuurikeskukset_www.pdf

79. Ks. OKM:n tuki Helsingin Juhlaviikoille, Valtakunnalliset taide- ja kulttuuritapahtumat 2015, http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/kulttuuritapahtumat/myonnetyt/liitteet/Valtakunnalliset_taide-_ja_kulttuuritapahtumat_2015.pdf

3.1.2. Valtionavustustoiminnan uudistamisesta (va-uudistus)

Valtion avustuspolitiikka on kehittynyt automaattisesti vuosikymmeninä, jolloin taloudellisen kasvun aikana on tullut uusi tukimuotoja vanhojen päälle. OKM haluaa valtionavustustoiminnan uudistuksen avulla saada aikaiseksi järjestelmän, joka on avoin, selkeä, yksinkertainen ja nopea.

Uudistusta valmistelleen valtionavustustyöryhmän toimenpide-ehdotukset⁸⁰ koskevat muun muassa valtionavustuspolitiikan strategista ohjausta ja valtionavustusten delegointia. Nykyisin virastojen (opetus- ja kulttuuriministeriö, Taiteen edistämiskeskus, Museovirasto ja aluehallintovirastot) lisäksi valtionavustuksia jakavat myös Suomen elokuvasäätiö, Saamelaiskäräjät sekä eräät yhtiöt ja säätiöt (delegoinnit), kuten esimerkiksi Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK, Frame Contemporary Art Finland, Kirjallisuuden vientikeskus FILI, Musiikin edistämiskeskus Music Finland ja Suomen Kotiseutuliitto.

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatima taulukko⁸¹ virastojen jakamista valtionavustuksista kulttuuriin ja taiteeseen vuonna 2014 (Taulukko 5) osoittaa, että ainoastaan 30 % hakijoista on saanut Taiteen edistämiskeskukselta myöntävän päätöksen avustuksesta. Sen sijaan aluehallintovirastoilta myöntävän päätöksen avustuksesta on saanut 87 % hakijoista (kirjastojen kehittämishankkeet), matka-avustukset ja perustamishankkeet). Valtaosa avustuksista päätettiin ministeriössä, yhteensä 200 M€.

Tulevaisuudessa opetus- ja kulttuuriministeriössä tullaan jakamaan valtioneuvoston kannalta strategiset avustukset ja avustukset, jotka edellyttävät ministeriön ohjausta. Muut avustukset delegoi-

daan virastoille⁸² niin, että tukimuodoille määritellään strategiset tavoitteet ja kehitetään virastojen ohjausta. Esimerkiksi festivaalituksen osalta 20 suurimman festivaalin tukeminen jää opetus- ja kulttuuriministeriöön ja muu osa festivaalituesta siirretään va-uudistuksen yhteydessä Taiteen edistämiskeskukseen. Valtion tuki ei yleensä ole merkittävä osa festivaalin liikevaihtoa, mutta se voi legitimoida toimintaa niin, että festivaalin on helpompi hankkia muuta rahoitusta. Myös kunnan tuki festivaalille voi toimia samaan tapaan.

OKM on jo aiemmin siirtänyt Taiteen edistämiskeskukseen temaattisia painotuksia (esimerkiksi lastenkulttuuri, taide ja hyvinvointi ja prosenttiperiaate). Nyt ministeriöstä halutaan delegoida myös kulttuurilehtituki ja vammaisyhteisöjen kulttuuritoiminta-avustukset Taiteen edistämiskeskukseen. Lisäksi halutaan delegoida kulttuuriperintötoimintaa koskevat avustukset (lukuun ottamatta järjestöjä ja valtakunnallisia erikoismuseoita) Museovirastoon sekä Luova Eurooppa-ohjelman suomalaisten hankkeiden kansalliset rahoitusosuudet kansainvälisen vaihdon keskus Cimoon. Samalla nykyisten delegoitujen avustusten perusteet tullaan käymään läpi.

Myös opetus- ja kulttuuriministeriöllä on valtioneuvoston kansliasta käsin todentamisen vaatimus oman hallinnonalansa toiminnalle. Mutta nykyisin tuloksellisuuden todentaminen on laajentunut yhteiskunnalliseen vaikuttavuuden todentamiseen. Ministeriö noudattaa realistista linjaa, jonka mukaan asiaa ei vältetä vaan tehdään, mitä pystytään tekemään. Valtionavustus uudistuksen myötä ministeriö tulee kytkemään omia hakujaan suuremmiksi ja vaikuttavammiksi kokonaisuuksiksi niin, että jatkossa toimeenpannaan enintään 20 hakua⁸³ (nykyisin 50 hakua).

Taulukko 5: Virastojen jakamat valtionavustukset kulttuuriin ja taiteeseen 2014

Virasto	Saapuneet hakemukset	Myönnöt (lukumäärä)	Hylkypäätökset (lukumäärä)	Myönnöt €	Suurin avustus €	Pienin avustus €
	(lukumäärä)					
Opetus- ja kulttuuriministeriö/KUPO	2 440	1 370	1 070	200 000 000	38 000 000	375
Taiteen edistämiskeskus	14 000	4 110	9 900	32 400 000	215 000	197
Museovirasto	930	480	440	3 600 000	46 000	300
Aluehallintovirastot	370	320	40	6 900 000	1 550 000	140
YHTEENSÄ	17 740	6 280	11 450	242 900 000		

Parhailtaan OKM on päivittämässä kulttuuripolitiikan strategiaa niin, että se ulottuu vuoteen 2025. Strategialuonnos sisältää seuraavan kulttuuripoliittisen tavoiteasettelujaon⁸⁴, jonka pohjalle ministeriön talousarvioesitys tullaan valmistelemaan jatkossa ja jonka mukaan avustushaut tullaan jaottelemaan⁸⁵ valtionavustusuudistuksessa. Uutena tukimuotona tullaan luomaan koikeilu- ja kehittämISRaha⁸⁶, jota tullaan vuosittain kohdentamaan eri painopisteisiin.

Kulttuuripolitiikan tavoitealueet ja tavoitteet v. 2025

LUOVA TYÖ JA TUOTANTO

Taiteellisen ja muun luovan työn tekemisen edellytykset ovat parantuneet ja tuotannon ja jakelun muodot monipuolistuneet

OSALLISUUS JA OSALLISTUMINEN KULTTUURIIN

Osallisuus kulttuuriin on lisääntynyt ja eri väestöryhmien erot osallistumisessa ovat kaventuneet

KULTTUURIN PERUSTA JA JATKUVUUS

Kulttuurin perusta on vahva ja elinvoimainen

Valtionavustusuudistuksen myötä opetus- ja kulttuuriministeriö haluaa luoda vuorovaikutteisia toimintamalleja ja prosesseja. Jatkossa ministeriö haluaa muun muassa pitää enemmän yhteyttä valtionavustuksen saajiin hankkeiden aikana. Ministeriö tulee järjestämään lisää informaatio- ja keskustelutilaisuuksia valtionavustusten hakumahdollisuuksista sekä järjestämään vuosittain kehittämispäivän oman hallinnonalansa virastoille ja laitoksille ajankohtaisista uudistuksista.

Valtionavustusuudistuksen yhteydessä ministeriö tulee myös kehittämään hakukäytäntöjään ja sisäisiä työtapojaan koskien hakemusten käsitteilyä. Ministeriöllä on käytössään Salama-niminen sähköinen järjestelmä, jonka kautta avustusta ensisijaisesti haetaan. Samaa järjestelmää käytetään ensisijaisesti myös hakemusten raportointiin. Mutta tarvittaessa ministeriö vastaanottaa sekä hakemukset että raportoinnin lomakkeella. Hakemus kuitenkin hylätään, jos se saapuu määräjän jälkeen. Ministeriöllä hakemusten arviointi ja keskinäinen vertailu perustuu kokonaisarviointiin, jossa otetaan huomioon tietyt perusteet

kunkin tukimuodon osalta (esimerkiksi avustuksen suuruus suhteessa avustettavan toiminnan menoihin). Jatkossa avustuspäätösten valmistelua varten tullaan muodostamaan useamman virkamiehen avustustiimejä.

3.1.3. Valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta (vos-uudistus)

Valtiolla on meneillään valtionavustustoiminnan uudistuksen lisäksi myös valtionosuusjärjestelmän (vos-järjestelmä) uudistus, jota valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja Sitran välisenä yhteistyöhankkeena. Ministeriö toteaa vos-uudistuksesta näin:⁸⁷ "Opetus- ja kulttuuriministeriö uudistaa museoiden, teattereiden ja orkestereiden toimintaan myöntämäänsä rahoitusta. Tarkoituksena on uudistaa rahoitusjärjestelmää siten, että se ottaisi paremmin huomioon taidekentän ja yhteiskunnan muutokset. Uudistus valmistellaan hallituskauden aikana. Nykyinen museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoitukseen tarkoitettu valtionosuusjärjestelmä syntyi 1990-luvun alussa ja se korvasi aiemmin harkinnanvaraisena myönnetyn rahoituksen. Valtionosuusjärjestelmä on laskennallinen ja perustuu henkilötyövuosiin ja sen yksikköhintaan. Valtionosuusjärjestelmä on osa kulttuuripolitiikan ohjausjärjestelmää."

Keväällä 2016 Sitra suuntasi kyselyn valtionosuiden kehittämistarpeista nykyisen vos-järjestelmän piirissä oleville museoille, teattereille ja orkestereille, joista kaikkiaan 57 % vastasi kyselyyn. Vastajat nostivat nykyisen vos-järjestelmän vahvuudeksi seuraavan asian (84 %): "Mahdollistaa toiminnan pitkäjänteisyyden (rahoitus on vakaata ja ennustettavaa)." Nykyisen vos-järjestelmän tärkeimmäksi kehityskohteeksi vastaajat nimesivät seuraavan asian (39 %): "Mahdollistaa toiminnan uudistumisen ja joustavat muutokset (rahoituksen määräytymiseen vaikuttavat myös toiminnan kehittämistarpeet ja -suunnitelmat)." Vastajien mielestä seuraava rahoitusmuoto kuvaisi parhaiten edellä mainittuja elementtejä (76 %): "Rahoitus koostuu useista erilaisista elementeistä (ml. laskennalliset ja harkinnanvaraiset)."

Kyselyn tuloksia perattiin opetus- ja kulttuuriministeriön, Sitran ja vos-järjestelmän piirissä olevien kulttuurilaitosten yhteisessä tilaisuudessa kesällä 2016. Vos-uudistuksen valmistelu jatkuu syksyllä 2016 usean osallistavan tilaisuuden avulla eri puolilla Suomea. Syksyllä 2016 asetetaan

myös työryhmä, jonka tavoitteena on saada tammikuun 2017 loppuun mennessä valmiiksi uuden rahoitusmallin peruseriaatteet ja suuntaviivat. Tavoitteena on saada aikaiseksi hallitukselle esitysluonnos lokakuun 2017 loppuun mennessä uudeksi valtionosuus- ja rahoitusjärjestelmäksi. Uudistetun järjestelmän tulisi olla täysimääräisesti voimassa vuodesta 2018 alkaen.

Uudistetun vos-järjestelmän tulisi opetus- ja kulttuuriministeriön mielestä olla selkeä, läpinäkyvä ja strateginen. Valtiolla on pyritty kehittämään kannustavuuselementtiä vos-laitosten toimintaan, mutta tästä on luovuttu erilaisten mitta-reiden avulla tehtyjen koelaskelmien jälkeen. Päätökseen vaikutti myös vos-toimijoiden kanta, jonka mukaan kannustavuuselementtiä ei pidä rahoittaa osana nykyistä rahoituskehystä. Ministeriön mukaan⁸⁸ ”Valtionosuusuudistuksen yhteydessä selvitetään myös tarve myöntää harkinnanvaraista valtionavustusta vos-järjestelmän piirissä oleville teattereille, orkestereille ja museoille.” Jatkotoimenpiteenä valtionavustustoiminnan ja valtionosuusjärjestelmän uudistuksille valtiolla lähdetään tarkastelemaan taiteenaloja koskevien valtionavustusten kehittämistarpeita niin, että taidepolitiikan kehittämistä koskevat linjaukset laaditaan vuoteen 2018 mennessä⁸⁹.

80. (s. 19–22), Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016). Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionavustustoiminnan uudistaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:13.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2016/liitteet/okm13.pdf?lang=fi>

81. (s. 7), Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016). Taiteen ja kulttuurin valtionavustuspolitiikan uudistus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:17. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2016/liitteet/okm17.pdf?lang=fi>

82. (s. 19–24), *Ibid.*

83. (s. 24), *Ibid.*

84. (s. 13–14), Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025. Lausuntopyyntö 16.8.2016 <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposallid=a1b4e766-da8e-4178-b8cf-95f17203aef2>

85. (s. 24–28), Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016). Taiteen ja kulttuurin valtionavustuspolitiikan uudistus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:17. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2016/liitteet/okm17.pdf?lang=fi>

86. (s. 28), *Ibid.*

87. Ks. lisää, kulttuurilaitosten valtionosuusjärjestelmän kehittämisestä OKM:ssä,

http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/linjaukset_ohjelmat_ja_hankeet/Valtionosuuden_kehittaminen/index.html

88. Söderlund A. & L. Lybeck: Taiteen ja kulttuurin valtionavustuspolitiikan uudistus. Alustus Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituuttien kevätkokouksessa 23.5.2016 Madridissa.

89. http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2016/taide_kulttuuri.html?lang=fi

3.2. Taiteen edistämiskeskus

3.2.1. Yleistä Taiteen edistämiskeskuksen roolista ja toiminnasta

Taiteen edistämiskeskus (Taike) on asiantuntija-virasto, joka toimii opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa. Valtionapuviranomaisena Taikella on lakisäätäinen tehtävä, minkä takia sillä ei ole käytännössä mahdollisuutta suuriin ja nopeisiin käännöksiin toiminnassa. Taikelle kuuluu taiteen edistäminen, mutta myös kulttuurin edistäminen silloin kun se ei kuulu kenellekään muulle. Taiken tehtävänä on valtakunnallinen toiminta apurahojen ja avustusten kautta sekä taiteen edistäminen ruohonjuuritasolla läänintaiteilijoiden kautta. Taiteen saavutettavuus on keskeistä Taiken toiminnassa. Taiken nykyinen organisaatio on muodostettu ajalle 2015–2016 (Kuvio 7).⁹⁰

Taiken yhteydessä toimivat seuraavat määräaikaisesti nimetyt luottamuselimet: taide-neuvosto, 2 erillislautakuntaa, 13 alueellista taidetoimikuntaa, 7 taidetoimikuntaa ja 14 niiden yhteydessä toimivaa jaostoa. Luottamuselinten tehtävät on määritelty laissa (657/2012)⁹¹ Taiteen edistämiskeskukselta. Erillislautakunnat pohjautuvat erillislakeihin kirjastoapurahoista ja näyttöapurahoista. Alueellisten taidetoimikuntien

toimialueet on säädetty asetuksella⁹²: Etelä-Savo, Häme, Kaakkois-Suomi, Keski-Suomi, Lappi, Pirkanmaa, Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu, Pohjois-Savo, Satakunta, Uusimaa ja Varsinais-Suomi.

Kaudella 2015–2016 taidetoimikuntien toimialat ovat seuraavat (toimikuntakohtaiset jaostot on nimetty suluissa):

Arkkitehtuuri-, muotoilu- ja ympäristötaidetoimikunta (arkkitehtuuri ja muotoilu)

Audiovisuaalinen taidetoimikunta (elokuvataide, mediataide, valo- ja äänitaide)

Esittävien taiteiden toimikunta (näyttämötaide, performanssi- ja esitystaide, tanssitaide, sirkustaide)

Kirjallisuustoimikunta (taidejournalismi)

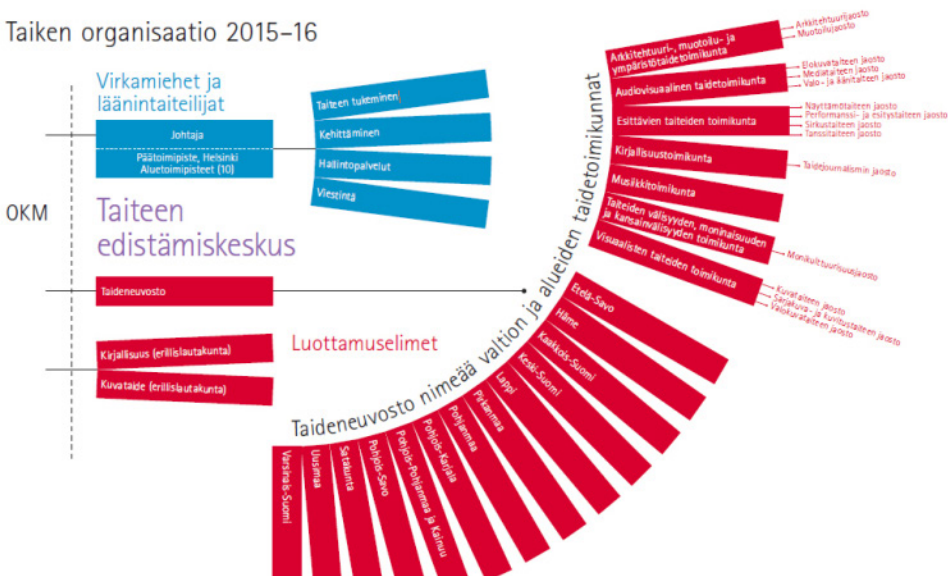
Musiikkitoimikunta

Visuaalisten taiteiden toimikunta (kuvataide, valokuvataide, sarjakuva- ja kuvitustaide)

Taiteiden välisyyden, moninaisuuden ja kansainvälisyyden toimikunta (monikulttuurisuus)

Kuvio 7: Taiteen edistämiskeskuksen organisaatio 2015–2016

Taiteen organisaatio 2015–16

Luottamuselimiin kuuluu kaikkiaan 240 luottamushenkilöä, jotka edustavat asiantuntemuksellaan taidekenttää. Opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää taideneuvoston ja erillislautakunnat, mutta taideneuvosto nimittää alueelliset taide-toimikunnat ja taidetoimikunnat. Taideneuvosto asettaa myös taidetoimikuntien jaostot. Luottamuselinten nimittämistä edeltää kentän kuulemismenettely.

Virastona Taike on jakautunut niin, että osa sen henkilökunnasta työskentelee Helsingin toimipisteessä ja osa alueellisissa toimipisteissä, joita on kymmenen eri puolilla maata. Vakinaisten virkamiesten (noin 50 henkeä) lisäksi Taikessa työskentelee kolmivuotisilla määräaikaisilla sopimuksilla palkattuja läänintaiteilijoita (parhailaan 46 henkeä). Selvitystä varten selvityshenkilö on koonnut seuraavaan taulukkoon karkean kuvan Taiken henkilöstörakenteesta ja tehtävistä (Taulukko 6).

Valtionavustoiminnan uudistamisen myötä Taikelle tullaan delegoimaan uusia tehtäviä opetus- ja kulttuuriministeriöstä (ks. kohta 3.1.2.). Mutta vastaavasti Taikesta ollaan mahdollisesti siirtämässä tanssin, valokuvan ja elokuvan tuet ministeriön päätettäväksi jatkossa. Työnjako perustuu siihen, että ministeriö vastaa yhteisöjen rahoituksesta ja Taike taiteen sekä taiteilijoiden

tukemisesta. Työnjakoa kuitenkin etsitään tietyiltä osin strategisiin tavoitteisiin liittyvässä kehittämistyössä, jossa ministeriön aloite on tietyin aloitusvaiheen jälkeen siirretty Taiken vastuulle.

3.2.2. Taiteen edistämiskeskuksen tukimuodoista

Taike jakaa taiteijoille ja työryhmille niin työskentelyapurahoja kuin kohdeapurahoja luovaan työhön. Taike pyrkii tukemaan taiteellista työskentelyä tasaisesti ja kattavasti taiteenaloittain. Yhteisöille Taike jakaa yleisavustuksia ja erityisavustuksia, joiden jaossa Taikella korostuu saavutettavuus. Lisäksi Taikella on temaattisesti painottuneita hakuja, jotka toteutetaan ministeriön toimeksiannosta. Temaattiset haut' heijastavat hallitusohjelman strategisia tavoitteita ja ne ovat määräaikaisia, vaihtuvia tukimuotoja. Mutta tiettyjä muita tukimuotoja, kuten taiteilija-apurahoja, Taike on hallinnoinut hyvin pitkään, koska lakisääteisyys määrittelee sen toimintaa.

Selvitystä varten selvityshenkilö on koonnut seuraavan taulukon käyttäen hyväksi KUPOLA:n⁹⁴ ideoimaa runkoa. Se sisältää listan kaikista Taiken, valtion taidetoimikuntien ja lautakuntien sekä alueellisten taidetoimikuntien jakamista apurahoista ja avustuksista (Taulukko 7). Tiedot ovat peräisin Taiken kotisivulta (31.8.2016).

Taulukko 6. Taiteen edistämiskeskuksen henkilöstörakenne ja tehtävät

Johto ja päälliköt	Eriyis-asiantuntijat	Suunnittelijat ja sihteerit	Eriyis-suunnittelijat	Läänintaiteilijat
Hallinto	Alueellisen toimipisteen esimies	Asiakaspalvelu	Arviointi	Taiteen edistämisen (taideala tai painopiste)
Hankkeet	Toimikunnan esittelijä	Henkilöstöhallinto	Hankkeet	
Kehittäminen		Kirjaamo ja arkistointi	Tiedontuotanto (projekti)	
Lakiasiat		Päätöksenteon valmistelu	Tilastointi	
Suunnittelu		Sähköinen asiointijärjestelmä (projekti)		
Taiteen tukeminen		Taloushallinto (tarkastaja)		
Viestintä		Viestintä		

90. http://www.taike.fi/documents/10921/0/taike_esite_fin_29012015.pdf

91. Laki (657/2012) Taiteen edistämiskeskuksista, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120657>

92. Asetus 727/2012 Taiteen edistämiskeskuksista, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120727>

Vuonna 2015 Taike jakoi taiteen ja kulttuurin edistämiseen kaikkiaan noin 34 M€, josta 59 % tuli veikkauvoittovaroista ja 41 % valtion budjet-tivaroista. Kokonaisuudessaan tuki muodostaa 7,3 % taiteen ja kulttuurin tuesta valtion talousar-viossa. Tuesta 2/3 myönnettiin yksityishenkilöille ja työryhmille, 1/3 yhteisöille. Kaikkiaan 29 % hakemuksista sai myönteisen päätöksen (13 200 hakemusta, 3 800 myönteistä päätöstä). Mutta onnistumisprosentti vaihteli tukityypeittäin, esimerkiksi valtion taitelija-apurahojen osalta myönteisen päätöksen sai vain 13 % hakijoista ja työskentelyapurahojen osalta 28 % hakijoista. Vastaavasti kohdeapurahojen osalta myönteisen päätöksen sai 37 % hakijoista, kun taas avustuksia yhteisöille myönnettiin 57 %:lle hakijoista.

Taidealakohtaisesti (Taulukko 8) eniten tukea myönnettiin vuonna 2015 kuvataiteelle, kirjallisuudelle ja näyttämötaiteelle. Vähiten tukea myönnettiin puolestaan valo- ja äänitaiteelle,

ympäristötaiteelle sekä performanssi- ja esitys-taiteelle. Taulukossa esitetyt tilastot kattavat sekä valtakunnallisen että alueellisen tuen, jonka tar-koituksena on tasoittaa eroja kaupunkien välillä. Selvityshenkilö on jaksotellut tilastotiedon nel-jään eri suuruusluokkaan tätä selvitystä varten.

Tässä luvussa esitetty tilastotieto pohjaa Paula Karhusen tiedontuotantoon Taikessa. Lisäksi Karhunen on tätä selvitystä varten koonnut seu-raavan taulukon, jossa tarkastellaan Helsingin osuutta Taiken tuesta vuonna 2015 (Taulukko 9). Taulukon mukaan Helsingin osuus on 40 % haki-joista ja 43 % apurahan saajista. Euromääräisesti Helsinkiin myönnettiin kaikkiaan 49 % Taiken tuesta (noin 16,7 M€) vuonna 2015.

Taulukko 7: Taiteen edistämiskeskuksen haettavissa olevat apurahat ja avustukset

Taike	Valtakunnalliset apurahat	Alueelliset apurahat
Taiteilijoille ja työryhmille	Apurahat monikulttuurisuuden edistämiseen Elokuvan laatutuki Kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahat Kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoavustukset Kohdeapurahat Kuvataiteen näyttöapurahat Matka-apurahat Residenssiapurahat Taitelija-apurahat Valtionavustus Kohtaamispaikkana taide Valtionavustus Planeetta ja taide -kampanjan toteutukseen Ylimääräinen taiteilijaeläke	Alueiden kohdeapurahat Alueiden lastenkulttuurin kohdeapurahat Alueiden työskentelyapurahat
Avustukset yhteisöille	Avustukset monikulttuurisuuden edistämiseen ja rasismien vastaiseen toimintaan Erityisavustukset yhteisöille Residenssiavustukset yhteisöille Toiminta-avustukset tanssin aluekeskustoimintaan Toiminta-avustukset yhteisöille Valtionavustukset "Prosentti rakennus-kustannuksista taiteelle" -hankkeille Valtionavustukset taide- ja kulttuuripalvelujen ankkuroimiseksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon ohjelmaa Valtionavustus Kohtaamispaikkana taide Valtionavustus Taiteen hyvinvointi-vaikutuksien yhteispisteenä toimimiseen	Alueiden erityisavustukset yhteisöille Alueiden lastenkulttuurin erityisavustukset Kulttuurin hyvinvointivaikutusten erityisavustukset yhteisöille Valtionavustukset taide- ja kulttuuri-palvelujen ankkuroimiseksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon ohjelmaa Valtionavustus Taiteen hyvinvointi-vaikutuksien yhteispisteenä toimimiseen

Taulukko 8: Taiteen edistämiskeskuksen tuki ja taiteenalojen osuus 2015

< 20 %		< 10 %		< 4 %		< 1 %	
Kuvataide	18,8 %	Tanssitaide	9,7 %	Monitaide	3,2 %	Sarjakuva	0,8 %
Kirjallisuus	16,4 %	Elokuvataide	6,3 %	Sirkustaide	2,6 %	Arvostelijat/ taidejournalismi	0,6 %
Näyttämötaide	14,0 %	Valokuvataide	4,4 %	Kulttuuri	1,8 %	Kuvitustaide	0,6 %
Musiikki/ säveltaide	12,7 %	Muotoilu	4,0 %	Mediataide	1,8 %	Performanssi- ja esitystaide	0,4 %
				Arkkitehtuuri	1,7 %	Ympäristötaide	0,2 %
						Valo- ja äänitaide	0,1 %

Taulukko 9: Taiteen edistämiskeskuksen tuki ja Helsingin osuus 2015

	2015	Osuus %
Hakemusten määrä yhteensä (lkm)	13 200	
Myöntöjen määrä yhteensä (lkm)	3 839	
Hakijoiden määrä (lkm)*	7 782	
Hki-osuus hakijoista (lkm & %)	3 148	40 %
Saajien määrä (lkm)*	3 137	
Hki-osuus saajista (lkm & %)	1 341	43 %
Myönnetty €**	34 039 350	
Hki €	16 669 001	49 %

* päällekkäisyydet (useat hakemukset/myönnöt) poistettu

** apurahat, avustukset ja palkinnot

Selitysosa:

- Tiedot koskevat koko Taikea so. valtakunnalliset ja alueelliset tukimuodot.
- Tukimuotoja kaikkiaan yli 20. Ks. <http://www.taike.fi/fi/kaikki-apurahat>
- Apurahoista ja avustuksista päättävät valtion taidetoimikunnat, apurahalautakunnat, alueelliset taidetoimikunnat sekä virasto (johtaja).
- Hakemusten euromäärää ei voi esittää, sillä valtion taiteilija-apurahoja haetaan vuosina, ei euroina. Lisäksi suurin osa hakijoista hakee kaikkia mahdollisia pituuksia (0,5-10 -vuotisia)
- Helsingin osuutta hakemuksista ei ole laskettu, se edellyttäisi kunkin tukimuodon läpikäymisen. Tässä siis Helsingin osuus hakijoista.
- Tiedot sisältävät kaikki hakijat ja saajat, myös yhteisöt (yhteisöhakijoita 19 %).

93. Ks. lisää taidetoimikuntalaitoksen toimintakentän laajenemisesta (s. 17), Saukkonen P. (2014). Vankka linnake, joustava sopeutuja vai seisova vesi? Suomalaisen kulttuuripolitiikan viimeaikainen kehitys. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätö Cuporen verkkojulkaisuja 23/2014. <http://www.cupore.fi/documents/Kulttuuripoliittikankehitys.pdf>
 94. Kupola on HUMAK:in tuottama sivusto, johon on koottu kulttuuripolitiikan ja tuottajan lakitiedon tietopaketti kulttuuriammattilaisille, <https://kupolahumak.wordpress.com>

95. Ylimääräisissä taiteilijaeläkkeissä ei ollut sähköistä hakua vaan hakemus tehtiin paperilomakkeella.

3.2.3. Taiteen edistämiskeskuksen haku- ja päätösprosesseista

Taikessa on panostettu paljon avustujjärjestelmän ja hakuprosessien kehittämiseen sekä asiakaspalvelun laatuun. Taiken yhtenä peruspäätteenä on se, että asiakas saa samaa palvelua siitä huolimatta, missä hän asuu. Taikella on muun muassa valtakunnallinen asiakaspalvelupuhelin arkisin. Asiakaspalveluun kuuluvat myös alueelliset apurahainfot ennen hakuja. Lisäksi Taike osallistaa asiakkaitaan järjestämällä vuosittain Taike-päivät taiteenaloittain sekä koko taide- ja kulttuurikentän kattavat järjestöpäivät kahdesti vuodessa. Näissä tilaisuuksissa kentällä on mahdollisuus kertoa tarpeistaan ja dialogin lisäksi Taikelle tarjoutuu tilaisuus kertoa omista uudistuksistaan, kuten sähköisestä asiointipalvelustaan.

Noin vuosi sitten Taike otti käyttöönsä sähköisen verkkohaun yksityishenkilöille⁹⁵ ja nyt taiteilija-apurahojen hakijoista noin 96–97 % toimittaa hakemuksensa sähköisesti. Syksystä 2016 lähtien myös yhteisöt hakevat sähköisesti, johon hakija tarvitsee Y-tunnuksen lisäksi KATSO-tunnuksen sähköistä tunnistautumista varten. Tällöin Taike saa kaikilta hakijoilta saadaan samat yhtenäiset tiedot samaa sähköistä lomaketta käyttäen, mikä jäsentää avustustoimintaa ja edesauttaa tietojen käsittelyä.

Taikessa on käytössä sähköinen järjestelmä nimeltä Salama, jonka asiointipalvelussa hakija voi täyttää ja lähettää hakemuksen, täydentää hakemusta, vastaanottaa päätöksen, hakea muutosta päätökseen ja tehdä selvityksen. Syksystä 2016 lähtien Salamassa on käytössä myös tili-selvitys-toiminta raportointia varten. Salamassa hakemusten arkistointi ja maksatus on yhdistetty, mikä edellyttää sähköisen arkistoinnin lupaa.

Taikessa hakuajat on porrastettu tukimuotojen mukaan (Liite 5). Kaikki päätökset apurahoista ja avustuksista valmistellaan sähköisessä asiointipalvelussa. Taikessa valtionavustuksia käsittelee kaikkiaan 20–23 henkilöä. Yksi suunnittelija käsittelee noin 2 500 hakemusta vuodessa, vastaa 2–3 toimikunnan/jaoston sihteerinnistä ja asiakaspalvelutehtävistä. Valtaosa suunnittelijan työtehtävistä on koontiin liittyviä toimenpiteitä päätteellä, koska melkein kaikki hakemukset ovat sähköisiä. Suunnittelija osallistuu myös järjestelmän kehittämistyöhön. Yksi erityisasiantuntija

vastaa esittelystä 2–3 toimikunnassa sekä 4 jaostossa niin, että jokaisella luottamuselimellä on vuosittain 4–6 kokousta. Esittelijänä erityisasiantuntija osallistuu myös valtionavustusten käytön valvontaan tutustumalla yhteisöjen tilinpäätöksiin valtionavustuslain valossa.

Taikessa virasto päättää toiminta- ja erityisavustuksista yhteisöille kun taas taidetoimikunnat ja lautakunnat päättävät apurahoista ja palkinnoista yksityishenkilöille ja työryhmille. Päätökset ovat aina harkinnanvaraisia. Hakija ei kuitenkaan voi saada uutta apurahaa tai avustusta ennen kuin on saanut aiemmin saamansa apurahan tai avustuksen selvityksen hyväksytyä.

Taidetoimikuntien ja lautakuntien päätökset perustuvat hakemusten taiteellisen laadun arviointiin, niin sanottuun vertaisarviointiin. Päätöksenteossa käytetään tiettyjä vertailuperusteita/kriteerejä, jotka ovat julkisia (Liite 6). Vertailuperusteiden mukaan ”Päätöksenteossa otetaan huomioon myös alueelliset ja kielelliset näkökohdat. Lisäksi huomiota kiinnitetään sukupuolten tasa-arvoiseen kohteluun.” Yhteisöjen toiminta-avustuksia päätettäessä arvioidaan toiminnan laatua, laajuutta ja vaikuttavuutta. Taiken tuesta jaettiin vuonna 2015 kaikkiaan 36 % virastopäätöksenä ja 64 % toimikuntien ja lautakuntien päätöksenä. Hakija on vuodesta 2013 alkaen saanut tehdä oikaisupyynnön Taiken päätöksen.

Taike on syksyllä 2016 ottamassa käyttöön päivitetty vertailuperusteet, joiden avulla hakemukset tullaan arvioimaan. Päivitettyjen vertailuperusteiden myötä kaikille taiteenaloille tulee identtinen hakuilmoitus. Samassa yhteydessä matka-avustukset muutetaan liikkuvuustueksi. Taikkeen kohdistuu painetta mahdollistaa myös seuraavanlaisia asioita: jatkuva haku, uusien taiteenalojen esiintulo (taiteenalojen kattavuus) ja nuorten osallistaminen hakijoina. Lisäksi taidetoimikuntien työskentelyyn kohdistuu kehittämistoiveita. Nykyisin taidetoimikuntien alaisuudessa toimivilla jaostoilla on oma taloudellinen kehys eikä jaostossa valmisteltua esitystä yleensä enää muuteta taidetoimikunnassa. Uusi taideneuvosto aloittaa työskentelynsä syksyllä 2016 ja sen toivotaan päättävän, että hakemukset voisi jatkossa käsitellä taidetoimikunnissa jaostojen sijaan.

4.

Kokemuksia avustustoiminnan uudistamisesta Ruotsissa

4.1. Tukholman kaupunki

4.1.1. Tukholman kulttuuritoimen esittely

Tukholman kulttuuritoimi (Stockholms Stad Kulturförvaltningen) ja Kaupunginarkisto (Stadsarkivet Stockholm) työskentelevät 11 jäsenestä muodostuvan kulttuurilautakunnan toimeksiannosta. Tukholmassa kulttuuritoimi on monen osan summa⁹⁶: ”Kulturförvaltningen omfattar Stockholms stadsbibliotek med ca 40 bibliotek, Kulturskolan med ca 16 000 elever, Liljevalchs konsthall, Stockholm konst samt Stadsmuseet med Medeltidsmuseet och Stockholmia – forskning och förlag. Evenemang-savdelning arrangerar bland annat stadens två stora festivaler i augusti. Kulturstrategiska staben svarar för stadens kulturstöd till det fria kultur- och föreningslivet och främjar kulturens roll i samhälls- och stadsutvecklingen. Kommunikationsstaben ansvarar för strategisk kommunikation och särskilda projekt. Administrativa staben har ett helhetsansvar för planering, uppföljning, redovisning, utvärdering, IT, personalfrågor samt arkivfrågor.”

Organisatorisesti Tukholman kulttuuritoimi muodostuu (Kuvio 8) kolmesta palveluja tarjoavasta osastosta (hallinto, viestintä ja kulttuuristrategia) ja viidestä ohjelmayksiköstä (tapahtumat, kulttuurikoulu, Liljevalchs/kuvataide, Statsmuseet, Medeltidsmuseet ja Stockholmia sekä Tukhol-

man kaupunginkirjasto). Osasto nimeltä Kulttuuri-strategiset palvelut (Kulturstrategiska staben) vastaa avustuksista vapaalle kulttuurikentälle sekä määrärahoista taiteellisen toiminnan ja lasten- ja nuortenkulttuurin kehittämiseen. Yksikkö vastaa myös ateljeetuesta, erilaisten kerho- ja kokoontumistilojen avustuksista sekä tuesta kansanopistoissa ja opintoliitoissa harjoitettavaan kurssi-, opintokerho- ja kulttuuri-toimintaan (folkbildning). Kulttuuritoimea johtaa kulttuurijohtaja.

4.1.2. Avustusjärjestelmän uudistamisesta

Tukholman kulttuuritoimella on ollut käytössään uudistettu avustusjärjestelmä vuodesta 2012/2013 alkaen. Uudistuksella Tukholman kulttuurilautakunta on tavoitellut seuraavia asioita⁹⁸:

Kaupungin kulttuuritarjonta on entistä usemman saavutettavissa.

Taide-, kulttuuri- ja yhdistyskentän jatkuva laadun kehittäminen.

Taide-, kulttuuri- ja yhdistyskenttä heijastaa monikulttuurista ja kansainvälistä Tukholmaa.

Kulttuurin omaa rahoitusta tulee vahvistaa.

Yhä useampi kokee, että Tukholmassa on rikas kulttuuritarjonta.

Kulttuuritoimen mukaan kehittämistyön alkaessa mikään tahon (kulttuurikentän edustajat, poliitikot, kulttuuritoimen virkamiehet) ei ollut tyytyväinen silloiseen avustustajajärjestelmään.

Kulttuuritoimi päätti ankkuroida avustustajajärjestelmän uudistamisen paikallisiin tarpeisiin laajan osallistamisen avulla. Kulttuuritoimi järjesti vajaan puolen vuoden aikana useita työpajoja, joihin osallistui kaikkiaan 400 paikallista kulttuurialan ja järjestökentän edustajaa. Virkamiestyötä vahvistettiin perustamalla työryhmä ja referenssiryhmä, joihin osallistui paikallisia kulttuurikentän edustajia. Lastenkulttuurin asiantuntijan johdolla 150 lapselta ja nuorelta kysyttiin heidän mielipidettään⁹⁹ avustusten suuntaamisesta tulevaisuudessa (barnkonsekvensanalys). Kulttuuritoimi kuuli asiassa myös valtion (Statens Kulturråd) ja Tukholman läänin lääninhallituksen (Stockholms läns landsting) edustajien näkemyksiä. Uudistuksen valmistelua varten kulttuuritoimi tilasi myös tulevaisuuden trendejä luotaavan raportin¹⁰⁰, jonka laati Kairos Future.

Yksi uudistetun avustustajajärjestelmän keskeisiä ratkaisuja on se, että avustukset on keskitetty kahteen tukimuotoon, kulttuuritukeen (kulturstöd) ja kehittämistukeen (utvecklingsstöd). Kulttuurituki mahdollistaa tukipäätöksen enintään kolmelle vuodelle kerrallaan, mikä

tarjoaa tiettyä turvaa ja jatkuvuutta useammalle vuodelle – joskin päätös myös sitoo tuen tietylle tasolle kolmeksi vuodeksi ilman, että se voi nousta sinä aikana. Hakemusten arviointia varten perustettiin arviointiryhmä-menettely ja kehitettiin arviointikriteerit, jotka kohtelevat kaikkia hakijoita samalla tavalla. Nyt hakemukset arvioidaan seuraavan viiden arviointikriteerin¹⁰¹ pohjalta:

Taiteellinen laatu

Kohderyhmät ja yleisöluottavuus

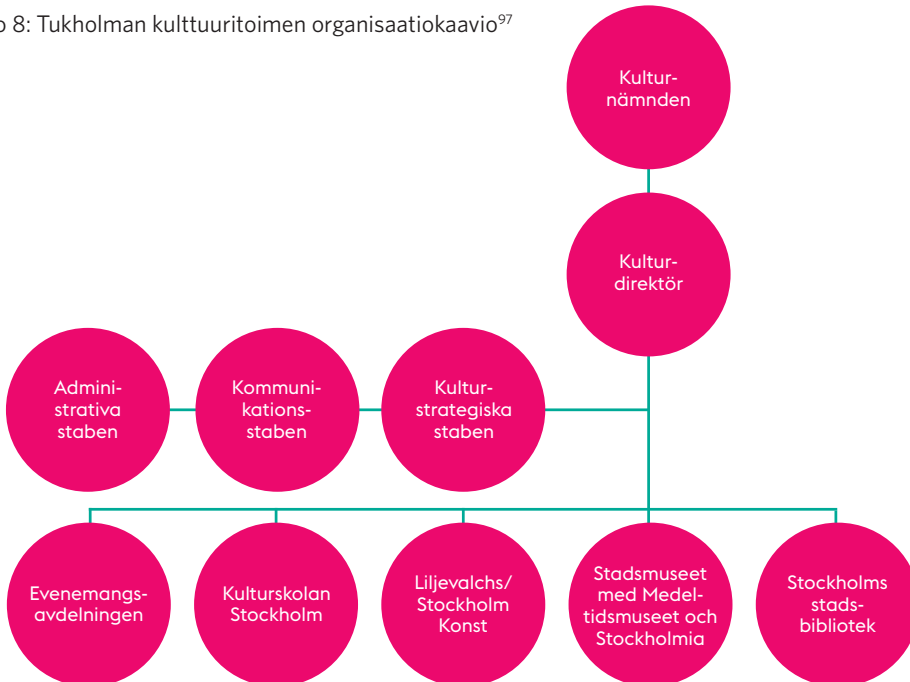
Osallistaminen

Tasa-arvo ja monikulttuurinen näkökulma

Talous ja muut resurssit

Avustustajajärjestelmää uudistaessaan kulttuuritoimi kehitti myös omia työtapojaan lanseeraamalla seuraavat palvelut: sähköinen haku, uusi kotisivu, Avoimet Ovet¹⁰² (Öppet Hus), puhelinpalvelu päivää ennen hakuajan umpeutumista ja digitalisoitu maksupalvelu. Lisäksi kulttuuritoimella on vuodesta 2015 alkaen ollut käytössään myös sähköinen raportointi ja sähköinen ilmoitus päätöksistä.

Kaavio 8: Tukholman kulttuuritoimen organisaatiokaavio⁹⁷

Avustusjärjestelmän uudistukseen sisältyi myös niin sanottu kannustinjärjestelmä (bonussys-tem), josta on jo luovuttu siihen kohdistuneen voimakkaan kritiikin takia. Kannustinjärjestelmä rakentui hakijan lipputuloihin ja yleisömäärään eikä siihen sisältynyt minkäänlaista analyysiä siitä, mitä toiminnalla halutaan saada aikaiseksi. Kannustinjärjestelmässä ei myöskään huomioitu taiteellista laatua eikä toiminnan kehittämistä.

4.1.3. Uudistetun avustusjärjestelmän haku- ja päätösprosessi

Kulttuuritoimi lisäsi uudistuksen yhteydessä hakukertoja ja teki samalla muutoksia hakusääntöihin. Merkittävä sääntömuutos on se, että hakuvaatimukset skaalattiin (Kuvio 9) hakusumman suuruuden mukaan.

Enintään 10 000 SEK (= 1 000 €): Tietoisuus arviointiperusteista.

Enintään 50.000 SEK (= 5 250 €): Tietoisuus arviointiperusteista ja arviointiperusteiden soveltaminen.

Enintään 50 000–150 000 SEK (= 5 250–15 800 €): Organisaatio soveltaa arviointiperusteita aktiivisesti omissa työtapoissaan ja suunnitelmissaan.

Enintään 150 000–350 000 SEK (= 15 800–37 000 €): Organisaatio on integroinut arviointiperusteet osaksi omia työtapojaan ja suunnitelmiaan.

Enintään 350 000–1 000 000 SEK (= 37 000–105 500 €): Arviointiperusteet on integroitu hyvin ja niillä on vaikutus organisaation kehittämistä koskevaan päätöksentekoon.

Yli 1 000 000 SEK (= 105 500 €): Omien menettelytapojen ja/tai suunnitelmien

jatkuva kehittäminen arviointiperusteiden mukaisesti.

Uudistuksen yhteydessä myös hakijat porrastetin hakusumman suuruuden mukaan (hakemuksia ei voi täydentää hakuajan jälkeen). Vuonna 2016 hakijat ovat seuraavat (Taulukko 10):

Päätösten teko avustuksista on organisoitu hierarkisen mallin mukaan. Kulttuuristrategisten palveluiden palvelupäällikkö (stabschef) päättää avustukset 100 000 SEK (10 500 €) saakka. Kulttuuritoimen johtaja päättää tätä suuremmista avustuksista, mutta kulttuurilautakunta päättää kaikista yli 350 000 SEK (37 000 €) avustuksista. Kaikki kulttuuritoimijat eivät ole varauksetta tyytyväisiä tähän uuteen hierarkiseen malliin, sillä heidän mielestään poliittisesti merkitykselliset päätökset tulisi aina tehdä lautakunnassa. Uusi malli mahdollistaa tietyn pelaamisen, koska haettua summaa voidaan leikata esittelyvaiheessa niin, että päätös voidaan tehdä virkamiestasolla. Kulttuuritoimen mukaan suurimmat avustukset muodostavat kuitenkin käytännössä 85 % myönnettävästä tuesta.

Jokaista hakemusta käsittelee kaksi esittelijää, minkä avulla halutaan vahvistaa hakemusten käsittelyn laatua. Kulttuurilautakunnan nimeämä arviointiryhmä (referensgrupp) arvioi kaikki yli 50 000 SEK (5 250 €) hakemukset uudistuksen yhteydessä päätettyjen arviointikriteerien¹⁰⁴ mukaan. Arviointiryhmä toimii neuvoa-antavana elimenä, joten sen tekemä arviointi ei sido virkamiesten päätöksentekoa. Arviointiryhmän avulla kulttuurilautakunta haluaa jatkossa lisätä avustusjärjestelmän läpinäkyvyyttä ja syventää hakemusten käsittelyä niin, että arviointi ei lepää ainoastaan virkamiesten varassa.

Arviointiryhmän onnistuminen työssään riippuu kuitenkin pitkälti siitä, ketä ryhmään valitaan. Kulttuuritoimen kotisivun kautta kaikki halukkaat voivat esittää ehdokkaita arviointiryhmään.

96. (s. 27), Stockholms kulturförvaltning. Kulturrapport 2016. <http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Kulturrapport-2015---webb/>
97. (s. 27), *ibid.*

98. (s. 2), Stockholms kulturförvaltning. Översyn av kulturstödssystemet 2015. <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1791049>

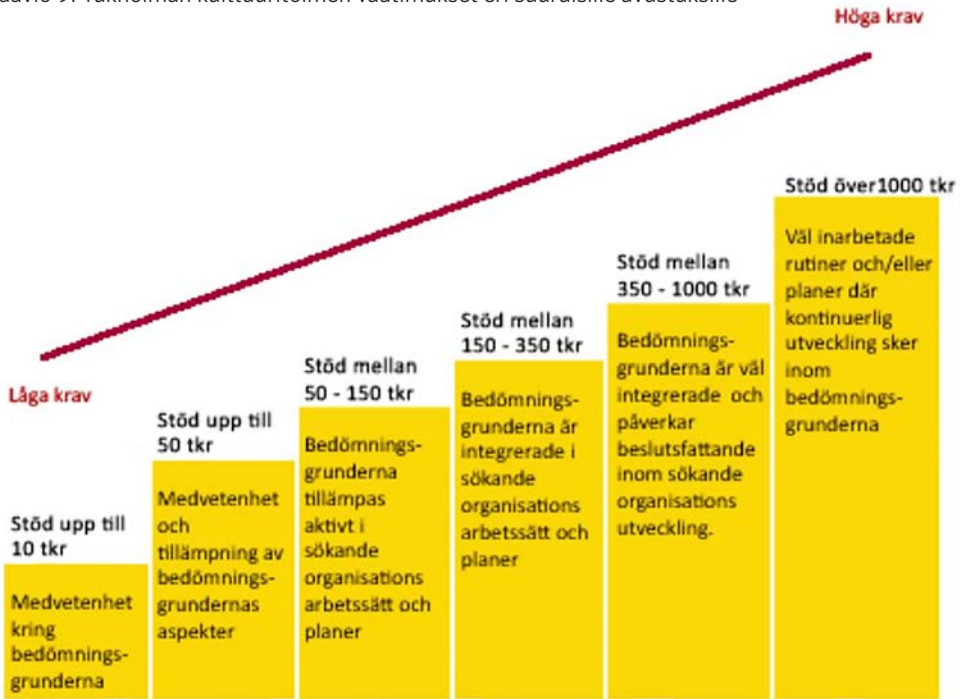
99. Ks. lisää lasten oikeuksien huomioimisesta julkisessa päätöksenteossa (barnkonsekvensanalys), <http://www.barnrattigheter.com/barnkonsekvensanalys/>

100. Herrgren E. & D. Svensson (2010). Med blicken mot 2030 - framtidsanalys för Stockholms kulturförvaltning inför åren 2010–2030. Kairos Future AB.

101. (s. 15), Stockholms kulturförvaltning. Översyn av kulturstödssystemet 2015. <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1791049>

102. Avoimet Ovet (Öppet Hus) tarjoaa hakijalle henkilökohtaista hakuneuvontaa. Avoimet Ovet järjestetään kerran kuukaudessa eri puolella kaupunkia. Ks. lisää, <http://stockholm.se/KulturFritid/Oppet-hus/>

Kaavio 9: Tukholman kulttuuritoimen vaatimukset eri suuruisille avustuksille¹⁰³

Taulukko 10: Tukholman kulttuuritoimen avustusten hakuajat 2016

Millaista summaa voi hakea?	Mihin mennessä haku?	Milloin aikaisintaan päätös?
Enintään 50 000 SEK (= 5 250 €)	29.1. 21.4. 3.6. 11.8. 9.12.	9.3. 30.5. 26.8. 30.9. 5.2.2017
Enintään 50 000-150 000 SEK (= 5 250-15 800 €), erityinen haku elokuvataiteelle	28.8.	lokakuussa
Enintään 50 000-150 000 SEK (= 5 250-15 800 €)	22.1. 27.5. 14.10.	22.3. 14.9. 13.1.2017
Yli 350 000 SEK (= 37 000 €)	4.3. 2.9.	15.6. 8.12.

Näiden ehdokkaiden joukosta kulttuurilautakunta nimeää arviointiryhmään 11 taide- ja kulttuurikentän edustajaa. Arviointiryhmään valitut jäsenet esitellään lyhyesti kulttuuri-toimen kotisivulla (nimi ja ammatillinen profiili). Arviointiryhmällä on vuosittain kuusi kokousta ja arviointityöstä maksetaan kullekin jäsenelle enintään 30 000 SEK (3 100 €) korvauksena niin, että poissaolo kokouksesta alentaa korvausta. Arviointiryhmän jäsenen toimikausi on yksi-vuotinen, jonka jälkeen mandaattia voidaan jatkaa lisävuodella. Tämä mahdollistaa sen, että ryhmän jäsen voidaan tarvittaessa vaihtaa ensimmäisen vuoden jälkeen (kaikki eivät kuitenkaan vaihdu kerralla).

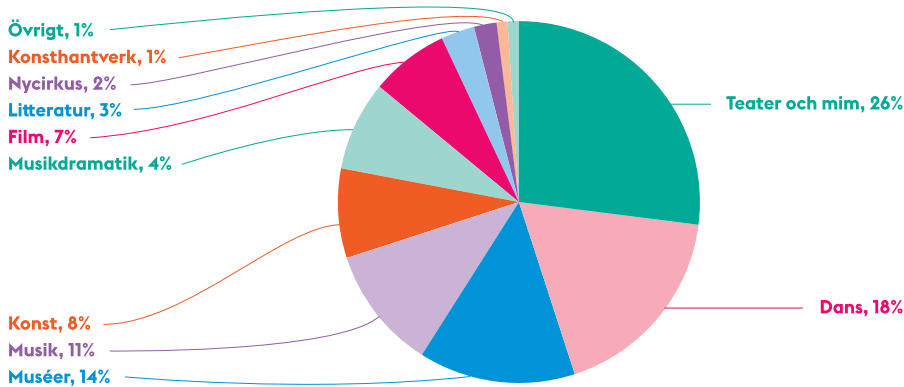
Uudistetussa avustusjärjestelmässä avustus laitetaan maksuun samana päivänä, kun päätös rahoituksesta tehdään. Käytännössä hakijalla on avustus tilillään 3–4 päivän päästä päätöksestä. Avustus maksetaan sen suuruudesta riippumatta kertaussummana, mutta samalla kohdistetaan uusi vaatimuksia raportointiin ja tilitykseen. Osalle avustusten saajista tehdään vuoden mittaan pistokokeita kirjanpitoon. Hakija ei voi hakea uutta avustusta ellei aiempi avustus ole tilitetty.

4.1.4. Tuki vapaalle kulttuurikentälle vuonna 2015

Uudistuksessa luotiin klustereita (Bild och form, Musik, Scen, Ord, Övrigt) myönnettyjen avustusten tilastointia varten. Kulttuuri- ja kehittämistuki vapaalle taidekentälle jakautui vuonna 2015 klustereittain seuraavasti: Näyttämö (teatteri, miimi, tanssi ja nykysirkus, yhteensä 46 %), Kuva ja muoto (museot, taide, elokuva ja taidekäsityö, yhteensä 30 %), Musiikki (musiikki ja musiik-kidramatiikka, yhteensä 15 %), Sanataide (3 %) ja Muu toiminta (1 %). Kulttuuri-toimen mielestä taidealakohtainen tarkastelu osoittautui kuitenkin tarpeelliseksi tilastoinnin luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden takia. Taidealoittain tuki jakautui vuonna 2015 seuraavasti (Kuvio 10):

Kulttuuri-toimen mukaan taidealoittainen jakauma selittyy sillä, että kulttuuri- ja kehittämistuista suurin osa myönnetään jo pitkään Tukholmassa vaikuttaneille laitoksille sekä taiteellisesti merkittävälle vapaille ryhmille. Tätä asiaa havainnollistaa seuraava yhteenveto¹⁰⁶ (Kuvio 11), johon on koottu suurimmat avustukset vuonna 2015 (MSEK):

Kuvio 10: Tukholman kulttuuri-toimen kulttuuri- ja kehittämistuki taidealoittain 2015¹⁰⁵

103. <http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Kulturstod-och-Utvecklingsstod/Sa-bedoms-ansokan/>

104. Ks. lisää Tukholman kulttuuri-toimen avustusten prioriteeteista, arviointikriteereistä ja niiden perusteluista sekä hakemusten muodollisista vaatimuksista, <http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Kulturstod-och-Utvecklingsstod/Sa-bedoms-ansokan/>

105.(s. 49), Stockholms kulturförvaltning. Kulturrapport 2016.

<http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Kulturrapport-2015---webb/>

106 (s. 50), Ibid.

Kaupunginosittain tarkasteltuna¹⁰⁷ vuonna 2015 eniten kulttuuri- ja kehittämistukea saivat toimijat Norrmalmin ja Södermalmin alueella, yhteensä 35 % myönnetystä tuesta. Kulttuuritoimen mukaan tämä selittyy sillä, että näissä kaupunginosissa sijaitsee eniten näyttämöitä ja kulttuuritiloja. Toimijat Östermalmin alueella saivat 9 % ja vastaavasti Kungsholmenin alueella 5 % tuesta. Seuraavilla alueilla toimijat saivat 6 % tuesta: Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen ja Spånga-Tengsta. Mutta alhaisimmillaan tuki oli 4 %, mikä koski toimijoita seuraavilla alueilla: Bromma, Farsta, Hässelby-Vällingby ja Älvsjö.

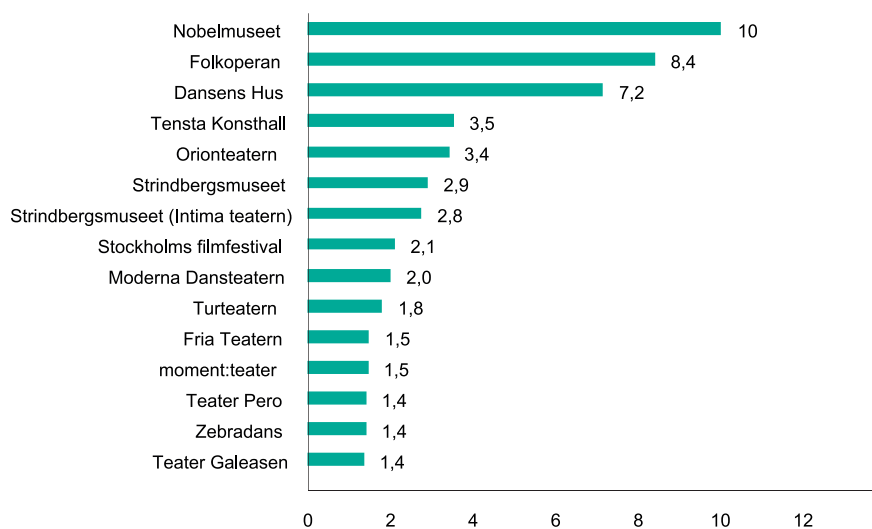
4.1.5. Huomioita uudistetusta avustusjärjestelmästä

Avustusjärjestelmän uudistaminen lisäsi Tukholman kulttuuritoimen saamaa hakemusmäärää. Vuonna 2011 kulttuuritoimi vastaanotti 723 hakemusta, mutta uudistuksen myötä hakemusmäärä kasvoi 65 % vuodessa (vuonna 2012 hakemusmäärä oli 1 192). Sen jälkeen kehitys on ollut melko vakaa ja vuonna 2015 hakemusmäärä oli 1 103. Kulttuuritukea ja/tai kehittämistukea voi hakea yhdistys, organisaatio, säätiö, osakeyhtiö tai yksittäinen yritys. Sama hakija voi hakea useampaa tukea, mutta tukea ei myönnetä uskonnollisille tai poliittisille organisaatioille. Noin 80 % hakijoista käyttää sähköistä järjestelmää, mutta avustusta voi hakea myös paperisella lomakkeella.

Uusien tukimuotojen ja toimintatapojen lisäksi hakemusmäärän kasvuun vaikuttanee myös lisääntynyt rahoitus. Tukholman kulttuuritoimi sai 10 MSEK (= 1 055 000 €) lisärahoitusta uudistuksen yhteydessä. Käytännössä avustuksia etabloituneille tuensaajille ei jouduttu supistamaan, vaikka tukea sai useampi hakija. Seuraavassa taulukossa¹⁰⁸ on esitelty Tukholman kulttuuritoimen tuki vapaalle kulttuuri- ja yhdistyskentälle ajalla 2013–2016 (Taulukko 11).

Hakemusmäärän ja rahoituksen kasvun lisäksi kiinnostavaa uudistetussa avustusjärjestelmässä on myös kulttuuritoimen uusi, proaktiivinen rooli hakijoiden valmentajana. Kulttuuritoimen esittelijät käyvät läpi 200 000 SEK (= 21 000 €) saavat hakijat selvittääkseen, voisiko heissä olla potentiaalia kehittyä 600 000–700 000 SEK (63 000–74 000 €) suuruisen tuen saajaksi. Kulttuuritoimen mukaan näin on voitu vahvistaa muun muassa lastenteatteri- ja teatteriryhmien, elokuvafestivaalien, nykykirjituksen toimijoiden ja muutamien koreografien toimintaa, kuten myös yksittäisten toimijoiden toimintaa kauempana keskustasta sijaitsevissa lähiöissä. Lisäksi esittelijöiden käyttöön on varattu määräraha (1 MSEK = 105 500 €), jonka avulla he voivat jalkautua kulttuurikentälle. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esittelijät voivat ottaa yhteyttä sellaisiin yksittäisiin henkilöihin, joilla on heidän mielestään kiinnostavia ideoita. Esittelijöillä on mahdollisuus kehoittaa näitä henkilöitä hakemaan tukea omille aloitteelleen (enintään 50 000 SEK

Kuvio 11: Tukholman kulttuuritoimen suurimmat avustukset 2015

= 5 250 € per aloite) helpotetun ja yksinkertais-
tetun haun kautta. Kulttuuritoimen mukaan
henkilöt ovat yleensä arvostaneet sitä, että heidät
on huomioitu.

Uudistettua avustusjärjestelmää ja sen vaiku-
tuksia on arvioitu jo vuonna 2015. Tukholman
kaupungin sisäisessä arvioinnissa¹⁰⁹ paneudutaan
kulttuuritoimen uudistettuihin työtapoihin ja
ulkopuoliselta asiantuntijalta tilatussa arvioin-
nissa¹¹⁰ keskitytään järjestelmän vastaanottoon
kentällä. Sweco Strategyn laatima arviointi
perustuu lomakekyselyyn. Tätä selvitystä
varten selvityshenkilö on koonnut taulukoksi
avustusjärjestelmän vahvuudet ja heikkoudet¹¹¹
(Taulukko 12) taide- ja järjestökentän vastausten
mukaan.

Tukholman kulttuuritoimi on laatinut virkamie-
slausunnon Sweco Strategyn arvioinnista. Siinä
nostetaan erityisesti esiin Sweco Strategyn esit-
tämät kehittämissuosituksukset (s. 1, 10)¹¹² Tukhol-

man kulttuuritoimelle, jonka tulee jatkossa
muun muassa:

- parantaa tiedonkeruun laatua avustus-
toiminnan seurantaan varten
- panostaa viestintään internetissä
- laatia päätöksiin selkeämmät
hylkäysperusteet
- kehittää systemaattisesti hakemusten
käsittelyä ja seurantaan
- lisätä kulttuurikentän yhteistyötä
- tarjota pienille ja menestyneille toimi-
joille paremmat mahdollisuudet kasvaa
- jatkaa monimuotoisen toiminnan tuke-
mista esikaupungissa sijaitsevilla kau-
punginosissa
- kehittää henkilökohtaista palvelua
palautteen antoa varten

Kokonaisuutena kulttuuritoimi puolustaa uudis-
tettua avustusjärjestelmää sillä, että vanha jako
toiminta- ja projektiavustukseen ei enää toimi

Taulukko 11: Tukholman kulttuuritoimen tuki vapaalle kulttuuri- ja yhdistyskentälle 2013–2016

Stödform (SEK)	2013	2014	2015	2016
Stöd till det fria kulturlivet m.m. ¹⁴	99 654 000	100 448 000	113 448 000	126 694 000
Stipendier	700 000	700 000	700 000	700 000
Ateljéstöd	7 100 000	7 100 000	7 100 000	7 100 000
Samlingslokaler	26 755 000	26 755 000	30 755 000	37 755 000
Folkbildning	22 210 000	22 210 000	22 210 000	22 210 000
Kulanpremier ¹⁵	6 850 000	7 750 000	6 750 000	9 450 000
Särskilda stöd för utveckling av det fria kulturlivet ¹⁶	11 700 000	12 000 000		
Innovativ Kultur			3 500 000	
Total	174 969 000	176 963 000	184 463 000	203 909 000

¹⁴ 2013–2014 omfattade stödet till det fria kulturlivet m.m.: kulturstöd, utvecklingsstöd och kulturstöd för unga. Förändringar mellan 2014–2015 beror på nya medel och interna överföringar från posten "Särskilda stöd för utveckling av det fria kulturlivet" (EU-stöd, Kulturdirekt, Bonus) samt nya medel för filmområdet.

¹⁵ 2014 varav 1 mnkr engångsbelopp för värdegrundskampanj.

¹⁶ 2013–2014 inkluderades Innovativ Kultur i särskilda stöd till det fria kulturlivet.

107. (s. 49), *Ibid*

108. (s. 48), Stockholms kulturförvaltning. Kulturrapport 2016. <http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Kulturrapport-2015---webb/>

109. Ks. lisää avustustoimintaan liittyvien uusien työtapojen arvioinnista, Stockholms stad (2015). Utvärdering av arbetsprocess för beredning av föreningsbidrag inom Stockholms sstad. Möjliga insatser för samordning. Stadsledningskontoret.

110. Sweco Strategy (2015). Utvärdering av Stockholms stads kulturstöd. <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1791065>

111. (s. 51), Sweco Strategy (2015). Utvärdering av Stockholms stads kulturstöd. <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1791065>

112. Stockholms kulturförvaltning. Översyn av kulturstödssystemet 2015. <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1791049>

kulttuurikentän muuttuneiden toimintatapojen takia. Nykyisin myös useat toiminta-avustusta saavat toimijat tekevät projekteja. Vastaavasti useat projektiavustusta saavat toimijat ovat vaikiintuneita toimijoita, joiden toiminta rakentuu uusia yhteistyökumppaneita sisältäviin tai uusia kohderyhmiä tavoitteleviin projekteihin. Kulttuuritoimen mukaan vanhassa järjestelmässä toiminta-avustus ei tavoittanut uusia toimijoita. Uudistuksen myötä kaikki hakijat ovat samalla linjalla, niin pienet kuin suuret. Nykyisin hakemukset arvioidaan suunnitelmien valossa, ei sen mukaan mitä hakija on aiemmin saavuttanut.

4.2. Tukholman läänin lääninhallitus

4.2.1. Lääninhallituksen kulttuurihallinnon esittely

Tukholman läänin lääninhallituksen kulttuurihallinto (Stockholms läns landsting Kulturförvaltningen) työskentelee yhdeksästä jäsenestä muodostuvan kulttuurilautakunnan toimeksiannosta. Yhdessä valtion kanssa lääninhallitus vastaa kuudesta läänintason toiminnosta, jotka ovat Film Stockholm, DIS – Dans i Stockholms stad och län, Läns hemslöjds konsulenterna, Länsmusiken i Stockholm, Regionbiblioteket i Stockholm ja Stockholms läns museum. Lisäksi lääninhallitus toimii kahden muun toimijan päärahoittajana (Konserthuset ja Kungliga Filharmonikerna).

Tukholman läänin lääninhallitus on yksi Ruotsin 20 lääninhallituksesta/alueesta ja se muodostuu kaikkiaan 26 kunnasta¹¹³ (Kuvio 12). Tukholman lääni kasvaa nopeimmin kaikista Ruotsin lääneistä. Nykyisin Tukholman läänissä asuu yli 2 miljoonaa henkeä eli viidesosa maan asukkaista.

4.2.2. Avustusjärjestelmän uudistamisesta

Tukholman läänin lääninhallituksen kulttuurihallinto sai syksyllä 2014 lääninhallituksen kulttuurilautakunnalta tehtäväkseen määritellä selkeämpi strateginen rooli lääninhallituksen kulttuuritoiminnalle ja avustuspolitiikalle. Kulttuurihallinto osallisti läänin kunnat tähän kehittämistyöhön niin, että kulttuurijohtajien ja -sihteerien lisäksi identifioidiin 150 läänissä toimivaa taideorganisaatiota. Näiden toimijoiden kanssa kulttuurihallinto järjesti ryhmittäin (tanssi, lastenkulttuuri jne.) 2–3 tunnin tapaamisia kentällä. Osallistujat saivat etukäteen 7–9 kysymystä (Liite 7) pohdittavakseen, mutta kaikille halukkaille varattiin mahdollisuus vastata kysymyksiin kulttuurihallinnon kotisivun kautta. Tulevaisuuden luotaamiseen osallistettiin myös ulkopuolinen selvityshenkilö.

Seuraavassa vaiheessa kulttuurihallinto kutsui läänin kulttuurikentän edustajat lääninhallitukseen tutustumaan valmiiseen selvitykseen¹¹⁴. Kulttuurihallinnon mukaan selvitys sai hyvää palautetta, koska sen loppupäätelmistä oli tunnistettavissa kulttuurikentän tapaamisissa esitettyjä avauksia. Selvityksen pohjalta laadittiin kulttuurihallinnon virkamiestyönä esitys uusista tukimuodoista vuodesta 2017 alkaen. Kulttuurihallinto oli sopinut ettei lautakunta ota vielä tässä vaiheessa kantaa asiaan, joten lautakunta sai esityksen tiedoksi. Esitys lähetettiin lausunkierrokselle 70 toimijalle niin, että jakelu kattoi kaikki läänin kunnat. Kaikki halukkaat saattoivat kommentoida esitystä kulttuurihallinnon kotisivun kautta. Vajaan kahden vuoden prosessin päätteeksi Tukholman läänin lääninhallituksen

Taulukko 12 Tukholman kulttuuritoimen uudistetun avustusjärjestelmän vahvuudet ja heikkoudet

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Avustusjärjestelmän piiriin vaikuttaa tulleen uusia toimijoita. Monet ovat hakeneet avustusta toiminta-alueella, johon he eivät ole aiemmin hakeneet tukea.</p> <p>Kategoriassa "Muu toiminta" hakemuksia tuetaan vähemmän kuin muissa kategorioissa.</p> <p>Toimijat suhtautuvat pääosin myönteisesti uusittuun avustusjärjestelmään.</p> <p>Uusi sähköinen palvelu edesauttaa hakemusten käsittelyä. Haku internetin kautta on joustavaa ja hakua varten on selkeät ohjeet.</p>	<p>Uusilta toiminta-alueilta avustusta hakevat toimijat saavat muita harvemmin tukea.</p> <p>Osa esittelijöistä on tuonut esiin, että aiemmat ansiot vaikuttavat edelleen hakemuksen arviointiin. Jatkossa asennetyö voi olla tarpeen, jos uusien toimijoiden pääsyn järjestelmään halutaan olevan helppoa.</p> <p>Toimijat suhtautuvat vähemmän myönteisesti tiettyihin kriteereihin. Harvat pitävät esimerkiksi osallistuvuutta (delaktighet) relevanttina kriteerinä hakemusten arvioinnissa.</p>

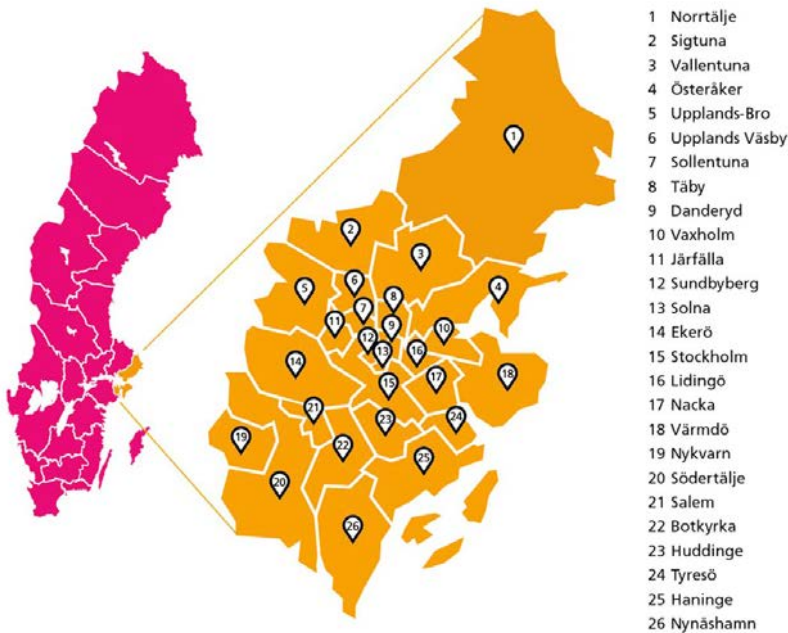
kulttuurilautakunta teki keväällä 2016 päätöksen uusista tukimuodoista.

Kehittämistyön tuloksena tukimuotoja karsitaan¹¹⁵ ja hakuprosesseja vähennetään vuodesta 2017 alkaen. Uusina tukimuotoina lanseerataan toiminta-avustus (verksamhetsstöd) ja hankeavustus (projektstöd). Toiminta-avustuksen avulla lääninhallitus haluaa tarjota läänin kulttuuritoimijoille mahdollisuuden pitkäaikaiseen suunnitteluun ja toiminnan kehittämiseen. Määräaikaiseen kulttuuritoimintaan tarkoitettua hankeavustuksen avulla lääninhallitus haluaa monipuolistaa kulttuuritarjontaa Tukholman läänissä. Aiemmasta jatkuu ”Hoivaa kulttuurista” -hankeavustus (Projektstöd Kultur i värden) ja ”Näyttämötaiteen tuki” (Scenkonststöd), jonka avulla lääninhallitus haluaa tarjota läänin lapsille ja nuorille mahdollisuuden nähdä hyvätasoista esittävä taidetta. ”Hoivaa kulttuurista” -han-

keavustuksen avulla lääninhallitus haluaa tarjota mahdollisimman monipuolista kulttuuritoimintaa lääninhallituksen rahoittamissa yksiköissä hoidettavana oleville potilaille sekä heidän läheisilleen ja hoitohenkilökunnalle. Tätä selvitystä varten selvityshenkilö on koonnut tukimuodoista lyhyen esittelyn (Liite 8).

Mittavaa uudistusta tullaan kulttuurihallinnon mukaan arvioimaan jatkuvan kehittämisen periaatteen pohjalta, mutta arvioinnin muotoa ei ole vielä lyöty lukkoon. Varmaa on se, että kulttuurihallinto tulee jatkamaan vuosittaisia tapaamisia läänin kulttuuritoimijoiden kanssa (Kultturnätverk). Myöhemmässä vaiheessa kulttuurihallinto tulee myös tilaamaan ulkopuolisen arvioijan selvityksen avustustoiminnan uudistuksesta.

Kuvio 12: Tukholman läänin lääninhallituksen kunta-ala

113. <http://www.sll.se/om-landstinget/det-har-ar-landstinget/>

114. Sjöström E. (2015). Framtidens stöd. Rapport: En översyn av Stockholms läns landstings kulturstöd. Stockholms läns landstings kulturförvaltning. <http://kultur.sll.se/sites/kultur/files/rapport-en-oversyn-av-sll-kulturstod-2015.pdf>

115. Stockholms läns landsting/Kulturförvaltningen lopettaa vuodesta 2017 alkaen seuraavat tukimuodot: Kulturstöd till tillfällig verksamhet, Kultur i skärgården, Ung aktiv kultur, Stöd för att öka tillgänglighet till kultur för personer med funktionsnedsättning, Kulturstöd till kontinuerlig verksamhet, Hälsopedagogisk kulturverksamhet ja Verksamhetsstöd till regional kulturverksamhet.

4.2.3. Uudistetun avustusjärjestelmän haku- ja päätösprosessi

Uusien tukimuotojen osalta haku tullaan avaamaan aiempaa laajemmalle joukolle toimijoita. Ammattitoimijoiden lisäksi haku avataan nyt myös osallistaville hankkeille (deltagardrivna projekt). Lisäksi haku avataan niin sanotuille katto-organisaatioille, jolloin hakijana voi jatkossa toimia työpaja, harjoitussali yms. toimija, jonka toiminta ei suoraan kohdistu yleisöön vaan luo rakenteellisia edellytyksiä kulttuurikentän ammattilaistoimintaan. Haku tapahtuu lääninhallituksen lomakkeella.

Kulttuurihallinnon mukaan lääninhallitus haluaa yhtäältä tukea jatkuvuutta ja toisaalta myös uusia hakijoita. Kärjen lisäksi avustuspolitiikkaan tulee kuitenkin mahtua myös leveyttä (spets och bredd). Hakuohjeiden^{116 117} mukaan uusien tukimuotojen haussa tullaan painottamaan seuraavia kulttuuripoliittisia tavoitteita: ”Den totala fördelningen av stöd ska återspegla en bredd av konstater, stora och små aktörer, opphovspersoner och medverkande av olika kön och kulturell och etnisk bakgrund. Barn och unga är den högst prioriterade målgruppen. Tillgänglighet, både som aktör och som deltagare, för personer med funktionsnedsättning ska särskildt beaktas. Kultur av, med och för nationella minoriteter samt kulturaktiviteter som genomförs i skärgården är också viktiga områden.”

Hakemuksia arvioitaessa keskusteluun laadusta tullaan nostamaan uusi elementti niin, että laatuun kytketään asiayhteys/konteksti (sammanhang). Lisäksi on määritelty, mikä on alueellisesti kiinnostavaa toimintaa (regional relevans). Hakemuksia tullaan tarkastelemaan kolmesta näkökulmasta:

Taiteellinen ja sisällöllinen näkökulma: toiminta tai hanke, jolla katsotaan olevan taiteellista ja/tai sisällöllistä merkitystä läänille.

Tekotapaan liittyvä näkökulma: toiminta tai hanke, jonka menetelmät ovat relevantteja monille toimijoille, esimerkiksi taidelajin kehitystä, uusia toiminta-alustoja, yhteistyömalleja, yleisötyön kehittämistä ja osallistamista koskien.

Saatavuuteen liittyvä näkökulma: toiminta tai hanke, joka edistää taiteen ja kulttuurin saatavuutta läänissä.

Yhden tärkeän osan uudistettua avustusjärjestelmää muodostaa arviointiryhmä (referenssgrupp), joka aloittaa työskentelynsä syksyllä 2016.

Tukholman läänin lääninhallituksen kulttuurilautakunta nimitti arviointiryhmän osallistavan nimitysprosessin tuloksena kesällä 2016. Sosiaalisen median kautta läänin kulttuuritoimijoilla oli mahdollisuus nimetä ehdokkaita arviointiryhmään. Kaikkiaan 150 ehdotuksesta kulttuurilautakunta valitsi kuusi jäsentä kymmenhenkiseen arviointiryhmään. Lisäksi se nimesi arviointiryhmään neljä kulttuurihallinnon asettamaa ehdokasta. Jäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi, jonka jälkeen mandaattia voi jatkaa enintään uudella. Arviointiryhmän jäsenet saavat vuosittaisena korvauksena työstään 25 000 SEK (2 600 €).

Arviointiryhmä arvioi toiminta- ja hankeavustuksiin saapuneet hakemukset, mutta lopullisen päätöksen tuesta tekee kulttuurilautakunta kulttuurihallinnon esityksestä. Hankeavustusten ”Hoivaa kulttuurista” ja ”Näyttämötaiteen tuki” osalta kulttuurilautakunta päättää tuesta kulttuurihallinnon esityksestä. Näyttämötaiteen osalta läänin kunnat voivat tehdä yhteistyötä kulttuurihallinnon kanssa hakemusten käsittelyvaiheessa.

4.2.4. Huomioita uudistetusta avustusjärjestelmästä

Kulttuurihallinnon mukaan avustusjärjestelmän uudistuksella tavoitellaan suurempaa joustavuutta tukipolitiikkaan niin, että voitaisiin tukea myös uusia toimijoita sekä uusia ilmaisumuotoja ja taidelajeja. Suurempi joustavuus mahdollistaisi myös sen, että erityisintressejä voisi huomioida paremmin. Käytännössä hakijoiden tulee uudistuksen myötä kyetä kehittämään toimintaansa, esimerkiksi kulttuurin saavutettavuuden osalta. Tähän mennessä kulttuurihallinto on saanut kritiikkiä lähinnä arviointikriteerien epämääräisyydestä ja siitä, että kansalliset vähemmistöt eivät ole tarpeeksi selkeästi esillä uudistuksessa. Kulttuurikenttää huolestuttaa myös rahoituskehys, sillä heidän mielestään joustavuutta ei voi saada aikaan ilman määrärahojen kasvua.

Mutta avustusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä Tukholman läänin lääninhallitus näyttää lähivuosina kasvattavan budjettiaan kulttuurille. Kulttuurilautakunnan määrärahat kasvanevat seuraavasti¹¹⁸ (Taulukko 13):

Taulukko 13: Tukholman läänin lääninhallituksen määrärahakehys kulttuurille 2015–2018

Tabell 2: Landstingsbidrag 2015- 2018 per verksamhetsområde (tkr)

Verksamhetsområde (tkr)	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Stöd till regional kulturverksamhet	242 330	250 628	261 528	271 828
Stöd till föreningsliv	50 020	50 320	50 320	51 320
Stöd till folkbildning	87 917	90 417	91 417	91 417
Konstverksamhet	3 645	6 045	7 045	8 045
Kultur i vården	15 140	14 240	15 240	16 240
Gemensamma kostnader	30 018	31 620	32 320	32 820
Disponibelt utrymme	530	530	530	530
S:a landstingsbidrag	429 600	443 800	458 400	472 200

116. Ks. lisää toiminta-avustuksen hakuohjeesta, <http://kultur.sll.se/verksamhetsstod>

117. Ks. lisää hankeavustuksen hakuohjeesta, <http://kultur.sll.se/projektstod>

118. Stockholms läns landstings kulturförvaltning. Kulturnämndens budget 2016. <http://kultur.sll.se/sites/kultur/files/kulturnamnden-sll-budget-2016.pdf>

5.

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Tämä selvitys liittyy Helsingin kulttuurin avustusjärjestelmän kehittämiseen. Helsingin kulttuurikeskuksen toimeksiannon mukaan selvityksen on tarkoitus toimia toimintaympäristön nykytilan kuvauksena ja tulevaisuussuuntien analyysinä. Tässä luvussa keskityn neljään asiaan. Ensiksi tuon esiin joitakin huomioita yksityisestä taiteen ja kulttuurin rahoituksesta, jonka lisäksi tarkastelen muutamia valtion ja kunnan avustustoiminnan leikkauspisteitä nostaten myös Helsingin esiin. Sitteen esittelen selvityksen yhteyteen haastateltujen avustuksen myöntäjien esiin nostamia kysymyksiä, jotka liittyvät Helsingin kulttuurin avustusjärjestelmän kehittämiseen. Lopuksi esitän omat toimenpide-ehdotukseni siitä, miten Helsingin kulttuurin avustusjärjestelmää voisi kehittää selvityksen materiaalin valossa.

Huomioita yksityisestä rahoituksesta

Säätiöistä ja rahastoista on selvityksessä tarkasteltu Jenny ja Antti Wihurin rahaston, Koneen Säätiön, Suomen Kulttuurirahaston ja Svenska Kulturfondenin toimintaa. Nämä keskeiset säätiöt ja rahastot tekevät kotimaassa yhteistyötä

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnassa ja ne kuuluvat myös kansainväliseen säätiöiden ja rahoittajien kattojärjestöön nimeltä European Foundation Centre (ECF)¹⁹. Säätiöt ja rahastot ovat hyvin verkottuneita, ne seuraavat muiden yksityisten rahoittajien toimintaa ja reagoivat tarvittaessa muutoksiin. Mutta säätiöt ja rahastot eivät kuitenkaan tee mitään nopeita liikkeitä, vaikka useat niistä pohtivatkin parhaillaan oman toimintansa roolia jatkossa.

Säätiöiden ja rahastojen rooliksi on perinteisesti nähty lyhytaikaisten hankkeiden ja uusien impulssien mahdollistaminen, kun taas julkisen rahan rooliksi on mielletty pysyvämpi rahoitus. Käytännössä säätiöt ovat tehneet uusia avauksia, jotka ovat myöhemmin päässeet pysyvän julkisen rahoituksen piiriin. Tämä toimii hyvin niin kauan kun systeemi kasvaa ja roolit ovat selkeät. Viime vuosien muuttuneessa tilanteessa myös säätiöihin ja rahastoihin kohdistuu paine myöntää pysyväisluonteista rahoitusta. Säätiöt ja rahastot ovat kuitenkin pääsääntöisesti olleet varovaisia ottamaan pysyväisluonteisempia tehtäviä, koska niiden talous vaihtelee osinkojen mukaan. Toi-

saalta säätiöiden ja rahastojen talous on kasvanut, joten raja ei välttämättä ole niin kategorinen pysyvän ja ei-lainkaan pysyvän välillä.

Hakemusten määrän jatkuva kasvu saa säätiöt ja rahastot viestimään selkeämmin arvoistaan ja omistajan tahdosta. Monessa säätiössä ja rahastossa pohditaan nykyisen laaja-alaisen toiminnan rajaamista tulevaisuudessa tietyille toiminta-alueille, mikä vahvistaisi omaa profiilia toimijana. Samoin mietitään proaktiivisen ja reaktiivisen rajanvetoa omassa toiminnassa, sillä usein säätiöiden ja rahastojen strategiset valinnat näyttävät selkeimmin juuri proaktiivisessa toiminnassa. Tästä ei ole helppo muodostaa kokonaiskuvaa, sillä säätiöiden ja rahastojen omat aloitteet on voitu sulauttaa osaksi muuta avustustoimintaa.

Säätiöiden ja rahastojen hallitukset eivät ole sidottuja mihinkään tiettyyn hallintomenetelyyn eikä niiden tarvitse huolehtia esimerkiksi kaupunkilaisten yhdenvertaisuudesta, ihmisten työllistymisestä tai sosiaalisista aspekteista. Yksityinen toiminta näyttää melko joustavana, joten säätiöiden ja rahastojen profiili muodostuu

monenlaisista kulmakivistä. Esimerkiksi Jenny ja Antti Wihurin rahasto panostaa pitkäjänteiseen toimintaan tukien monia toimijoita ja kohteita pysyväisluonteisesti. Koneen Säätiö pyrkii kehittämään toimintaansa taide- ja kulttuurikentän kysynnän ja tarpeiden mukaan. Se haluaa myös luoda yhteisöllisyyttä niin, että apurahansaajat voivat tuntea kuuluvansa Koneen Säätiön ”perheeseen”. Suomen Kulttuurirahasto puolestaan on viime aikoina vahvistanut omaa proaktiivista hanketoimintaansa kumppanuusmallin avulla. Kumppanuushankkeen aloite tulee yleensä Suomen Kulttuurirahastolta, jonka valitsema kumppani vastaa hankkeen toteutuksesta saamansa apurahan turvin. Hankkeen aikana Suomen Kulttuurirahasto tarjoaa kumppanin käyttöön myös kokemuksensa ja verkostonsa. Svenska kulturfonden puolestaan panostaa erityisesti uusiin strategisiin avauksiin, jonka lisäksi yhden keskeisen osan sen toiminnassa muodostaa toiminta-avustusten myöntäminen suomenruotsalaisille organisaatioille.

Ohessa on lyhyt kooste säätiöiden ja rahastojen yhteydessä esitetystä tilastomateriaalista (luku 1):

Säätiöt ja rahastot/Helsingin osuus koko avustustoiminnassa ja taiteessa 2015

2015	Jenny ja Antti Wihurin rahasto	Koneen Säätiö	Suomen Kulttuurirahasto	Svenska kulturfonden
Hakemukset/Kaikki (Helsinki-osuus)	4 830 1 735	6 101 2 632	9 579 3 853	6 177 1 577
Hakemukset/Taide (Helsinki-osuus)	1 903 866	2 831 1 459	5 391 2 489	2 694 827
Saajat/Kaikki (Helsinki-osuus)	511 208	597 301	1 021 496	3 495 417
Saajat/Taide (Helsinki-osuus)	184 92	180 116	584 318	1 333 233
KA apuraha	10 326 €	25 127 €	17 295 €	20 503 €

Säätiöt ja rahastot/Helsingin osuus taiteessa 2015

2015	Jenny ja Antti Wihurin rahasto	Koneen Säätiö	Suomen Kulttuurirahasto	Svenska kulturfonden
Hakijoista	46 %	52 %	46 %	31 %
Saajista	50 %	64 %	54 %	17 %
Myönnettyistä €	38 %	66 %	59 %	41 %
KA apuraha	10 326 €	25 127 €	17 295 €	20 503 €

Svenska kulturfonden/Helsingin osuus neljässä tukimuodossa 2015

2015	Apurahat/taide	Taiteellinen työskentely	Matka-apurahat	Kategoria Muu*
Hakijoista	31 %	38 %	44 %	47 %
Saajista	17 %	41 %	42 %	8 %
Myönnettyistä €	41 %	42 %	48 %	59 %
KA apuraha	20 503 €	24 062 €	792 €	72 435 €

* ks. sivu 31

Valtion ja kunnan avustustoiminnan leikkauspisteistä

Parhailaan Helsinki toteuttaa johtamisjärjestelmän uudistamisen, joka tulee voimaan 1.6.2017. Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää ja vahvistaa kaupungin poliittista ohjausta. Hallintokuntien rajoja poistetaan yhdistämällä lautakuntia ja virastoja laajemmaksi kokonaisuudeksi. Kulttuurista ja vapaa-ajasta muodostetaan yksi kokonaisuus. Tämä muutos tulee vaikuttamaan merkittävästi avustustoiminnan kehittämisedellytyksiin.

Myös valtiolla on meneillään monia uudistusprosesseja (valtionavustustoiminnan uudistus, valtionosuusjärjestelmän uudistus ja kulttuuripoliittikan strategian päivittäminen). Mutta valtion ja kunnan avustuspoliittikkaan kohdistuu kuitenkin samoja kehittämiskysymyksiä:

Mitä voisi tehdä resurssien niukkuudelle?

Miten uudet toimijat pääsevät rahoituksen piiriin?

Uusilla ikäluokilla on omat tavat tuottaa palveluja. Miten tätä kehitystä voisi tukea?

Miten omassa toiminnassa voisi huomioida digitalisaation ja tietoyhteiskunnan muutoksen?

Näiden kehittämiskysymysten lisäksi erityisesti pääkaupunkiseudulla tulisi miettiä, miten monikulttuuristuminen ja maahanmuuttajuus vaikuttavat avustustoimintaan. Tähän kysymykseen liittyviä haasteita ei voi ohittaa, mikä edellyttäneen uudelleenajattelua sekä valtion että kunnan tasolla. Jatkossa esimerkiksi hakuprosesseja tulisi helpottaa kuntatasolla, koska uusilla toimijoilla ei välttämättä ole halukkuutta toimia yhdistyksissä ja järjestöissä. Samalla kuntatasolla tulisi kehittää uusia tapoja osallistua päätöksentekoon.

Myös väestökehitys ja väestön keskittyminen isompiin kaupunkeihin muodostavat yhteisen haasteen valtiolle ja kunnalle. Tässä uudessa tilanteessa valtion ja kunnan tulisi toimia yhdessä alueellisuuden hyväksi. Keskeisiä kysymyksiä on useita:

Miten tämä kehitys muuttaa suurimpien kaupunkien taide- ja kulttuurilaitosten toimintaa?

Miten voisi tukea sitä, että taide- ja kulttuurilaitokset palvelevat laajemmin alueen väestöä?

Mikä on kohtuullinen etäisyys kulttuuripalveluille?

Miten taide- ja kulttuurilaitoksia saisi avautumaan yhteistyölle vapaiden ryhmien kanssa?

Yksi suuri muuttaja on sote-uudistus, jossa sivistystoimi jää kunnan vastuulle. Muutos kasvattaa koulutuksen ja kulttuurin painoarvoa kunnan toiminnassa, mikä tarjoaa mahdollisuuden kehittää kunnan kulttuurimyönteisyyttä. Näköpiirissä on kuntien halu panostaa yhteisöllisyyteen ja hyvinvointi-tematiikkaan paikallisen identiteetin lisäksi. Kunnissa korostuu niin sanottu ”arjen kulttuurisuus”¹²⁰, joka on ”edellytys henkisel- le, fyysiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille”.

Yleistäen voi todeta, että kunta osallistaa ihmisiä paikallistasolla kulttuuritoimintaan valtion keskittyessä ammattitaiteseen ja taiteilijoihin. Kunnalla keskiössä on kuntalaisen aktiivisuuden lisääminen ja käytännön toiminnan avustaminen, kun taas valtion avustustoiminnan kosketuspinta on yleisempi. Päätöksenteossa valtio vaalii muun muassa aluepoliittista saatavuutta ja taiteellista ambitiotasoa. Kunnan toimintaan vaikuttaa ennen kaikkea se, mitä kuntalaiset haluavat.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen sekä Helsingin kulttuurin välillä on melko selkeä työnjako avustuspoliitikassa. Mutta toimijoiden kannattaisi kuitenkin käydä yhdessä läpi panostukset uusiin teemoihin (esimerkiksi taide ja hyvinvointi, monikulttuuristuminen ja maahanmuuttajuus), jotta eri tahojen tuet täydentäisivät mahdollisimman hyvin toisiaan. Pientä päällekkäisyyttä on ainoastaan matka-apurahoissa ja taiteilija-apurahoissa.

Ohessa on tiedot Taiteen edistämiskeskuksen tuesta ja Helsingin osuudesta vuonna 2015 (luku 3).

Taiteen edistämiskeskuksen tuki/Helsingin osuus 2015

	2015	Osuus %
Hakemusten määrä yhteensä (lkm)	13 200	
Myöntöjen määrä yhteensä (lkm)	3 839	
Hakijoiden määrä (lkm)*	7 782	
Hki-osuus hakijoista (lkm & %)	3 148	40 %
Saajien määrä (lkm)*	3 137	
Hki-osuus saajista (lkm & %)	1 341	43 %
Myönnetty €**	34 039 350	
Hki €	16 669 001	49 %

* päällekkäisyydet (useat hakemukset/myönnöt) poistettu

** apurahat, avustukset ja palkinnot

*/** ks. sivu 52

Apukysymyksiä avustusjärjestelmän kehittämiseen

Selvityksen yhteyteen haastateltujen avustusten myöntäjien mielestä Helsingin kaupunki profiloi toimintaansa onnistuneesti. Heidän mielestään Helsingissä ymmärretään erityisen hyvin luovien alojen merkitys turismin liikuttajana. Moni näistä haastatelluista henkilöistä nosti esiin konkreettisia kysymyksiä, jotka liittyvät Helsingin kulttuurin avustusjärjestelmän kehittämiseen. Seuraavaan listaan on koottu muutamia keskeisiä, toistuvasti esiin nousseita kysymyksiä:

1. Mikä on kulttuuritarjonnan merkitys Helsingissä?

2. Miten kaupunki voisi tukea matalan kynnyksen toimintaa ja pop-up:ia? ("pöhinä").

3. Miten pääkaupunkiseudun kulttuuritoimet voisivat tehdä enemmän valmistelua yhdessä?

4. Mikä on kaupungin suhde harrastustoiminnan tukemiseen?

5. Miten saada aikaiseksi dialogia niiden toimijoiden kanssa, joita kaupunki ei avusta?

6. Missä määrin temaattiset avustukset tukevat kaupungin kulttuuristrategian tavoitteita?

7. Kuinka joustavaa kaupungin tukipolitiikka voi olla Helsingissä?

8. Tarvitaanko kaupungilla matka-apurahoja taiteilijoille, koska niitä myönnetään Taikesta?

9. Miten poliitikoille voisi viestiä avustusjärjestelmän tuloksista ja vaikuttavuudesta?

120. (s. 31-32), ks. lisää käsitteestä arjen kulttuurisuus, jota ovat käsitelleet E. Pirnes & A. Tiihonen, teos Virolainen J. (2015). Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Katsaus taiteeseen ja kulttuuriin osallistumiseen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen. Cuporen verkkojulkaisuja 26. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisiäitiö. http://www.cupore.fi/documents/Kulttuuriosallistumisenmuuttuvatmerkitykset_000.pdf

Toimenpide-ehdotukset

Selvityshenkilönä esitän lopuksi selvityksen materiaalin pohjalta omat suositukseni toimenpiteiksi, joiden avulla Helsingin kulttuurin avustujärjestelmää voitaisiin kehittää jatkossa. Olen jaotellut toimenpide-ehdotukset avustujärjestelmän kehittämistä ohjaavien tavoitteiden mukaan.

Tavoite: Uusi avustujärjestelmä olisi selkeämpi ja asiakaslähtöisempi

Sääntöjä hakijan organisoitumismuodosta päivittäisiin jatkossa niin, että ne vastaisivat paremmin nykyistä tilannetta taide- ja kulttuurikentällä. Erityisesti Helsingissä toimii paljon 1-3 hengen kulttuurialan yrityksiä, joiden toiminta ei tähtää voittoon vaan jatkuvuuteen. Jatkossa yhteisöille suunnattua avustusta voisi hakea yhdistys, organisaatio, säätiö, osuuskunta, osakeyhtiö tai yksittäinen yritys. Kevytyrittäjänä toimiva hakija voisi käyttää myös laskutuspalvelua. Tukea ei kuitenkaan myönnettäisi uskonnollisille tai poliittisille organisaatioille.

Haku avattaisiin jatkossa myös niin sanotuille katto-organisaatioille, jolloin hakijana voisi toimia työpaja, harjoitussali yms. toimija, jonka toiminta ei suoraan kohdistu yleisöön vaan se luo rakenteellisia edellytyksiä kulttuurikentän ammattilaistoimintaan.

Hakukertojen määrä, hakuajat ja hakemusten käsittelyajat porrastettaisiin hakusumman suuruuden mukaan. Suurimpia hakusummia (yli 40 000 €) varten olisi vuosittain kaksi hakukertaa niin, että hakemusten käsittelyaika olisi noin kolme kuukautta. Pienempiä hakusummia (enintään 5 000 €) varten olisi vuosittain 5–6 hakukertaa niin, että käsittelyaika olisi enintään kuukauden. Keskisuuria hakusummia (yli 5 000 €, mutta alle 40 000 €) varten olisi vuosittain kolme hakukertaa niin, että hakemusten käsittelyaika olisi noin kaksi kuukautta. Hakijalla olisi jo hakiessa tiedossa minä päivänä hän saa päätöksen hausta.

Hakijoille tarjottaisiin mahdollisuus henkilökohtaiseen hakuneuvontaan, joka järjestettäisiin kerran kuukaudessa niin, että tilaisuus kiertyisi eri kaupunginosissa. Lisäksi hakuneuvontaa järjestettäisiin myös webinaarien muodossa. Aivan erityisesti suunnattaisiin resurssija viestintään (muun muassa aktiivinen someviestintä, selkeät hakuohjeet ja palautekyselyt).

Digitalisoidun maksupalvelun avulla avustus laitettaisiin jatkossa maksuun samana päivänä, kun päätös rahoituksesta tehdään. Avustuksen suuruudesta riippumatta avustus maksettaisiin kertausmuna, mutta samalla kohdistettaisiin uusia vaatimuksia raportointiin ja tilitykseen. Esimerkiksi osalle avustuksen saajista tehtäisiin vuoden mittaan pistokeita kirjanpitoon. Hakija ei voisi saada uutta avustusta ellei aiempi avustus olisi tilitetty.

Tavoite: Uusi avustujärjestelmä mahdollistaisi sekä pitkäjänteisyyden että uudet avaukset

Avustukset keskitettäisiin jatkossa muutamaankin tukimuotoon, joista keskeisimpiä olisivat kulttuurituki ja kehittämistuki. Avustuspolitiikan ammattilaisten mukaan vanha jako toiminta- ja projektiavustukseen ei enää toimi kulttuurikentän muuttuneiden toimintatapojen takia. Nykyisin myös useat toiminta-avustusta saavat toimijat tekevät projekteja. Vastaavasti useat projektiavustusta saavat toimijat ovat vakiintuneita toimijoita, joiden toiminta rakentuu uusien yhteistyökumppaneita sisältäviin tai kohde-ryhmiä tavoitteleviin projekteihin.

Kehittämistuen avulla hakijalla olisi mahdollisuus kehittää ja uudistaa omaa toimintaansa lyhytaikaisen hankeavustuksen avulla. Hakija voisi saada kulttuurituen enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan, jolloin hakijan ei tarvitsisi hakea tukea vuosittain. Pitkäjänteisyyttä edistäisi myös se, että kaupungin myöntämien yksivuotisten apurahojen käyttökausi olisi enintään kolme vuotta, kaksivuotisten neljä vuotta ja kolmivuotisten viisi vuotta.

Kulttuuri- ja kehittämistuen osalta kaikkia hakemuksia arvioitaisiin ensisijaisesti suunnitelmien valossa – ei sen mukaan mitä hakija on aiemmin saavuttanut. Uudistus asettaisi kaikki hakijat samalle linjalle riippumatta siitä, minkä kokoisesta toiminnasta on kyse. Käytännössä uudistus toisi osalle hakijoista vakautta ja ennustettavuutta toimintaan. Uudistus mahdollistaisi rahoituksen myös uusille tuensaajille ja menestyneille pienille toimijoille tarjoutuisi mahdollisuus kasvattaa avustustaan. Mutta näiden avauksien rahoitus olisi käytännössä pois avustuksista etabloituneille tuensaajille, jollei avustujärjestelmän kehittämiseen olisi mahdollista saada lisärahoitusta.

Avustuksia käsittelevien esittelijöiden käyttöön varattaisiin jatkossa vuosittain tietty määräraha (esimerkiksi 100 000 €), jonka avulla he voisivat jalkautua kulttuurikentälle ja ottaa yhteyttä yksittäisiin henkilöihin, joilla on heidän mielestään kiinnostavia ideoita. Nämä henkilöt voisivat hakea tukea omalle hankkeelleen (enintään 5 000 € per aloite) helpotetun ja yksinkertaistetun haun kautta. Tällä tavoin löydettäisiin uusia toimijoita ja tuettaisiin sellaisia uusia avauksia, jotka eivät välttämättä muuten toteutuisi. Samalla tämä muuttaisi esittelijöiden roolia proaktiivisempaan suuntaan.

Jatkossa voisi myös kokeilla eri paikkoihin kohdettua tukea niin, että tietty osa avustuksista suunnattaisiin kohdennettuihin tapahtumatiloihin järjestettävään tapahtumatoimintaan.

Tavoite: Uusi avustusjärjestelmä mahdollistaisi paremmin strategisen ohjauksen

Avustusjärjestelmän uudistamisen tulisi pohjautua strategiseen näkemykseen siitä, millaisia tarpeita paikallisella taide- ja kulttuurikentällä on nimenomaan Helsingin kulttuuritoimelle suhteessa muihin rahoittajatahoihin. Näiden tarpeiden pohjalta kaupungin tulisi määritellä tavoitteet avustuspolitiikalleen. Mitä täsmällisemmin kaupungin avustusjärjestelmä vastaa hakijoiden odotuksia, sitä vaikuttavampaa toimintaa voidaan saada aikaiseksi.

Jatkossa hakuperusteet skaalattaisiin hakusumman suuruuden mukaan. Kaupunki asettaisi hakijalle enemmän strategisia vaatimuksia, kun haettava summa olisi suuri ja avustus olisi monivuotinen. Vastaavasti kaupunki asettaisi hakijalle vähemmän strategisia vaatimuksia, kun haettava summa olisi pieni ja avustus olisi lyhytaikainen. Kaikki kaupungin asetettamat strategiset vaatimukset olisivat julkisia ja ne linkittyisivät kaupungin avustuspolitiikan tavoitteisiin. Hakuperusteiden lisäksi myös hakemusten arviointikriteerit olisivat julkisia ja ennalta päätettyjä. Arviointikriteerejä voisi päivittää parin vuoden välein, mutta strategisia vaatimuksia päivitetäisiin lautakunnan vaihtuessa.

Kaupunki solmisi jatkossa kolmivuotisia kumppanuussopimuksia, mikä tarjoaisi mahdollisuuden neuvottelevaan avustamiseen. Pääsy kumppanuussopimuksen piiriin tapahtuisi avoimen haun kautta (kulttuurituki), mutta avustuk-

sen saaja olisi osallinen sopimusprosessissa niin, että kyseessä ei olisi vain yksisuuntainen virastopäätös. Sopimusneuvottelussa olisi tietty edustus niin kaupungilta kuin avustuksen saajalta. Sopimuskauden aikana sopijaosapuolten kesken järjestettäisiin vuosittain keskustelu sopimuksen toteutumisesta ja siihen liittyvistä ajankohtaisista teemoista.

Kulttuurin avustusjärjestelmästä vastaavan lautakunnan nimeämä arviointiryhmä arvioisi jatkossa kaikki yli 5 000 € hakemukset. Enintään kymmenen hengen arviointiryhmä toimisi neuvoa-antavana elimenä, joten sen tekemä arviointi ei sitoisi päätöksentekoa, mutta se syventäisi hakemusten käsittelyä ja lisäisi avustusjärjestelmän läpinäkyvyyttä. Ryhmän kokoonpano olisi julkinen ja sen jäsenten toimikausi olisi yksivuotinen niin, että toimikautta voisi jatkaa vuodella. Lautakunta nimeäisi osan jäsenistä kulttuurijohtajan esityksen mukaan (4 jäsentä) ja osan jäsenistä niiden ehdokkaiden joukosta, joita esitettäisiin kaupungin kotisivun ja/tai somen kautta (6 jäsentä). Arviointiryhmän jäsenille maksettaisiin korvaus vuosittaisen kokousmäärän mukaan.

Päätöksenteko avustuksista organisoitaisiin tietyn delegoinnin mukaan esimerkiksi niin, että päällikkötasolla päätettäisiin avustuksista enintään 10 000 € saakka, mutta lautakuntatasolla päätettäisiin kaikista yli 40 000 € avustuksista. Yli 10 000 euron päätösesitykset vietäisiin lautakuntatasolle tiedoksi, jolloin lautakuntatasolla voi soveltaa niin sanottua Otto-oikeutta (Kuntalain 51 §). Näin osa avustuspäätöksistä pohjaisi jatkossakin poliittiseen päätöksentekoon.

Jatkossa avustustoimintaan tarvittaisiin toimiva sähköinen tietojärjestelmä, jolla on asiakaslähtöinen selkeä rajapinta päätöksenselvitteluun ja maksatukseen. Strategista ohjausta ja arviointia varten tarvitaan asiantuntevaa tiedontuotantoa erilaisine koosteineen, mikä ei kaupungin volyyminä ole mahdollista ilman toimivaa sähköistä tietojärjestelmää.

Avustustoiminnan strateginen ohjaus edellyttäisi kaupungin tilastojen vertailukelpoisuutta opetus- ja kulttuuriministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen tilastojen kanssa. Kaupungin tulisi koota myös Suomen Kuntaliiton suosittamat indikaattoritiedot avustustoiminnastaan, jotta se voisi vertailla toteutumatiotojaan muiden kaupunkien kanssa.

Kaupunki voisi kehittää vuoropuheluaan keskeisten toimijoiden kanssa avustustoimintaan liittyen järjestämällä vuosittain yhteisen palaverin suurten kaupunkien, Suomen Kuntaliiton ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Kaupunki voisi kehittää tiedonvaihtoaan myös Taiteen edistämiskeskuksen kanssa niin, että molemmat tahot tuntisivat vielä nykyistään paremmin toistensa toiminnan luonteen ja meneillään olevat haasteet.

Selvityksen yhteydessä haastatellut henkilöt

Bergquist Eva, hallintojohtaja,
Tukholman läänin lääninhallinto

Eriksson Anders, johtaja,
Suomen Tukholman instituutti

Jakobsson Leif, johtaja,
Svenska kulturfonden

Kaivosoja Riitta, ylijohdaja,
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kajantie Marianna, toimitusjohtaja,
Lasipalatsin Mediakeskus Oy

Kuoppa Tiina, suunnittelupäällikkö,
Taiteen edistämiskeskus

Liljegren Patrik, palvelupäällikkö,
Tukholman kaupunki

Lybeck Tuula, neuvotteleva virkamies,
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Mäenmaa Arto, asiamies,
Jenny ja Antti Wihurin rahasto

Pirnes Esa, kulttuuriasianneuvos,
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Rantala Olli, suunnittelupäällikkö,
Oulun kaupunki

Rantanen Esa, taiteen tukemisen päällikkö,
Taiteen edistämiskeskus

Selkee Johanna, erityisasiantuntija,
Suomen Kuntaliitto

Simula Jaana, kulttuurijohtaja, Porin kaupunki

Talasniemi Anna, yliasiamies, Koneen Säätiö

Tapio Veli-Markus, erityisasiantuntija,
Suomen Kulttuurirahasto

Tommila Susanna, kulttuurijohtaja,
Espoon kaupunki

Lähteet

Kaikki linkit on aktivoitu ajalla 8.6. –5.9.2016.

Taustamateriaali – Helsingin kaupungin asiakirjat

Helsingin kaupunki (2016). Avustuspäärahajien jakautuminen euroina 2016. http://www.hel.fi/static/public/hela/Kulttuuri- ja kirjastolautakunta/Suomi/Paatos/2015/Kulke_2015-12-08_Kklk_11_Pk/9F6D5F2F-4053-4230-9E20-FEC32E590217/Liite.pdf

Helsingin kaupunki, Kulttuuri- ja kirjastolautakunta (2015). Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan avustukset 2016 ja 2017. Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan avustusmuodot ja arviointiperusteet.

http://www.hel.fi/static/public/hela/Kulttuuri- ja kirjastolautakunta/Suomi/Paatos/2015/Kulke_2015-12-08_Kklk_11_Pk/D58870A5-1680-48F7-9299-EBECF07C0FF3/Liite.pdf

Helsingin kaupunki (2014). Kulttuuritoimen selvitysryhmän raportti.

http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginvaltuusto/Suomi/Paatostiedote/2016/Kanslia_2016-03-16_Kvsto_5_Pt/5C212727-28F3-44E8-AE61-87073BFE479B/Liite.pdf

Helsingin kaupunki (2013). Avustustyöryhmän loppuraportti.

Helsingin kaupunki (2013). Selvitys kaupungin ulkopuolisten toimijoiden avustusten ja tukien myöntämisen keskittämisestä kaupunginhallitukselle. Kulttuuritoimen avustukset. Helsingin kulttuurikeskus. (työversio, ei julkinen asiakirja)

Helsingin kaupunki (2011). Kaupungin avustuksissa noudatettavat yleisohjeet. Talous- ja suunnittelukeskus, taloussuunnitteluosasto. http://www.hel.fi/static/taaska/julkaisut/2013/Kaupungin_avustusten_myontamisessa_noudatettavat_yleisohjeet_Kh_12122011.pdf

Materiaali koskien säätiöitä ja rahastoja

Jenny ja Antti Wihurin rahasto

Apurahojen hakuohje. <http://wihurinrahasto.fi/apurahat/apurahan-hakeminen/>
Rahaston arvot. <http://wihurinrahasto.fi/saatio/tarkoitus/>

Rahaston taidekokoelma. <http://www.korundi.fi/fi/Rovaniemen-taidemuseo#kokoelmat>
Säännöt. http://wihurinrahasto.fi/saatio/saannot/Vuosikertomus_2015. http://wihurinrahasto.fi/wp-content/uploads/2016/08/JAWR_Vuosikertomus-2015_DIGI.pdf
Wihurin tutkimuslaitos. <http://www.wri.fi>

Koneen Säätiö

Hakuohjeet. <http://www.koneensaatio.fi/apurahat/apurahan-hakijalle/>
Kieliohjelma. <http://www.koneensaatio.fi/koneen-saation-kieliohjelma-2012-2016/>
Säätiön arvot. <http://www.koneensaatio.fi/koneen-saatio/meille-tarkeaa/>
Vuosikertomus 2015. <http://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/Vuosikertomus-2015.pdf>

Suomen Kulttuurirahasto

Hakuopas. <https://skr.fi/hakuopas#Milloin%20ja%20miten>
Hallitus. <https://skr.fi/suomen-kulttuurirahasto/organisaatio>
Hanketoiminta. <https://skr.fi/hankkeet>
Taidetestaajat-hanke. <https://skr.fi/hankkeet/taidetestaajat>
Säännöt. <https://skr.fi/sites/default/files/Saation%20saannot.pdf>
Vuosikertomus 2014–2015. http://skr.fi/vuosikertomus/skr_vuosikertomus_2014-2015/#p=1

Svenska kulturfonden

Hakuohje. <http://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/alla-stipendier-bidrag/?omgong=10>
Kultur i skolan. <http://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/alla-stipendier-bidrag/?omgong=22>
Kultur i vården. <http://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/alla-stipendier-bidrag/?omgong=7>
Kultur på bibban. <http://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/alla-stipendier-bidrag/?omgong=28>
Kultur på dagis. <http://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/alla-stipendier-bidrag/?omgong=6>
Program för gymnasiet. http://www.kulturfonden.fi/data/files/gymnasiet_for_utskrift24032014.pdf
Program för teaterkonst. http://www.kulturfonden.fi/data/files/teaterkonst_for%20utskrift24032014.pdf

Säännöt. http://www.kulturfonden.fi/data/files/Stadgar_stiftelsen.pdf
Toimintasuunnitelma 2016. <http://www.kulturfonden.fi/data/files/Verksamhetsplan%202016.pdf>
Ung på svenska. http://www.kulturfonden.fi/data/files/ungpasvenska_for_utskrift24032014-1.pdf
Visio ja tehtävä. http://www.kulturfonden.fi/om-svenska-kulturfonden/vision-uppdrag/Årsbok_2015-2016. http://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2016/09/svenska_kulturfonden_arsbok_2015-2016_slutlig.pdf

Materiaali koskien valtiota ja kuntaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kansallisoopperan valtionavustus 2012. <http://dev.hel.fi/paatokset/asia/hel-2012-017593/khs-2013-21/>
Kulttuuripolitiikan strategia 2025. <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a1b4c766-da8e-4178-b8cf-95f17203aef2>

Kulttuuripoliittinen rooli. <http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/?lang=fi>
Taide ja kulttuuri valtion budjetissa 2015. http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoytustilastoja_ja_taulukoita_taloudesta_veikkausmaararahat

Taidepolitiikan kehittäminen. http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2016/taide_kulttuuri.html?lang=fi

Taiteen ja kulttuurin rahoitus. <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1443234263522>

OKM:n tuki kuntien kehittämis- ja kokeilutoimintaan 2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/tyky_avustukset/myonnetyt_avustukset/2015_Kuntakehittamishankkeet.www.pdf

OKM:n tuki lastenkulttuurikeskusten toimintaan 2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/lastenkulttuuri/2015_lastenkulttuurikeskukset.www.pdf

OKM:n tuki valtakunnallisille taide- ja kulttuuritapahtumille 2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/kulttuuritapahtumat/myonnetyt/liitteet/Valtakunnalliset_taide-_ja_kulttuuritapahtumat_2015.pdf

Söderlund A. & T. Lybeck: Taiteen ja kulttuurin valtionavustuspoliitiikan uudistus. Alustus Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituuttien kevätkokouksessa 23.5.2016 Madridissa. (ei julkinen)

Vos-järjestelmän kehittäminen. http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/linjaukset_ohjelmat_ja_hankkeet/Valtionosuuden_kehittaminen/index.html

Oulun kaupunki

Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut (2013). Avustusten koordinoituyöryhmän raportti.

Kaupunkistrategia Oulu 2020. http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=3cd43780-be77-4bd9-9f09-96d93811cd9a&groupId=52058
Toimintakertomus ja tilinpäätös 2015. http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=a8752b84-8724-4167-8a65-7e422445db38&groupId=52058

SIKU avustusten myöntämisperiaatteet. http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=02cb8c0e-290a-46fe-b718-b0e41a27b70d&groupId=64304

SIKU organisaatio. <http://www.ouka.fi/oulu/paatokseteko-ja-hallinto/sivistys-ja-kulttuuripalvelut>

SIKU tilinpäätös 2015. http://asiakirjat.ouka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn_tweb.htm?448719

SIKU käyttösuunnitelma 2015. http://asiakirjat.ouka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn_tweb.htm?247609

SIKU johtosääntö. http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=8daf570a-00db-4141-b256-b8b9741ee2e4&groupId=52058

Taiteen edistämiskeskus

Asetus 727/2012 Taikesta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120727>

Avustusrakenne. <https://kupolahumak.wordpress.com>

Laki (657/2012) Taikesta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120657>

Organisaatio. http://www.taike.fi/documents/10921/0/taike_esite_fin_29012015.pdf

Tukholman kaupunki

Arviointikriteerit. <http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Kulturstod-och-Utvecklingsstod/Sa-bedoms-ansokan/>

Avoimet ovet. <http://stockholm.se/KulturFritid/Oppet-hus/>

Hakuvaatimukset. <http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Kulturstod-och-Utvecklingsstod/>

Sa-bedoms-ansokan/
Kulturrapport 2016. [http://www.stockholm.se/
KulturFritid/Stod/Kulturrapport-2015---webb/](http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Kulturrapport-2015---webb/)
Lasten oikeudet päätöksenteossa. [http://www.
barnsrattigheter.com/barnkonsekvensanalys/
Stockholms stad \(2015\). Utvärdering av arbets-
process för beredning av föreningsbidrag inom
Stockholms stad. Möjliga insatser för samord-
ning. Stadsledningskontoret. \(sisäinen materiaali\)
Översyn av kulturstödssystemet 2015. \[https://
insynsverige.se/documentHandler.ashx?-
did=1791049\]\(https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?-did=1791049\)](http://www.barnsrattigheter.com/barnkonsekvensanalys/Stockholms%20stad%20(2015).Utvärdering%20av%20arbetsprocess%20för%20beredning%20av%20föreningsbidrag%20inom%20Stockholms%20stad.Möjliga%20insatser%20för%20samordning.Stadsledningskontoret.%20(sisäinen%20materiaali)Översyn%20av%20kulturstödssystemet%202015.https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?-did=1791049)

Tukholman läänin lääninhallitus

Hankeavustusten hakuohje. [http://kultur.sll.se/
projektstod](http://kultur.sll.se/projektstod)
Kulttuurilautakunnan budjetti 2016. [http://kultur.
sll.se/sites/kultur/files/kulturnamnden-sll-bud-
get-2016.pdf](http://kultur.sll.se/sites/kultur/files/kulturnamnden-sll-budget-2016.pdf)
Lääninhallituksen kunta-ala. [http://www.sll.se/
om-landstinget/det-har-ar-landstinget/](http://www.sll.se/om-landstinget/det-har-ar-landstinget/)
Toiminta-avustuksen hakuohje. [http://kultur.sll.
se/verksamhetsstod](http://kultur.sll.se/verksamhetsstod)

Kirjallisuus

Björkman E. & M. Göransson & E. Andersson & L. Häggmark (2015). Utvärdering av Stockholms stads kulturstöd. Sweco Strategy.
<https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1791065>

Herngren E. & D. Svensson (2010). Med blicken mot 2030 – framtidsanalys för Stockholms kulturförvaltning inför åren 2010–2030. Kairos Future AB.

Kortelainen J. & J. Litzen & T. Heikkilä & S. Aronpuro (2016). Wihurin stipendin vaikuttavuusselvitys. Institutum Romanum Finlandiae.
<http://wihurinrahasto.fi/wp-content/uploads/2016/05/Wihurin-stipendin-vaikuttavuusselvitys.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016). Taiteen ja kulttuurin valtionavustuspolitiikan uudistus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:17.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2016/liitteet/okm17.pdf?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016). Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionavustustoiminnan uudistaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:13.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2016/liitteet/okm13.pdf?lang=fi>

Raittila K. & R. Kontkanen & P. Saukkonen (2015). En oersätlig resurs och ett viktigt skede i livet – Praktikorganisationens och praktikanternas syn på utlandspraktik. Kulturpolitiska forskningsstiftelsen Cupore. Finlands kultur- och vetenskapsinstitut rf och Svenska kulturfonden.
<http://institutiitfi.virtualserver19.nebula.fi/hallinta/wp-content/uploads/2015/09/Praktikantutredning-SKTI-2015-svenska.pdf>

Ruusuvirta M. & P. Saukkonen & S. Karttunen (2013). Tuumasta toimeen – välineitä kuntien kulttuuripolitiikan seurantaan ja arviointiin. Suomen Kuntaliiton ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiön (Cupore) verkkojulkaisu.
http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=2876.

Saukkonen P. (2015). Koneen Säätiön suunnattujen hakujen toteutus, tulokset ja vaikuttavuus.

Vaikuttavuusselvitys 2015. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiö (Cupore) ja Koneen Säätiö.

http://www.koneensaatio.fi/wp-content/uploads/ks_raportti_03.pdf

Saukkonen P. (2014). Vankka linnake, joustava sopeutuja vai seisova vesi? Suomalaisen kulttuuripolitiikan viimeaikainen kehitys. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiö Cuporen verkkojulkaisuja 23/2014.
<http://www.cupore.fi/documents/Kulttuuripolitiikankehitys.pdf>

Sjöström E. (2015). Framtidens stöd. Rapport: En översyn av Stockholms läns landstings kulturstöd. Stockholms läns landstings kulturförvaltning.
<http://kultur.sll.se/sites/kultur/files/rapport-en-oversyn-av-sll-kulturstod-2015.pdf>

Suomen Kulttuurirahasto (2015). Rahan kosketus: Miten taidetta Suomessa rahoitetaan?
https://skr.fi/sites/default/files/tiedostot/Rahan_kosketus.pdf

Suomen Kulttuurirahasto (2011). Antamisen taito. Katsaus Suomen Kulttuurirahaston apurahojen jaon historiaan, toimintaympäristön muutoksiin sekä uusiin linjauksiin.
https://skr.fi/sites/default/files/tiedostot/antamisentaito_web.pdf

Suomen Kulttuurirahasto (2008). Aatteista tekoihin. Suomen Kulttuurirahaston kulttuuripoliittiset päämäärät ja oma kulttuuritoiminta.
https://skr.fi/sites/default/files/tiedostot/Aatteista_tekoihin_web.pdf

Stockholms stad (2015). Utvärdering av arbetsprocess för beredning av föreningsbidrag inom Stockholms stad. Möjliga insatser för samordning. Stadsledningskontoret.

Virolainen J. (2015). Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Katsaus taiteeseen ja kulttuuriin osallistumiseen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen. Cuporen verkkojulkaisuja 26.
http://www.cupore.fi/documents/Kulttuuriosallistumisenmuuttuvatmerkitykset_000.pdf

Liite 1: Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden yksilöavustukset

Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden yksilöavustukset

Oulun sivistys- ja kulttuuripalvelut myöntää ammattitaiteilijoille seuraavia yksilöavustuksia: työtila-avustus, työskentelyapuraha ja kohdeapuraha. Liitteessä esitellään kunkin avustusmuodon myöntämiskriteerit ja hakulomakkeessa edellytetyt tiedot.

Ammattitaiteilijan työtila-avustus
Hakulomake: http://www.outikirjastot.fi/c/document_library/get_file?uuid=6c-86f8a2-4dce-4aba-8b70-43aca9e3a20a&groupId=64304

Hakulomakkeesta käy ilmi, että hakijan tulee olla ”saanut alan ammatillisen koulutuksen tai on saavuttanut työllään arvostetun aseman ammattitaiteilijana ja pyrkii saamaan päätoimeentulonsa taiteen tekemisellä.” Tukea ei myönnetä toimiston vuokraan vaan kyseessä tulee olla vakinainen työtila, jota ei käytetä asuntona.

Kulttuurinala (arvostelijat, rakennustaide, kuvataide, tiedekeskusyhteistyö, valokuvataide, musiikki/säveltaide, tanssitaide, kirjallisuus, näyttämötaide, elokuvataide, sirkustaide, taideteollisuus, sanataide tai muu)

Hakijan henkilötiedot (nimen ja yhteystietojen lisäksi myös pankkiyhteys, kotikunta, arvo tai ammatti, päätoimi/sivutoimi sekä mitä ikäryhmää järjestetty toiminta pääasiassa koskee; 0–12 v. lapset, 13–29 v. nuoret, 30–62 v. aikuiset ja/tai 63 v. – ikäihmiset).

Myöntämiskriteerien täyttyminen (selvitys myöntämiskriteerien täytymisestä sekä tieto siitä, onko hakija saanut aiemmin työtila-avustusta)

Työtilan tiedot (osoitetiedot, neliömäärä ja kuukausivuokra)

Pakolliset liitteet (vuokrasopimus ja tutkintotodistukset uusien hakijoiden osalta, tarvittaessa työnäytteitä. Epäselvissä tapauksissa pyydetään asiantuntijalausunto).

Ammattitaiteilijan työskentelyapuraha (1/2-vuotinen)
Hakulomake: http://www.oulunvesi.fi/c/document_library/get_file?uuid=9fab-2d7e-625a-45c5-b962-8162755d208f&groupId=64304

Hakulomakkeen mukaan apuraha voidaan myöntää vain ammattitaiteilijalle.

Kulttuurinala (sama jaottelu kuin edellä)

Hakijan henkilötiedot (nimen ja yhteystietojen lisäksi myös pankkiyhteys, kotikunta, arvo tai ammatti ja päätoimi/sivutoimi)

Kolmen viimeisen vuoden aikana saadut avustukset ja apurahat (myöntäjä, käyttötarkoitus, samaan käyttötarkoitukseen haetut muut avustukset sekä mitä ikäryhmää järjestetty toiminta pääasiassa koskee; 0–12 v. lapset, 13–29 v. nuoret, 30–62 v. aikuiset ja/tai 63 v. – ikäihmiset).

Työskentelyapurahan käyttösuunnitelma

Ammattitaiteilijan kohdeapuraha
Hakulomake: http://www.oulunvesi.fi/c/document_library/get_file?uuid=76b3fedada-2a-4064-938f-1108749dc399&groupId=64304

Hakulomakkeen mukaan apuraha voidaan myöntää vain ammattitaiteilijalle.

Kulttuurinala (sama jaottelu kuin edellä)

Hakijan henkilötiedot (samat tiedot kuin edellä)

Kolmen viimeisen vuoden aikana saadut avustukset ja apurahat (myöntäjä, käyttötarkoitus, samaan käyttötarkoitukseen haetut muut avustukset sekä mitä ikäryhmää järjestetty toiminta pääasiassa koskee; 0–12 v. lapset, 13–29 v. nuoret, 30–62 v. aikuiset ja/tai 63 v. – ikäihmiset).

Avustuksen käyttötarkoitus

Haettava summa (haettava summa, rahoitus-suunnitelma hakuvuodelle; hakijan oma rahoitus, haettava avustus, muu rahoitus euroissa sekä %-osuutena kokonaisbudjetista).

Liite 2: Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden tapahtuma-, kortteli- ja projektiavustukset

Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden tapahtuma-, kortteli- ja projektiavustukset

Oulun sivistys- ja kulttuuripalvelut myöntää yksityishenkilöille, ryhmille tai voittoa tavoittelemattomille yhteisöille seuraavia avustuksia: tapahtuma-avustus, projektiavustus ja kortteliaavustus. Liitteessä esitellään kunkin avustusmuodon myöntämiskriteerit ja hakulomakkeessa edellytetyt tiedot. Väliaikaisesti linkkiä hakulomakkeeseen ei ole saatavilla tapahtuma-avustuksen ja projektiavustuksen osalta.

Tapahtuma-avustukset ja kortteliaavustukset
Tapahtuma-avustuksen ja kortteliaavustuksen osalta tukea ei myönnetä irtaimen tai kiinteän omaisuuden hankintaan. Tapahtuma-avustuksen ja kortteliaavustuksen edellytyksenä on, että kuntalaisten osallistumista ei rajoiteta yhteisön jäsenyyden, kutsun, aatteellisen näkemyksen, kohtuulliseksi katsottavaa korkeamman maksun tai muun näihin verrattavan seikan perusteella.

Tapahtuma-avustukset
Avustusta voi hakea festivaalin tai tapahtuman toteuttamiseen.

Kortteliaavustukset
Hakulomake: http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=fe-f07e50-e4d6-46f1-8131-394ad0fc2bf6&groupId=64304

Avustusta voidaan myöntää alueellisille vakiintuneille paikallistapahtumille, mukaan lukien pitäjöpäivät. Avustusta voidaan hakea myös alueellista kulttuuritoimintaa tukevaan toimintaan, festivaaliin, tapahtuman toteuttamiseen.

Tapahtuma-avustuksen ja kortteliaavustuksen osalta hakulomake edellyttää seuraavia tietoja:

Kulttuurinala (arvostelijat, rakennustaide, kuvataide, tiedekeskusyhteistyö, valokuvataide, musiikki/säveltaide, tanssitaide, kirjallisuus, näyttämötaide, elokuvataide, sirkustaide, taide-
teollisuus, sanataide tai muu)

Hakijan henkilötiedot – yksityinen henkilö (nimen ja yhteystietojen lisäksi myös pankkiyhteys, kotikunta, arvo tai ammatti ja päätoimi/sivutoimi)

Hakijan tiedot – yhdistys/yhteisö/työryhmä (yhteisön nimi, rekisteröitymispäivä, jäsenmäärä, kotipaikka, yhdyshenkilö ja tämän yhteystiedot, hallituksen/johtokunnan puheenjohtaja ja tämän yhteystiedot, pankkiyhteys, LY-tunnus, nimenkirjoitukseen oikeutetut ja mahdollinen www-osoite)

Kolmen viimeisen vuoden aikana saadut avustukset ja apurahat (myöntäjä, käyttötarkoitus, samaan käyttötarkoitukseen haetut muut avustukset sekä mitä ikäryhmää järjestetty toiminta pääasiassa koskee; 0–12 v. lapset, 13–29 v. nuoret, 30–62 v. aikuiset ja/tai 63 v. – ikäihmiset).

Avustuksen käyttötarkoitus

Haettava summa (haettava summa, rahoitus-
suunnitelma hakuvuodelle; hakijan oma rahoitus, haettava avustus, muu rahoitus euroissa sekä %-osuutena kokonaisbudjetista)

Pakolliset liitteet yhdistyksille (alustava selvitys aiemman vuoden toiminnan ja talouden toteutuksesta, alustava talousarvio ja toimintasuunnitelma myöntövuodelle)

Projektiavustukset
Projektiavustus voidaan myöntää samalle hakijalle vain kerran kalenterivuoden aikana.

Kulttuurinala (sama jaottelu kuin edellä)

Hakijan henkilötiedot – yksityinen henkilö (samat tiedot kuin edellä)

Hakijan tiedot – yhdistys/yhteisö/työryhmä (samat tiedot kuin edellä)

Kolmen viimeisen vuoden aikana saadut avustukset ja apurahat (samat tiedot kuin edellä)

Avustuksen käyttötarkoitus (avustuksen käyttötarkoitus ja projektin talousarvio)

Haettava summa (samat tiedot kuin edellä)

Liite 3: Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden vuosivastukset järjestöille

Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden vuosivastukset järjestöille

Oulun sivistys- ja kulttuuripalvelut myöntää vuosivastuksia järjestöille kulttuuritoimintaan. Liitteessä esitellään avustamuodon myöntämiskriteerit ja hakulomakkeessa edellytetyt tiedot.

Vuosivastukset järjestöille kulttuuritoimintaan
Hakulomake: http://www.ouluvesi.fi/c/document_library/get_file?uuid=ef2d-db2b-ab82-4dcc-a09e-8b2a13f21061&groupId=64304

Avustusta voi hakea yhdistysten, yhteisöjen ja järjestöjen kulttuuritoimintaan, taideteosten tuottamiseen sekä museo- ja tiedekeskusyhteistyöhön.

Tukea ei myönnetä irtaimen tai kiinteän omaisuuden hankintaan. Avustuksen edellytyksenä on, että kuntalaisten osallistumista ei rajoiteta yhteisön jäsenyyden, kutsun, aatteellisen näkemyksen, kohtuulliseksi katsottavaa korkeamman maksun tai muun näihin verrattavan seikan perusteella.

Kulttuurinala (arvostelijat, rakennustaide, kuvataide, tiedekeskusyhteistyö, valokuvataide, musiikki/säveltaide, tanssitaide, kirjallisuus, näyttämötaide, elokuvataide, sirkustaide, taide-teollisuus, sanataide tai muu)

Hakijan henkilötiedot – yksityinen henkilö (nimen ja yhteystietojen lisäksi myös pankkiyhteys, kotikunta, arvo tai ammatti ja päätoimi/sivutoimi)

Hakijan tiedot – yhdistys/yhteisö/työryhmä (yhteisön nimi, rekisteröitymispäivä, jäsenmäärä, kotipaikka, yhdyshenkilö ja tämän yhteystiedot, hallituksen/johtokunnan puheenjohtaja ja tämän yhteystiedot, pankkiyhteys, LY-tunnus, nimenkirjoitukseen oikeutetut ja mahdollinen www-osoite)

Kolmen viimeisen vuoden aikana saadut avus-

tukset ja apurahat (myöntäjä, käyttötarkoitus, samaan käyttötarkoitukseen haetut muut avustukset sekä mitä ikäryhmää järjestetty toiminta pääasiassa koskee; 0–12 v. lapset, 13–29 v. nuoret, 30–62 v. aikuiset ja/tai 63 v. – ikäihmiset).

Avustuksen käyttötarkoitus

Haettava summa (haettava summa, rahoitus-suunnitelma hakuvuodelle; hakijan oma rahoitus, haettava avustus, muu rahoitus euroissa sekä %-osuutena kokonaisbudjetista)

Pakolliset liitteet yhdistyksille (alustava selvitys aiemman vuoden toiminnan ja talouden toteutuksesta, alustava talousarvio ja toimintasuunnitelma myöntövuodelle)

Liite 4: Oulun Valistustalorahaston apurahat kulttuurille

Oulun Valistustalorahaston apurahat kulttuurille

Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden hallinnoima Oulun Valistustalorahasto tukee Oulun kulttuurielämää. Liitteessä esitetään apurahojen myöntämiskriteerit ja hakulomakkeessa edellytetyt tiedot.

Oulun Valistustalorahasto myöntää apurahoja taiteen ja kulttuurin eri aloilla toimiville henkilöille ja yhteistöille taiteelliseen työskentelyyn, taideteoksiin ja taiteellisiin produktioihin. Rahaston kriteerien mukaan teokset ja produktiot voivat toteutua myös osana jotain toista tapahtumaa.

Apurahojen myöntämisperiaatteet ovat seuraavat:

rahaston apurahat ovat projektien rahoituslähde, tavoitteena on mahdollistaa ketteriä toimia apurahoja ei myönnetä toistuvina toiminta-avustuksina

apurahoja voidaan tapauskohtaisesti harkiten käyttää irtaimiston hankintaan

apurahoja voi hakea avoimessa haussa kerran vuodessa, päätökset tehdään keväällä myönnetty apurahat tulee nostaa käytettäväksi myöntövuoden aikana

tilitys käytetystä apurahasta palautetaan Oulun kaupungin kirjaamoon määräaikaan mennessä

Oulun Valistustalorahasto

Hakulomake: <http://www.ouka.fi/valistustalon-apurahat>

Mihin apurahaa haetaan (taiteellinen työskentely, yksittäiset taideteokset, yksittäiset taiteelliset produktiot, tapahtumiin sisältyvät taideteokset ja taiteelliset produktiot, muu)

Hakijan henkilötiedot – yksityinen henkilö (nimen ja yhteystietojen lisäksi myös pankkiyhteys, kotikunta, arvo tai ammatti ja päätoimi/sivutoimi)

Hakijan tiedot – yhdistys/yhteisö/työryhmä (yhteisön nimi, rekisteröitymispäivä, jäsenmäärä, kotipaikka, yhdyshenkilö ja tämän yhteystiedot, hallituksen/johtokunnan puheenjohtaja ja tämän yhteystiedot, pankkiyhteys, LY-tunnus, nimenkirjoitukseen oikeutetut ja mahdollinen www-osoite)

Kolmen viimeisen vuoden aikana saadut avustukset ja apurahat (myöntäjä, käyttötarkoitus, samaan käyttötarkoitukseen haetut muut avustukset.

Avustuksen käyttötarkoitus ja talousarvio

Haettava summa (haettava summa, rahoitus-suunnitelma hakuvuodelle; hakijan oma rahoitus, haettava avustus, muu rahoitus euroissa sekä %-osuutena kokonaisbudjetista)

Rahasto myönsi vuonna 2015 tukea 21 hakijalle (kaikkiaan 100 000 €), ohessa 5 suurinta ja 5 pienintä tuensaaajaa:

- 10 000 € Airnest Productions Oy, ilmakitaransoiton MM-kisojen 20 vuotisjuhluvuoteen
- 10 000 € Komulainen Niilo, Womana-projektin materiaaleihin ja valuprojektin työstämiseen
- 8 000 € Flow ry, Flow Productions ja Pirjo Yli-Maunula, teokseen Pessi ja Illusia
- 7 000 € Mällinen Jarno, sodanaikaiseen Pohjois-Suomeen sijoittuvan sukuromaenin kirjoittamiseen
- 6 000 € Sisäkesäteatteri-työryhmä, M.A. Nummisuutarit -näytelmän tekemiseen
- 1 500 € Galleria Kooma/Nuoret miehet, toimintaan ja Oulu-aiheisen taidekollektiiviin
- 1 500 € Laiho Anssi, Poroporo-tanssiteatteri-esityksen musiikin säveltämiseen
- 1 500 € Oulun kamarikuoro ry, laululeireihin ja kilpailu/esiintymismatkoihin
- 1 500 € Rotos ry, nuorille aikuisille suunnattuun kesätapahtuman Pikisaaressa
- 750 € Oulun ylioppilasteatteri, Bertold Brechtin Poikkeus ja sääntö -näytelmään

Liite 5: Taiken apurahojen ja avustusten hakuajat syksy 2016–kevät 2017

Taiken apurahojen ja avustusten hakuajat syksy 2016–kevät 2017

Huom! Muutokset mahdollisia - hakuajat päivitetään hakuilmoituksiin kuukautta ennen hakuaikaa.

Ylimääräiset taiteilijaeläkkeet (paperihaku) to 01.09.– pe 30.09.2016

Valtakunnalliset apurahat ja avustukset

Valtion taiteilija-apurahat ke 01.03.–pe 31.03.2017

Kohdeapurahat taiteilijoille ja työryhmille pe 30.09.–ti 15.11.2016

Erytisavustukset yhteisöille pe 30.09.–ke 02.11.2016

Toiminta-avustukset yhteisöille pe 30.09.–ke 02.11.2016

Ohjelmalliset tuet

Kulttuurin hyvinvointivaikutukset yhteisöille pe 30.09.–ke 02.11.2016

Taide- ja kulttuuripalvelujen juurruttaminen osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa pe 30.09.–ke 2.11.2016

Avustukset monikulttuurisuuden edistämiseen ja rasmin vastaiseen toimintaan yhteisöille pe 30.09.–ke 02.11.2016

Apurahat monikulttuurisuuden edistämiseen taiteilijoille ja työryhmille pe 30.09.–ke 02.11.2016

Taideneuvoston kehittämisavustukset ke 15.02.–ke 15.03.2017

Prosentti rakennuskustannuksista taiteelle -erityisavustukset yhteisöille ke 15.02.–ke 15.03.2017

Lastenkulttuurin kohdeapurahat taiteilijoille ja työryhmille ke 15.02.–ke 15.03.2017

Lastenkulttuurin erityisavustukset yhteisöille ke 15.02.–ke 15.03.2017

Liikkuvuustuki:

Taiteilijoiden matka-apurahat

haku aika päättyy
31.08.2016

(matka-apurahat muuttuvat 31.8. haun jälkeen
liikkuvuusapurahoiksi)

Taiteilijoiden liikkuvuusapurahat
(aiemmat matka- ja residenssiapurahat yhdistettynä)

hakuajat päättyvät
15.11.2016 ja
15.03.2017 / 15.08.2017 jne.

Liikkuvuusapurahaa voidaan myöntää matka- ja
työskentelykustannuksiin ulkomailla.

Residenssiavustukset yhteisöille

pe 30.09.-ke 02.11.2016

Erityiset

Kuvataiteen näyttöapurahat taiteilijoille

ma 02.01.-ti 31.01.2017

Kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahat

ma 02.01.-ti 31.01.2017

Elokuvan laatutuki yhteisöille

ma 02.01.-ti 31.01.2017

Alueelliset apurahat ja avustukset

Kohdeapurahat taiteilijoille ja työryhmille

ke 15.02.-ke 15.03.2017

Työskentelyapurahat taiteilijoille

ke 15.02.-ke 15.03.2017

Erityisavustukset yhteisöille

ke 15.02.-ke 15.03.2017

Liite 6: Taiteen edistämiskeskuksen käyttämät vertailuperusteet päätöksenteossa

Taiken käyttämät vertailuperusteet päätöksenteossa

Tähän liitteeseen on koottu Taiteen edistämiskeskuksen (Taiken) käyttämät vertailuperusteet päätöksenteossa koskien taiteilija-apurahaa ja työskentelyapurahaa, kohdeapurahaa yksityishenkilöille ja työryhmille, erityisavustusta yhteisöille ja toiminta-avustusta yhteisöille. Tiedot on koottu selvityshenkilön toimesta Taiken kotisivulta (30.8.2016).

1. Taiteilija-apurahat ja työskentelyapurahat
<http://www.taike.fi/fi/taiteilija-apurahojen-perusteet>

Päätökset perustuvat vertaisarviointiin. Alla listatut vertailuperusteet ovat kaikille toimikunnille yhteisiä lähtökohtia hakemuksia arvioitaessa. Vertailuperusteet ovat ohjeellisia, kaikkien kohtien ei tule täytyä. Päätöksenteossa otetaan huomioon myös alueelliset ja kielelliset näkökohdat. Lisäksi huomiota kiinnitetään sukupuolten tasa-arvoiseen kohteluun.

Vähintään kolmivuotisia apurahoja myönnettäessä etusija annetaan luovan suorituskyvyn jo osoittaneille taiteenharjoittajille. Osa apurahoista tulee myöntää nuorille tai uransa alussa oleville taiteilijoille. Enintään 10-vuotiset taiteilija-apurahat on tarkoitettu erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille, jotka apurahan saatuaan voivat käyttää taiteilijaprofessorin nimikkettä. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota seuraaviin näkökohtiin:

Taiteellisen toiminnan laatu:

Kuinka vakuuttava hakija on taiteenalan kentässä?

Käyvätkö hakijan taiteelliset lähtökohdat ilmi työsuunnitelmasta?

Onko hakija ammattilainen?

Kuinka vahvasti taiteellinen tinkimättömyys näkyy hakijan työssä?

Kuinka selkeä ja vahva on työsuunnitelman taiteellinen idea?

Millaista taiteellista haastetta tai ammatillista kehitystä taiteelliseen toimintaan sisältyy?

Pitääkö suunnitelma sisällään uusia ideoita, toimintatapoja ja riskinottoa?

Taiteellisen työskentelyn laajuus ja vaikuttavuus: Onko taiteellinen työskentely paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti tai kansainvälisesti merkittävää?

Rohkaiseeko työskentely laajempaan taiteen ymmärtämiseen tai keskusteluun taiteesta?

Onko työskentely hyvin suunniteltua ja toteutettavissa olevaa?

2. Kohdeapuraha yksityishenkilöille ja työryhmille

<http://www.taike.fi/fi/kohdeapurahojen-perusteet>

Päätökset perustuvat vertaisarviointiin. Alla listatut vertailuperusteet ovat kaikille toimikunnille yhteisiä lähtökohtia hakemuksia arvioitaessa. Vertailuperusteet ovat ohjeellisia, kaikkien kohtien ei tule täytyä. Päätöksenteossa otetaan huomioon myös alueelliset ja kielelliset seikat sekä toimikuntien mahdolliset painopistealueet, joista kerrotaan tarkemmin hakuohjeissa. Huomiota kiinnitetään myös sukupuolten tasa-arvoiseen kohteluun. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota seuraaviin näkökohtiin:

Taiteellisen toiminnan laatu:

Kuinka vakuuttava hakija on taiteenalan kentässä?

Käyvätkö hakijan taiteelliset lähtökohdat ilmi työsuunnitelmasta?

Onko hakija (tai työryhmän jäsen) ammattilainen tai onko toiminta ammattimaista?

Hankkeen laatu:

Kuinka selkeä ja vahva on hankkeen taiteellinen idea?

Kuinka hankkeen tavoitteet on asetettu ja onko ne mahdollista saavuttaa esitetyllä tavalla?

Millaista taiteellista haastetta tai kehitystä hankkeeseen sisältyy?

Millaisia uutta luovia mahdollisuuksia hanke tarjoaa osallistuville taiteilijoille/osanottajille?

Kehittääkö hanke siihen osallistuvien taitoja ja osaamista?

Pitääkö hanke sisällään uusia ideoita, toimintatapoja ja riskinottoa?

Hankkeen laajuus ja vaikuttavuus:

Onko hanke paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti tai kansainvälisesti merkittävä?

Rohkaiseeko hanke laajempaan taiteen ymmärtämiseen tai keskusteluun taiteesta?

Onko hankkeessa yhteistyökumppaneita?

Onko hanke hyvin saavutettavissa?
Mikä on hankkeen vaikutus taiteenalan kehittymisen kannalta?
Onko hankkeella laajempaa vaikutusta yhteiskunnassa?

Hankkeen talousarvio ja toteutuksen organisointi:
Onko hanke realistisesti suunniteltu ja toteutettavissa oleva?
Käykö hakemuksesta ilmi hakijan mahdollisuudet toteuttaa hanke?
Onko apuraha hankkeen kannalta tarpeellinen?
Onko apuraha hankkeen laajuuteen ja aiheeseen nähden sopiva?
Onko talousarvio realistinen ja tasapainoinen?
Käykö hakemuksesta ilmi hankkeen kokonaisuhoitus?
Mikä on apurahan osuus (%) hankkeen talousarviosta?
Onko hankkeella jo varmistuneita tulonlähteitä?
Jos ei, kuinka realistisilta muut tulonlähteet vaikuttavat (riskienhallinta)?

3. Erityisavustus yhteisöille
<http://www.taike.fi/fi/erityisavustusten-perusteet>

Päätöksenteossa otetaan huomioon alueelliset ja kielelliset seikat, käytettävissä olevat määrärahat sekä mahdolliset painopistealueet. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota seuraaviin näkökohtiin:

Hankkeen laatu:
Kuinka vakuuttava hakija/toimija on taiteenalan kentässä?
Kuinka selkeä on hankkeen taiteellinen idea, taiteelliset lähtökohdat?
Kuinka hankkeen tavoitteet on asetettu ja onko ne mahdollista saavuttaa esitetyllä tavalla?
Koostuuvatko taiteilijat/henkilökunta ammattilaisista?
Millaista taiteellista haastetta tai kehitystä hankkeeseen sisältyy?
Millaisia uutta luovia mahdollisuuksia hanke tarjoaa osallistuville taiteilijoille/osanottajille?
Kehittääkö hanke osallistuvien taiteilijoiden/osanottajien taitoja?
Pitääkö hanke sisällään uusia ideoita ja toimintatapoja?

Hankkeen laajuus ja vaikuttavuus:
Onko hanke paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti tai kansainvälisesti merkittävä?

Tukeeko tai kehittääkö hanke laajempaa taiteellista toimintaa ja ymmärrystä?
Rohkaiseeko hanke laajempaan taiteen ymmärtämiseen tai keskusteluun taiteesta?
Onko hankkeessa yhteistyökumppaneita?
Onko hanke hyvin saavutettavissa?
Onko hankkeella laajempaa vaikutusta yhteiskunnassa?
Miten hanke vastaa yhteisön tarpeisiin ja odotuksiin?

Hankkeen talousarvio ja toteutuksen organisointi:
Onko hanke realistisesti ja hyvin suunniteltu ja toteutettavissa oleva?
Onko haettu avustus hankkeen kannalta tarpeellinen?
Onko haettu avustus hankkeen laajuuteen ja aiheeseen nähden sopiva?
Onko talousarvio realistinen ja tasapainoinen?
Miten hanke rahoitetaan?
a) Mikä on haettavana olevan valtionavustuksen osuus (%) talousarvioissa?
b) Mikä on muiden avustusten osuus (%) talousarviossa?
c) Mikä on oman tuoton osuus (%) talousarviossa?
Onko muita tuloja varmistunut? Jos ei, niin kuinka realistisilta muut tulonlähteet vaikuttavat (riskienhallinta)?
Käykö hakemuksesta ilmi hakijan mahdollisuudet hallinnoida hanketta menestyksekkäästi?

4. Toiminta-avustus yhteisöille
<http://www.taike.fi/fi/toiminta-avustusten-perusteet>

Päätöksenteossa otetaan huomioon alueelliset ja kielelliset seikat, käytettävissä olevat määrärahat sekä toimikuntien mahdolliset painopistealueet. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota seuraaviin näkökohtiin:

Toiminnan laatu:
Kuinka vakuuttava hakija/toimija on taiteenalan kentässä?
Kuinka selkeä on toiminnan taiteellinen idea?
Kuinka toiminnan tavoitteet on asetettu ja onko asetetut päämäärät saavutettu aiempina vuosina?
Koostuuko henkilökunta ammattilaisista?
Millaista taiteellista haastetta tai kehitystä toimintaan sisältyy?

Toiminnan laajuus ja vaikuttavuus:

Onko toiminta vakiintunutta?

Millaisia uusia kehittämismahdollisuuksia toiminta tarjoaa taiteen kentälle/ taiteilijoille/ yleisölle?

Onko toiminta paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti tai kansainvälisesti merkittävää?

Kuinka toiminta tukee tai kehittää laajempaa taiteellista toimintaa ja ymmärrystä?

Rohkaiseeko toiminta laajempaan taiteen ymmärtämiseen tai keskusteluun taiteesta?

Onko toiminta verkostoitunutta?

Millainen on toiminnan volyymi? (esim. yleisömäärät, esityskerrat, julkaisutoiminta, kurssit jne.)

Kuinka monipuolista, aktiivista ja saavutettavaa toiminta on?

Toiminnan talous ja toteutuksen organisointi:

Onko haettu avustus toiminnan kannalta tarpeellista?

Onko talousarvio realistinen ja tasapainoinen?

Miten toiminta rahoitetaan?

Mikä on haettavana olevan valtionavustuksen osuus (%) talousarvioissa?

Mikä on muiden avustusten osuus (%) talousarviossa?

Mikä on oman toiminnan tuoton osuus (%) talousarviossa?

Onko toiminta realistisesti suunniteltua: perustuuko toiminta vakuuttavaan toimintasuunnitelmaan, jossa on yksityiskohtaiset tiedot valmistelusta, resursseista, toivotuista tuloksista, riskienhallinnasta, valvonnasta ja seurannasta?

Onko yhteisöllä pidemmän aikavälin toimintasuunnitelma ohjaamassa toimintaa ja onko yhteisön hallitus ollut osallisena suunnitelman laadinnassa?

Käykö hakemuksesta ilmi hakijan mahdollisuudet hoitaa toimintaa menestyksekkäästi?

Liite 7: Tukholman läänin lääninhallituksen kysymyslista kulttuurituen kehittämiseen

Tukholman läänin lääninhallituksen kysymyslista kulttuurituen kehittämiseen

Tukholman läänin läänin hallituksen kulttuurihallinto käytti seuraavaa kysymyslistaa osallistaessaan läänin taide- ja kulttuurikentän toimijoiden kulttuurituen kehittämiseen vuonna 2014.

(s. 26–27), Sjöström E. (2015). Framtidens stöd. Rapport: En översyn av Stockholms läns landstings kulturstöd. Stockholms läns landstings kulturförvaltning.
<http://kultur.sll.se/sites/kultur/files/rapport-en-oversyn-av-sll-kulturstod-2015.pdf>

1. Utifrån din verksamhet och din roll i organisationen, vad är din övergripande kulturspaning 2015 och framåt för en växande och kreativ region? (T.ex. om kulturens roll i samhällsutvecklingen, konstarnas utveckling, medborgarperspektivet, publikvanor, finansieringskällor, delaktighet, kommunikation?)

2. På vilket sätt upplever du att landstingets kulturpolitiska ansvar skiljer sig från andra aktörers – främst på kommunal men också på statlig nivå?

3. Inom vilka konst- och kulturpolitiska områden skulle landstingets kulturförvaltning kunna ha en mer strategisk roll (som komplement till insatser på statlig och kommunal nivå)?

4. Vad innebär det regionala perspektivet för din organisation och hur skiljer det sig från ett lokalt/kommunalt? Kan ett regionalt uppdrag definieras för din organisation? Om ja, i så fall hur?

5. Idag stödjer landstinget det professionella kulturlivet genom vissa stödformer (bl.a. verksamhets- och projektstöd) och länsinvånarnas delaktighet/egna skapande genom andra (bl.a. förenings- och folkbildningsstöd och Ung Aktiv Kultur). Finns det skäl att alltid göra åtskillnad mellan den egna delaktigheten och det professionella utbudet?

6. Samtliga kulturpolitiska aktörer idag prioriterar kultur för, av och med barn och unga. Ser du att landstinget skulle kunna ha en mer samordnande strategisk roll som stödjer barn- och ungdomskultur och hur skulle den i så fall se ut?

7. Kulturpolitiska insatser syftar både till att tillgängliggöra kulturen och till att stödja konstnärlig utveckling. Hur skulle landstingets kulturpolitiska insatser inom området konstnärlig utveckling kunna se ut?

8. Kulturlivets internationalisering är prioriterad. Idag bistår kulturförvaltningen både med information om stöd och ibland med kompletterande stöd för projektet som beviljats EU-medel. Hur ser du att förvaltningens roll skulle kunna se ut?

9. Hur ser du på landstingets ansvar inom ett brett kulturarvsbegrepp? Vad anser du är kännetecknande för regionens kulturarv?

Liite 8: Tukholman läänin lääninhallituksen kulttuurin tukimuotojen lyhyt esittely

Tukholman läänin lääninhallituksen kulttuurin tukimuotojen lyhyt esittely

1. Toiminta-avustus (Verksamhetsstöd)

Hakijat: Tukholman läänissä toimivat kulttuuritoimijat, jotka tuottavat ja/tai välittävät kulttuuria sekä erityisesti läänin tasolla toimivat katto-organisaatiot. Hakijan toiminnan tulee olla jatkuva/pysyvää ja sen tulee vastata hakukriteerejä.

Muoto: Tukea voi hakea yhden, kahden tai kolmen vuoden toimintaan.

Haku: 1.9. mennessä seuraavan vuoden toimintaa varten (haku avoinna heinä- ja elokuun).

Kriteerit: Alueellinen kiinnostavuus (taiteellinen ja sisällöllinen näkökulma, tekotapaan liittyvä näkökulma, jakeluun liittyvä näkökulma).

Käsittely: Arviointiryhmä arvioi hakemuksissa esitetyn toiminnan tai hankkeen laatua (mm. omaperäisyys, merkityksellisyys ja asiayhteys/konteksti). Arvio on neuvoa-antava. Kulttuurilautakunta päättää kulttuurihallinnon esityksestä, mitkä organisaatiot saavat tukea ja kuinka pitkäksi aikaa.

Muuta: Toiminta-avustuksen vuosittaisesta budjetista ei ole tietoa.

2. Hankeavustus (Projektstöd)

Hakijat: Tukholman läänissä toimivat kulttuuri-toimijat, jotka tuottavat ja/tai välittävät kulttuuria sekä erityisesti läänin tasolla toimivat katto-organisaatiot ja etujärjestöt.

Muoto: Tukea voi hakea määräaikaiseen toimintaan.

Haku: 10.1. mennessä saman vuoden toimintaa varten (haku avoinna loppusyksystä).

Kriteerit: Tarkastelun kohteena on alueellinen kiinnostavuus (taiteellinen ja sisällöllinen näkökulma, tekotapaan liittyvä näkökulma, jakeluun liittyvä näkökulma).

Käsittely: Arviointiryhmä arvioi hakemuksissa esitetyn toiminnan tai hankkeen laatua (mm.

omaperäisyys, merkityksellisyys ja asiayhteys/konteksti). Arvio on neuvoa-antava. Kulttuurilautakunta päättää avustuksesta kulttuurihallinnon esityksestä.

Muuta: Hankeavustuksen vuosittaisesta budjetista ei ole tietoa.

3. Näyttämötaiteen tuki (Scenkonststöd)

Hakijat: Juridiset henkilöt (yhdistykset, yhtiöt, säätiöt jne.) ja yksittäiset yritykset. Tukea ei yleensä myönnetä yksittäisille toimijoille, kunnalle tai valtiolle. Teatteri-, miimi- ja poikitaiteelliset esittävän taiteen ryhmät. Tanssi- ja sirkusryhmien tulee ensisijaisesti ottaa yhteyttä organisaatioon DIS (Dans i Stockholms stad och län), joka tukee lääninhallituksen toimesta tanssia ja sirkusta. Musiikkiteatteriryhmien tulee ensisijaisesti tehdä yhteistyötä organisaation Länsmusiken i Stockholm kanssa, joka tukee lääninhallituksen toimesta elävän musiikin esittämistä lapsille ja nuorille.

Muoto: Tukea voi hakea sellaisia esityksiä ja hankkeita varten, joiden vierailu- ja esitystoiminta lukeutuu esittäviin taiteisiin.

Haku: Syksyisin seuraavan lukuvuoden toimintaa varten, alustavat päätökset helmikuussa.

Kriteerit: Tarkastelun kohteena ovat esitysten ja hankkeiden kohderyhmät, kuntien kysyntä, taiteelliset näkökulmat, ryhmien mahdollisuus kiertuetoimintaan ja sijainti läänissä.

Käsittely: Kulttuurilautakunta päättää avustuksesta kulttuurihallinnon esityksestä. Läänin kunnat voivat esittää näkemyksiä hakemuksista.

Raportointi: Erillisen lomakkeen avulla mm. tiedot esityspaikasta, esitysmäärästä sekä tiedot lasten ja nuorten määrästä yleisössä. Yli 500.000 SEK (52 500 €) hakeneiden/saaneiden toimijoiden tulee sisällyttää hakemukseensa selvitys siitä, miten he työskentelevät ympäristökysymysten parissa.

Muuta: Vuosittain jaetaan yli 10 MSEK (1 050 000 €) kaikkiaan 35–45 esittävän taiteen ryhmälle. Vuonna 2015 suurin myönnetty tuki oli 735 000 SEK (77 000 €) ja pienin myönnetty tuki oli 50 000 SEK (5 000 €).

Stockholms läns landsting, Scenkonststöd 2015*		SEK		
Fria Teatern	735 000	Zebra Dans	175 000	
Oktoberteatern	580 000	Tage Granit	155 000	
Teater Tre	470 000	Teater Tusan	130 000	
Weld	465 000	Finska Kulturföreningen, Uusi Teatteri	130 000	
Turteatern	450 000	Teaterföreningen Sláva	130 000	
Friteatern	430 000	Cafez	100 000	
Dockteatern Tittut	400 000	Teaterföreningen Cirkus Tigerbrand	100 000	
Mittiprickteatern	400 000	Abellis Magiska Teater	90 000	
Teater Pero	400 000	Dotterbolaget	80 000	
Pantomimteatern	320 000	Föreningen Svea Sträng/Ung utan pung	80 000	
Boulevardteatern	300 000	Musikteater 89	80 000	
Moderna Dansteatern Skeppsholmen	300 000	Teater Moped	75 000	
Teater Barbara	300 000	Molière Ensemblen	70 000	
Teater De Vill	300 000	Teater Tummeliten	70 000	
Hedmans Teater	270 000	Barnens Underjordiska Scen	60 000	
Orienteatern	230 000	Kung och Drottning produktion	60 000	
Fabula Storytelling	220 000	Teatertrix	60 000	
Pygméteatern	200 000	Zirkus Loko-Motiv	60 000	
Teater Fredag	200 000	Teater Bambino	50 000	

* Lähde: <http://kultur.sll.se/Kultur-i-lanet/Kulturstod1/Beviljade-stod2/Beviljat-stod-kontinuerlig-och-tillfallig2>

4. Tukimuoto Hoivaa kulttuurista (Kultur i vården)

Hakijat: Juridiset henkilöt (yhdistykset, yhtiöt, säätiöt jne.) ja yksittäiset yritykset.

Tukea ei yleensä myönnetä yksittäisille toimijoille, kunnalle tai valtiolle.

Muoto: Tukea voi hakea kulttuuritoimintaan lääninhallituksen rahoittamien terveyspalveluiden piirissä. Kulttuuriohjelma (kaikki taidealat), joka kohdistetaan lapsille ja nuorille lastensairaaloissa, vanhuksille tai mielenterveyspotilaille, jotka ovat hoidossa lääninhallituksen yksiköissä.

Haku: Tulevan haun ajankohtaa ei ole ilmoitettu.

Kriteerit: Tarkastelussa painotetaan muun muassa aktiivista osallistumista ja toiminnan ankkurointia lääninhallituksen rahoittamaan toimintaan. Hankkeiden tulee täydentää ohjelmaa Kultur i vården -ohjelmakatalogissa. Tukea ei myönnetä henkilöstökoulutukseen.

Käsittely: Kulttuurilautakunta päättää yli 150 000 SEK (15 800 €) avustuksista ja kulttuurihallinnon hallintojohtaja päättää sitä pienemmistä avustuksista.

Raportointi: Erillisen lomakkeen avulla mm. tiedot osallistujamäärästä, kohderyhmästä, ikäjakaumasta, sukupuolijakaumasta ja toiminnan kattavuudesta läänissä. Yli 500 000 SEK (52 500 €) hakeneiden/saaneiden toimijoiden tulee sisällyttää hakemukseensa selvitys siitä, miten he työskentelevät ympäristökysymysten parissa.

Muuta: Vuosittain tukimuodolle on varattu 1,3 MSEK (137 000 €). Vuonna 2015 jaettiin kaikkiaan 600 000 SEK (63 000 €). Summa jakautui kahdelle toimijalle: Glädjeverkstan ALB Hudänge 190 000 SEK (20 000 €) ja Glädjeverkstan ALB Solna 410 000 SEK (43 000 €).

Selvityksessä tarkastelun kohteena ovat keskeiset suomalaiset avustusten myöntäjät ja heidän nykyiset avustusjärjestelmänsä. Selvityksessä käydään läpi kunkin avustuksen myöntäjän osalta muun muassa tukimuodot, hakemusten arviointiperusteet sekä haku-, valmistelu- ja päätösprosessit. Selvityksessä tuodaan myös esiin avustuksen myöntäjien näkemyksiä heidän avustusjärjestelmänsä kehittämistarpeista. Selvitykseen on mahdollisuuksien mukaan kerätty avustuksen myöntäjiltä myös tietoa erityisesti Helsinkiin suuntautuneista avustuksista. Lisäksi selvitykseen on sisällytetty ruotsalaisten viranomaisten kokemuksia avustustoiminnan uudistamisesta.

Helsingin kulttuurikeskus
Helsingfors kulturcentral • City of Helsinki Cultural Office